

Latvijas
kvalifikāciju
ietvarstruktūra

Eiropas
kvalifikāciju
ietvarstruktūra

Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai

Situācijas izvērtējums

Rīga, 2013.gada decembris

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Izvērtējumu sagatavojis Akadēmiskās informācijas centrs.

Izvērtējuma sagatavošanā un informācijas apkopošanā iesaistītie eksperti:

Baiba Ramiņa, *Akadēmiskās informācijas centrs*

Rihards Blese, *Akadēmiskās informācijas centrs*

Juris Dzelme, *Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs*

Andra Šenberga, *Izglītības kvalitātes valsts dienests*

Šis ziņojums sagatavots ar Eiropas Komisijas projekta „European Qualifications Framework – National Coordination Point” (379015-LLP-1-2012-1-LV-KA1-EQF_NCP) atbalstu.

Paustais viedoklis uzliek saistības tikai autoram (autoriem), un tas nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

.

Satura rādītājs

Ziņojumā lietotie saīsinājumi	4
Ievads.....	5
1. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1.-4. līmeņa aprakstu izvērtēšana un priekšlikumi pilnveidei	9
2. Reformas augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā.....	12
3. Mācīšanās rezultātu ieviešana.....	16
3.1 Pētījuma metodoloģija	17
3.2 Pētījuma galvenie rezultāti	19
3.3 Secinājumi	47
4. Ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšana	50
Pielikumi	53
1. pielikums. Ieteikumi grozījumiem par pirmo un otro klasifikācijas līmeni „Grozījumos Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumos Nr.990 "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju"”.....	54
2. pielikums. Ieteikumi Latvijas formālās izglītības dokumentu atbilstībai 1.-4. EKI un LKI līmenim.	55
3. pielikums. Priekšlikumi LKI ietvertu zināšanu, prasmju, kompetences un izglītību apliecinošo dokumentu aprakstu teksta redakcijai.....	56
4. pielikums. ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” rezultāts – nozaru kvalifikācijas, 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmeņu un EKI/LKI līmeņu atbilstības izvērtējums	59
5. pielikums. Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju	73
6. pielikums. Aptaujas anketa pētījumam par mācīšanas rezultātu ieviešanu Latvijā (augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem)	80

Ziņojumā lietotie saīsinājumi

- AIC – Akadēmiskās informācijas centrs
- AIKNC – Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs
- AIP – Augstākās izglītības padome
- AIPAK – Augstākās izglītības programmu akreditācijas komisija
- CEEN – Centrālās un Austrumeiropas tīmekļa asociācija (*Central and Eastern European Networking Association*)
- EAIT – Eiropas augstākās izglītības telpa
- EAQAN – Eirāzijas kvalitātes nodrošināšanas tīmeklis (*Euroasian Quality Assurance Network*)
- ECTS – Eiropas kredītpunktu pārnese sistēma (*European Credit Transfer System*)
- EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra
- ENQA – Eiropas asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*)
- EQANIE – Eiropas inženieru izglītības kvalitātes nodrošināšanas organizāciju tīmeklis (*European Quality Assurance Network in Engineering Education*)
- EQAR – Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrs (*European Quality Assurance Register for Higher Education*)
- ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds
- ESF – Eiropas Sociālais fonds
- INQAAHE – Starptautiskais augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas organizāciju tīmeklis (*International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education*)
- IZM – Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
- KP – kredītpunkti
- LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra
- MK – Latvijas Republikas Ministru kabinets
- NKI – Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra
- NKP – Nacionālais koordinācijas punkts
- SAK – Studiju akreditācijas komisija
- VISC – Valsts izglītības satura centrs

Ievads

Vispārējais Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EKI) kā vienotas atsauču sistēmas mērķis ir veicināt mūžizglītības principa attīstību un sekmēt iedzīvotāju starpvalstu mobilitāti. Latvijai EKI piedāvā iespēju aprakstīt savu izglītības sistēmu, lai tā un tajā piešķirtie izglītību apliecinājošie dokumenti būtu labāk saprotami citām valstīm. Vienlaikus arī Latvijas iedzīvotāji var labāk izprast savas un citu valstu izglītības sistēmas, t.sk. izglītību apliecinājošos dokumentus, kuri ir pielīdzināti EKI. Nacionālo izglītības kvalifikāciju pielīdzināšana EKI piedāvā vairākas priekšrocības:

- Kvalifikāciju ietvarstruktūras ieviešana viennozīmīgi uzlabo Latvijas izglītības kvalifikāciju starptautisko salīdzināmību, kā arī palīdz darba devējam veiksmīgāk izprast izglītības procesu un tā rezultātus;
- Studentam, skolēnam un audzēknim veidojas lielāka skaidrība pār mācību/studiju procesu un tiek sniegta lielākas iespējas mūžizglītībai;
- Kvalifikāciju līmeņu aprakstus, kas balstās mācīšanās rezultātos, var izmantot un jau izmanto kā vadlīnijas izglītības programmu veidošanai.

Tomēr attiecināšanas process ietver arī riskus, kuri jāņem vērā, pielīdzinot nacionālās izglītības kvalifikācijas EKI. Lai novērstu to, ka attiecināšanas process tiek veikts sasteigti un nepārdomāti, Latvijā attiecināšanas process plānots divos posmos:

- Pirmais posms 2009-2011. gadā ietvēra Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) izveidošanu, kā arī Latvijas esošās formālās izglītības sistēmas pielīdzināšanu EKI mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) kvalifikāciju ietvarstruktūrai.
- Otrais posms plānots 2013-2015. gadā kā pašvērtējuma ziņojuma pārskatīšana, balstoties uz jauno Profesionālās izglītības likumu, Augstākās izglītības likumu un vairāku esošo pilotprojektu, piemēram, ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010-2013), rezultātiem. Plānotie sasniegumi, kurus izmantot pašvērtējuma ziņojuma pārskatīšanai, šobrīd nav pilnībā sasniegti (likumi nav sagatavoti, projekts tika pagarināts), tādēļ 2013. gadā Latvijas nacionālās koordinācijas punkts (NKP) veica izvērtējumu – kādas izmaiņas ir notikušas Latvijas izglītības sistēmā attiecībā uz LKI ieviešanas aspektiem un ko vajadzētu uzlabot sekmīgai LKI ieviešanai.

ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010-2014) ietvaros tika apzinātas profesijas 12 nozarēs un šo profesiju profesionālai darbībai raksturīgākie uzdevumi, zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī tika izstrādāta nozaru kvalifikāciju struktūras (pamatprofesijas, saistītās profesijas, specializācijas). Skatīt 4. pielikumu par projektā ietverto nozaru kvalifikāciju (Latvijas 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmenis) atbilstību EKI/LKI līmeņiem.

Attiecināšanas procesā noteikti ir jāiesaista visas ieinteresētās puses, tādēļ Akadēmiskās informācijas centrs sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju arī pēc pašvērtējuma ziņojuma iesniegšanas Eiropas Komisijā turpina organizēt dažādus seminārus, konferences, diskusijas, lai informētu sabiedrību par Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrām un lai noskaidrotu nepilnības kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidē un ieviešanā.

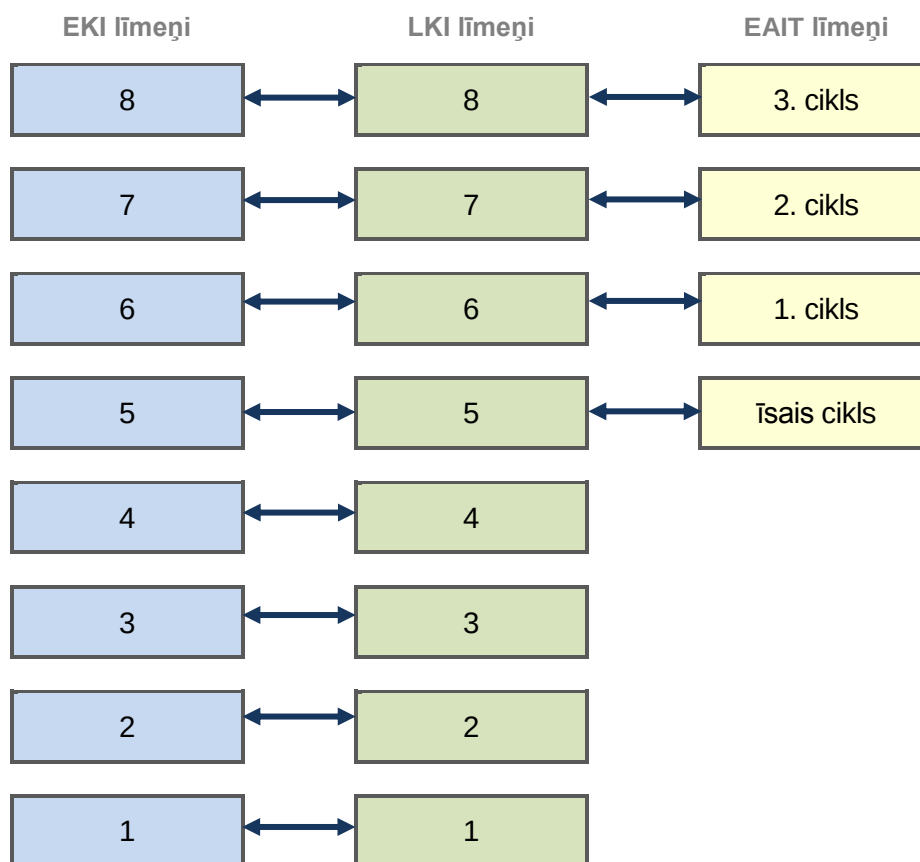
Pielīdzināšanas procesa rezultātā Latvijā tika izveidota astoņu līmeņu Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra (LKI). Izveidotie kvalifikāciju līmeņu apraksti ir balstīti mācīšanās rezultātos, un formālās izglītības kvalifikācijas ir piesaistītas minētajiem līmeņiem. Līmeņu aprakstus izstrādāja saskaņā ar valsts izglītības un profesiju standartiem, kā arī EKI līmeņu aprakstiem. LKI ietver formālās augstākās, profesionālās un vispārējās izglītības sektorus. Latvijas formālo izglītības kvalifikāciju izvietojumu pa astoņiem LKI un EKI līmeņiem skatīt tabulā tālāk.

1. tabula. Latvijas formālo izglītības kvalifikāciju izvietojums LKI un EKI

Latvijas izglītību apliecinošie dokumenti (izglītības kvalifikācijas)	LKI un EKI līmenis
Apliecība par vispārējo pamatizglītību (speciālās izglītības programmas skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem)	1
Apliecība par vispārējo pamatizglītību (speciālās izglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem)	2
Apliecība par vispārējo pamatizglītību Apliecība par profesionālo pamatizglītību	3
Atestāts par vispārējo vidējo izglītību Atestāts par arodizglītību Diploms par profesionālo vidējo izglītību	4
Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diploms (1.līmeņa profesionālā augstākā (koledžas) izglītība, studiju ilgums pilna laika studijās 2-3 gadi)	5
Bakalaura diploms Profesionālā bakalaura diploms Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība, studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz 4 gadi)	6
Maģistra diploms Profesionālā maģistra diploms Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība, kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 5 gadi)	7
Doktora diploms	8

Veidojot LKI līmeņus, tie tika izstrādāti tā, lai LKI būtu salīdzināma ar EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūru (skatīt attēlu tālāk).

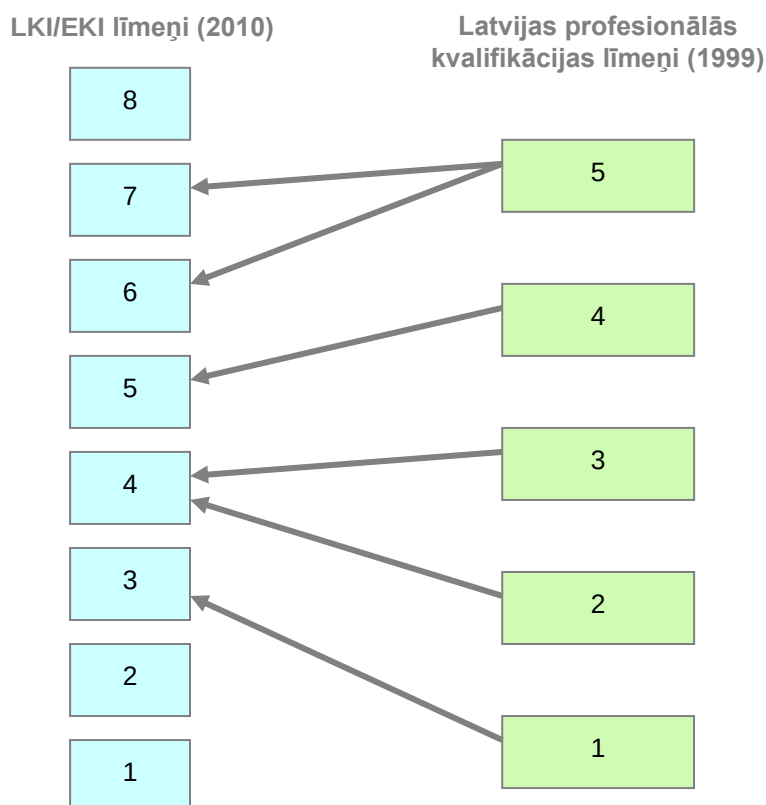
1. attēls. LKI/EKI līmeņu salīdzināmība ar EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem

Pirmajā LKI attiecināšanas posmā, pielīdzinot formālās izglītības kvalifikācijas EKI, eksperti vienojās, ka pielīdzinot profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības programmas vienam EKI/LKI līmenim, tiek mazināta pastāvošā nevienlīdzība un mākslīgi radītās atšķirības.

Kā parādīts 2. attēlā, šobrīd Latvijas pieci profesionālās kvalifikācijas līmeņi ietver izglītības kvalifikācijas tikai līdz profesionālās augstākās izglītības līmenim, t.i., neiekļaujot izglītības kvalifikācijas, kas atbilstu LKI 8. līmenim. Turpmāk veidojot LKI, tiks ņemts vērā, ka 8. līmenim var atbilst gan doktora grāds, gan profesionālās izglītības kvalifikācijas, kuras nepieder pie augstākās izglītības kvalifikācijām. Taču pašlaik Latvijas izglītības sistēmā šādas profesionālās izglītības kvalifikācijas nepastāv.

2. attēls. Latvijas piecu profesionālās kvalifikācijas līmeņu¹ izvietojums pa astoņiem LKI/EKI līmeņiem²

Ar ESF atbalstu veiktais projekts „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšana” paredzēja divu gadu laikā veikt detalizētu studiju programmu izvērtējumu 40 augstākās izglītības iestādēs visā Latvijā, lai uzlabotu augstākās izglītības kvalitāti, efektivitāti, starptautisko konkurētspēju un pārbaudītu studiju programmu atbilstību tautsaimniecības vajadzībām. 2012-2013. gadā Latvijā tika veiktas ievērojamas izmaiņas augstākās izglītības akreditācijā, līdzšinējās atsevišķu programmu akreditācijas vietā ieviešot studiju virzienu akreditāciju. Sīkāk šīs izmaiņas ir atspoguļotas ziņojuma 2. nodaļā.

Mācīšanās rezultāti ir EKI pamata jēdziens, uz kura balstās kvalifikāciju līmeņu apraksti. Lai noskaidrotu, kā izglītības jomas pārstāvji izprot mācīšanās rezultātu jēdzienu un to ieviešanu, tika veikts pētījums par mācīšanās rezultātu lietošanu Latvijas izglītības iestādēs, ar kuru var iepazīties šī ziņojuma 3. nodaļā.

¹ Profesionālās izglītības likums (10.06.1999.)

² Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (5.10.2010.)

1. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1.-4. līmeņa aprakstu izvērtēšana un priekšlikumi pilnveidei

Iesaistīto pušu diskusijā, kuru koordinēja Akadēmiskās informācijas centrs, tika izskatīti LKI 1.-4. līmeņa apraksti, lai izvērtētu, vai nepieciešams pārskatīt profesionālās izglītības kvalifikāciju atbilstību EKI un, ja nepieciešams, sagatavotu priekšlikumus šo līmeņu aprakstu izmaiņām normatīvajos aktos.

Šobrīd profesionālajā izglītībā ir saistoši divi atšķirīgi kvalifikācijas līmeņu apraksti:

1. Profesionālās izglītības likuma (1999) 5.pantā noteiktie pieci Latvijas profesionālās kvalifikācijas līmeņu apraksti³;
2. Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumu Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” 2.tabulā ietvertie EKI līmeņi un to apraksti; MK noteikumu 1.pielikuma 1.tabulā katram izglītības programmas veidam noteikts atbilstošais EKI/LKI līmenis.

Diskusijā izvērtējot MK noteikumu Nr.931 „Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumos Nr.990 "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju"" (5.10.2010.) 1.pielikuma, 1.tabulā ietverto klasifikāciju „Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-97) un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI)”, tika secināts, ka tajos ir nepieciešams veikt šādus grozījumus:

1. Sadaļa: Pamatizglītības 1.posms – 10T – Profesionālā tālākizglītība (1.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma
 - Priekšlikums – noteikt šādas izglītības atbilstību EKI/LKI 2. līmenim
 - Pamatojums – šādas izglītības programmas tiek īstenotas ļoti vienkāršu izglītības kvalifikāciju apguvei (piem., būvstrādnieks, pavāra palīgs u.c.), apgūstot pamata zināšanas un prasmes iepriekš zināmu, vienkāršu uzdevumu veikšanai tiešā pārraudzībā.
2. Sadaļa: Pamatizglītības 2.posms – 21 – Vispārējā izglītība, pamatzglītības (1.-9.klase) programmas
 - Priekšlikums – noteikt šādas izglītības atbilstību EKI/LKI 1.-2. līmenim
 - Pamatojums – saskaņā ar MK noteikumiem Nr.1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatzglītībā un pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem” (19.12.2006.), pamatzglītības programmu galvenie mērķi ietver „sabiedriskās un personiskās dzīves pamatzināšanu un pamatprasmju apguvi; pamata radīšanu izglītojamā turpmākajai izglītībai; izglītojamā harmonisku veidošanos un attīstību, kā arī izglītojamā atbildīgas attieksmes pret sevi, ģimeni, sabiedrību, apkārtni vidi un valsti veidošanu”. Savukārt uzdevumi ietver: „priekšstatu un sapratnes veidošanu par galvenajiem procesiem, morāles un ētikas vērtībām; valodas un matemātikas pamatzināšanu un pamatprasmju apguvi; mācīšanās pamatprasmju un informāciju tehnoloģijas izmantošanas

³ Profesionālās izglītības likums. 5.pants. Profesionālās kvalifikācijas līmeņi:

Latvijas izglītības sistēmā ir noteikti pieci profesionālās kvalifikācijas līmeņi (turpmāk – kvalifikācijas līmeņi):

- 1) pirmais kvalifikācijas līmenis — teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt vienkāršus uzdevumus noteiktā praktiskās darbības sfērā;
- 2) otrais kvalifikācijas līmenis — teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju patstāvīgi veikt kvalificētu izpildītāja darbu;
- 3) trešais kvalifikācijas līmenis — paaugstināta teorētiskā sagatavotība un profesionālā meistarība, kas dod iespēju veikt noteiktus izpildītāja pienākumus, kuros ietilpst arī izpildāmā darba plānošana un organizēšana;
- 4) ceturtais kvalifikācijas līmenis — teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt sarežģītu izpildītāja darbu, kā arī organizēt un vadīt citu speciālistu darbu;
- 5) piektais kvalifikācijas līmenis — noteiktas nozares speciālista augstākā kvalifikācija, kas dod iespēju plānot un veikt arī zinātniskās pētniecības darbu attiecīgajā nozarē.

pamatiemaņu apguvi; pilsonisko zināšanu un demokrātijas vērtību apguvi; radošās darbības pieredzi; pamatpriekšstatu apguvi par Latvijas, Eiropas un pasaules kultūras mantojumu, kā arī saskarsmes un sadarbības spēju izkopšanu". Salīdzinot ar EKI līmeņu aprakstiem, var secināt, ka mācību jomas pamatfaktu zināšanas, dažādas pamata prasmes, kas vajadzīgas, lai izmantotu informāciju, pildītu uzdevumus un risinātu kārtējās problēmas, kā arī kompetence, kas nodrošina darbu vai mācības, ko veic pārraudzībā ar zināmu autonomiju, nodrošina personas iegūto zināšanu, prasmju un kompetences maksimālo atbilstību EKI 2. līmenim. EKI 3.līmeņa raksturošanā līmeņu aprakstā ietvertas augstākas prasības, kas ietver jau faktu, principu un vispārējo jēdzienu zināšanas. Vienlaikus Latvijai jāņem vērā arī citu valstu nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru veidošanas rezultāti šai izglītības pakāpei, kā arī starptautisko izglītības pētījumu rezultāti (piemēram, OECD PISA, 2009), kas norāda uz to, ka 15 gadus veciem jauniešiem matemātikā Latvijas rādītāji ir zem vidējā ES dalībvalstu līmeņa, taču lasītprasmē un dabaszinībās atbilst tikai ES vidējam līmenim⁴. Tādēļ Latvijai nav pamata pamatzglītībā iegūtos zināšanu, prasmju un kompetences rezultātus pielīdzināt EKI/LKI 3.līmenim, kas ir augstāk par citu ES dalībvalstu klasifikāciju.

3. Sadala: Pamatizglītības 2.posms – 22 – Profesionālā pamatzglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma

- Priekšlikums – noteikt atbilstību EKI/LKI 2. līmenim
- Pamatojums – lielākā daļa šo profesionālās pamatzglītības programmu tiek īstenotas speciālās izglītības iestādēs (no 2012.gadā licencētajām profesionālās pamatzglītības programmām 60% programmu licencētas īstenošanai speciālās izglītības iestādēs, personām ar īpašām vajadzībām), t.sk. pēc speciālās pamatzglītības programmu apguves audzēkņiem ar garīgās veselības traucējumiem, garīgās attīstības traucējumiem, vairākiem garīgās attīstības traucējumiem u.tml. Šajās profesionālās pamatzglītības programmās tiek apgūtas vienkāršas zināšanas un prasmes nozarē, tiek iegūta pati zemākā kvalifikācija nozarē (skatīt 4.pielikumu) un iegūtās zināšanas, prasmes un kompetence nesasniedz EKI/LKI 3. līmeņa aprakstā noteikto.

4. Sadala: Vidējās izglītības pakāpe – 32 – Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve)

- Priekšlikums – izteikt pēdējo frāzi šādā redakcijā „Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve, īstenojama pēc daļējas vai pilnas pamatzglītības ieguves)” un noteikt atbilstību 2.-3 EKI/LKI līmenim, atbilstoši konkrētās arodizglītības programmas īstenošanas ilgumam un uzsākšanas noteikumiem
- Pamatojums:
 - Kā liecina 12 nozaru apraksti un kvalifikāciju struktūras, zināšanu, prasmju un kompetences atšķirības starp Latvijas 2.profesionālās kvalifikācijas līmeni, ko nodrošina arodizglītība, un Latvijas 3. profesionālās kvalifikācijas līmeni, ko nodrošina profesionālā vidējā izglītība (skatīt 4.pielikumu), ir būtiskas, līdz ar to nav iespējams arodizglītībā sasniegtos mācīšanās rezultātus klasificēt vienā līmenī ar profesionālajā vidējā izglītībā sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem⁵;
 - Profesionālās izglītības likuma 27.panta pirmajā daļā audzēkņu uzsākšana noteikta līdzvērtīga ar profesionālo pamatzglītību, t.i., „profesionālās pamatzglītības un arodizglītības programmās persona tiek uzņemta bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma un ne agrāk kā tajā kalendārajā gadā, kurā tai apir 15 gadi”. Ņemot vērā to, ka likumam ir augstāks juridiskais spēks par MK noteikumiem, Latvija var saskarties ar praksi arodizglītības programmu īstenošanā, ka tiek uzņemtas personas bez iepriekš iegūtas pamatzglītības. Šādas izglītības programmas būtu pielīdzināmas EKI/LKI 2.līmenim;

⁴ Geske, A. u.c. (2010). Ko skolēni zina un prot – kompetence lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs. http://www.izglitiba-kultura.lv/system/application/uploads/file/LU_petijums_pdf.pdf.

⁵ Vairāk par šo ESF projektu skatīt: <http://www.viaa.gov.lv/lat/strukturfondi/12111/>.

- 3. EKI/LKI līmenim būtu jāpielīdzina tās arodizglītības programmas, kurās audzēkņi mācības uzsāk pēc pamatizglītības ieguves un kuru īstenošanas ilgums ir 3 gadi (skatīt MK noteikumu Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (2000) 3.pielikuma 1.tabulas 1.rindu”).
5. Sadaļa: Vidējās izglītības pakāpe – 35a – Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves
- Priekšlikums – noteikt EKI/LKI 3. līmeni
 - Pamatojums – nozaru kvalifikāciju struktūras nepierāda pieeju, ka vienai kvalifikācijai (piemēram, šuvējs, galdnieks, pavārs u.t.t.) var noteikt atšķirīgus zināšanu, prasmju un kompetences līmeņus.
6. Sadaļa: Vidējās izglītības pakāpe – 30T – Profesionālā tālākizglītība (2. vai 3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves
- Priekšlikums – izteikt 4. ailes tekstu šādā redakcijā „Profesionālā tālākizglītība (3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc arodizglītības vai vidējās izglītības ieguves”; Latvijas 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas pielīdzināt EKI/LKI 4. līmenim
 - Pamatojums:
 - Profesionālās izglītības likuma 27.panta septītajā daļā noteikts, ka profesionālās tālākizglītības programmās, kuru apguve dod iespēju iegūt Latvijas 3. profesionālās kvalifikācijas līmeni, persona tiek uzņemta pēc arodizglītības vai vidējās izglītības ieguves;
 - Ņemot vērā būtiskās atšķirības Latvijas 2. (piem., šuvējs, pavārs, frizieris u.c.) un Latvijas 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa (piem., arhitektūras tehniķis, inženierkomunikāciju tehniķis u.c.) zināšanu, prasmju un kompetences līmeņu aprakstos, kā arī atbilstoši nozaru kvalifikāciju struktūrām (skatīt 4.pielikumu), nav iespējams Latvijas 2. un 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas klasificēt vienā EKI/LKI līmenī.

Izvērtējot Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveides un esošo formālās izglītības kvalifikāciju piesaistes EKI pirmā attiecināšanas posma rezultātos⁶ sniegtos formālo izglītību apliecinošo izglītības dokumentu atbilstību EKI/LKI līmeņiem, tika izstrādāti priekšlikumi dokumentu aprakstu formulējumiem, kas ietverti ziņojuma 2. pielikumā. Šajos priekšlikumos tiek ierosināts EKI/LKI 4. līmeņa aprakstā ietverto izglītības dokumentu – atestātu par arodizglītību – pārcelt uz EKI/LKI 3. līmeni. 14 nozaru aprakstos un kvalifikāciju struktūrās ietvertās kvalifikācijas norāda uz būtiskām atšķirībām starp kvalifikācijām/profesijām, kuras apgūst arodizglītībā (Latvijas 2.profesionālās kvalifikācijas līmenis) un kvalifikācijām, kuras apgūst profesionālajā vidējā izglītībā (Latvijas 3. profesionālās kvalifikācijas līmenis) (skatīt 4..pielikumu). Vienlaikus ir nepieciešams papildināt sadaļas par profesionālās kvalifikācijas apliecībām EKI/LKI 2.-4. līmeņa aprakstos, jo profesionālās tālākizglītības programmas tiek īstenotas profesiju/kvalifikāciju apguvei gan Latvijas 1., gan 2., gan 3. profesionālās kvalifikācijas līmenī.

Ziņojuma 3. pielikumā atspoguļoti priekšlikumi LKI ietverto mācīšanās rezultātu formulējumiem.

Ziņojuma 4. pielikumā sniegts šī darba izstrādei nepieciešamais 14 nozaru kvalifikācijas struktūrās ietvertās informācijas apkopojums, lai iestrādātu priekšlikumus EKI/LKI 1.-4. līmeņa aprakstu grozījumiem.

⁶ Skatīt: http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf.

2. Reformas augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā

2013. gadā Latvijā tika ieviesta jauna veida studiju programmu akreditācija – iepriekšējā atsevišķu programmu akreditācija ir aizstāta ar studiju virzienu akreditāciju.

Iepriekšējā augstskolu programmu akreditācija paredzēja, ka valsts atzītu augstākās izglītības dokumentu augstskolas absolvents var saņemt, ja ir akreditēta gan augstskola, gan programma. Jebkura jauna programma sākotnēji vispirms saņēma licenci, kas darbojās kā atļauja reflektantu uzņemšanai programmā ar nosacījumu, ka augstskola programmu akreditē ne vēlāk kā trīs gadus pēc licences saņemšanas. Tādējādi, pirmajiem studentiem absolvējot programmu, tā jau bija akreditēta. Programma akreditāciju saņēma uz diviem gadiem (ja programmai tika konstatēta nepieciešamība veikt uzlabojumus) vai sešiem gadiem.

Saskaņā ar jauno akreditācijas kārtību, no 2013. gada augstskolās akreditē studiju virzienus. Veicot studiju virziena akreditāciju, tiek akreditētas visas šajā virzienā ietilpstošās programmas. Akreditāciju studiju virzienam piešķir maksimums uz sešiem gadiem tāpat kā iepriekš. Ja virzienā ir konstatēti novēršami trūkumi – uz diviem gadiem. Studiju programmas, kas ietilpst studiju virzienā, tiek detalizēti uzskaitītas un aprakstītas augstskolai izsniegtā studiju virziena akreditācijas veidlapas pielikumā.

2012.gada 25. septembrī tika pieņemti jauni MK noteikumi Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi”. Galvenās izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējiem MK noteikumiem Nr.821 „Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība” (3.10.2006.) ir sekojošas:

1. Pāreja no atsevišķu studiju programmu vērtēšanas un akreditācijas uz studiju virzienu vērtēšanu un akreditāciju;
2. Vērtēšanu un akreditāciju no 2013.gada organizē Izglītības un zinātnes ministrija;
3. Ekspertus izvēlas pēc nejaušības principa.

Tāpat kā iepriekš, lai saņemtu valsts atzītu diplomu, gan augstskolai (arī katrai atsevišķai tās filiālei), gan programmai (filiālēs atsevišķi) ir jābūt akreditētai. Akreditētām augstākās izglītības iestādēm ir spēkā līdz šim piešķirtā akreditācija un atkārtoti tās akreditēt nav nepieciešams. Taču jaunās augstskolas, kas līdz šim nav akreditētas, tiks akreditētas, ja ne mazāk kā puse no augstskolā īstenotajiem studiju virzieniem ir akreditēti. Līdz šim akreditēto augstskolu sarakstu iespējams aplūkot AIKNC mājas lapā (<http://www.aiknc.lv/lv/list.php>).

2013.gadā akreditēto studiju virzienu (un tajā ietilpstošo programmu) saraksts aplūkojams IZM mājas lapā (<http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/augstaka-izglitiba/akreditacija.html>) (skatīt sadaļu „Akreditētie studiju virzieni un programmas”).

Galvenās izmaiņas 2013.gada 25. aprīlī pieņemtajos MK noteikumos Nr.230 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”, salīdzinot ar iepriekšējiem MK noteikumiem, ir šādas:

1. Licencēšanas komisijas sastāvs ir identisks studiju akreditācijas komisijas (SAK) sastāvam, tādēļ praktiski licencēšanas komisijas uzdevumus var pildīt un reāli pilda SAK⁷;
2. Jaunas studiju programmas pievienošana akreditētam studiju virzienam notiek ar SAK lēmumu, un jaunā studiju programma faktiski uzreiz tiek akreditēta;
3. Lēmumu par jauna studiju virziena izveidošanu augstskolā vai koledžā pieņem MK;
4. Jauna studiju virziena vai jaunas studiju programmas izvērtēšanai pēc nejaušības principa izvēlas vienu ekspertu.

⁷ Jauno MK noteikumu par studiju virzienu akreditāciju sagatavošanas gaitā tika daudz diskutēts par licencēšanas un akreditācijas procedūru pārklāšanos un tika pieņemts lēmums apvienot SAK un licencēšanas komisiju.

Pēdējo gadu laikā ir izmantotas trīs dažādas augstākās izglītības vērtēšanas sistēmas:

1. Augstākās izglītības (augstskolu, koledžu un to studiju programmu) vērtēšana un akreditācija saskaņā ar MK noteikumiem Nr.821 "Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība" (3.10.2006.) notika līdz 2013.gada martam. Vērtēšanu organizēja AIKNC;
2. Gandrīz visu Latvijas augstākās izglītības programmu, sadalītu 28 studiju virzienos, vērtēšana ESF projekta „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšana” ietvaros notika no 2011.gada septembra līdz 2012.gada jūnijam. ESF projekta īstenošanu koordinēja AIP, studiju programmu vērtēšanu organizēja AIKNC. Dažādu iemeslu dēļ (augstskola nepiedalījās ESF projektā vai nepieteica visas studiju programmas, ESF projektā iegūtais vērtējums neapmierina, ir izveidotas jaunas studiju programmas utt.) projektā netika izvērtētas apmēram 30 studiju programmas;
3. 2013.gada maijā tika uzsākta augstākās izglītības (augstskolu, koledžu un to studiju programmu) vērtēšana un akreditācija saskaņā ar MK noteikumiem Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi” (25.09.2012.). Izmantojot ESF projekta rezultātus, tika veikta gandrīz visu Latvijas studiju programmu, sadalītu 29 studiju virzienos, akreditācija. Pašlaik ir novērtēta daļa no 30 studiju programmām, kuras netika novērtētas ESF projekta ietvaros.

Lai gan formāli visas trīs augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas metodes metodiski atšķiras un ir dažādi organizētas, visos gadījumos vērtētāji pievērta lielu uzmanību studiju rezultātiem un pārbaudīja atbilstību Eiropas principiem un vadlīnijām augstākajā izglītībā. Arī ekspertu sastāvs mainījās nedaudz, jo tika izmantota viena ekspertu datu bāze, un bija līdzīgi ekspertu atlases un datu bāzes paplašināšanas (jaunu ekspertu meklēšanas) principi.

Jaunajos MK noteikumos „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumos” (25.09.2012.) ir detalizēti noteikti kritēriji un prasības augstskolu pašnovērtējumu ziņojumu veidošanai, studiju virzienu un studiju programmu izvērtēšanai. MK noteikumu 6. un 7.pielikumā formulēti kritēriji, kurus jāizmanto ekspertiem:

- „Studiju virzienam atbilstošo studiju programmu un to atsevišķo daļu saskaņotība ar Latvijas un Eiropas kopējās izglītības telpas veidošanas prasībām, tai skaitā ikvienas studiju virzienam atbilstošās studiju programmas salīdzinājums ar vienu tāda paša līmeņa un tādām pašām studiju virzienam atbilstošu Latvijas (ja līdzīga studiju programma Latvijā tiek īstenota) un vismaz divām Eiropas Savienības valsts atzītu augstskolu vai koledžu studiju programmām.” (MK noteikumu 6.pielikums)

Vērtējot studiju programmas, ekspertiem jāizmanto Eiropas asociācijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA) izstrādātais dokuments „Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā”, jāvērtē studiju programmu mērķi un uzdevumi, to skaidrība, sasniedzamība un pārbaudāmība, studiju programmas un tās atsevišķu daļu saskaņotība ar Latvijas un EAIT veidošanas prasībām (t.sk. jāveic studiju programmas salīdzinājums ar vismaz divām Eiropas Savienības dalībvalstu studiju programmām). Ekspertiem savā atzinumā jāiekļauj atbildes uz šādiem jautājumiem:

- Vai studijās **sagaidāmie studiju rezultāti ir skaidri aprakstīti**, praktiski tiek attīstītas arī problēmrisināšanas prasmes?
- Vai studējošajiem, kuri uzsāk studijas studiju programmā, ir atbilstošas **zināšanas, prasmes un kompetence**, lai sasniegtu plānotos **studiju rezultātus** paredzētajā laikā?
- Vai starprezultātu pārbaude studiju gaitā nodrošina studiju programmas **studiju rezultātu** sasniegšanu? (MK noteikumu 7.pielikums)

Eksperti, vērtējot studiju programmas un studiju virzienus, izmanto holistisku un integrālu pieeju, lielāko uzmanību pievēršot kvalitātes vadības un nodrošināšanas sistēmu darbībai augstskolās un koledžās. Ja šīs iekšējās sistēmas darbojas, ārējā pārbaudē nav

nepieciešams veikt padziļinātu darbības detaļu izpēti, piemēram, studiju rezultātu precīza formulējumu analīze un izmantošana atbilstoši Latvijas un Eiropas rekomendācijām un normatīvajiem aktiem. Zināma pārbaude ir nepieciešama, bet akreditācijā var vairāk koncentrēties uz dažādu attīstības variantu un nākotnes perspektīvu, iespēju un risku apspriešanu. Līdz ar to ekspertu ziņojumos ir visai dažāda studiju rezultātu izmantošanas analīzes detalizācijas pakāpe, bet visos gadījumos šis jautājums tiek aplūkots. Ja eksperti piekrīt, ka kritērijs „saskaņotība ar Latvijas un Eiropas kopējās izglītības telpas veidošanas prasībām” ir ievērots, ne vienmēr tas tiek īpaši izcelts, un ekspertu ziņojumos ir tikai vispārējs pozitīvs vērtējums bez sīkākas analīzes. Turpmāk varētu ieteikt ekspertiem sīkāk aprakstīt situāciju arī gadījumos, kad būtisku trūkumu studiju virzienā nav konstatēti, jo jautājumi saistībā ar studiju rezultātiem, kā arī EKI un LKI izmantošanu kļūst svarīgāki, pieaugot studiju programmu satura un metodisko risinājumu daudzveidībai.

Kvalitātes vērtēšanas organizēšanas uzlabošana

ENQA izstrādātie „Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā” 3.6. punkts nosaka, ka:

- Institūcijām jābūt neatkarīgām tādā mērā, lai tās būtu pašas atbildīgas par savu darbību un to ziņojumos pieņemtos lēmumus un ieteikumus nevarētu ietekmēt trešās personas, tādas kā augstākās izglītības iestādes, **ministrijas** vai citas ieinteresētās puses. [...] procedūru un metožu noteikšana un pielietošana, ārējo ekspertu izvēle un iecelšana, kā arī kvalitātes nodrošināšanas procesu rezultātu noteikšana notiek autonomi un **neatkarīgi no valdības**, augstākās izglītības iestādēm, politiskām organizācijām.

Pašlaik Latvijā, vienīgajā no ES valstīm, šis standarts netiek pildīts, tādēļ IZM sagatavotajā informatīvajā ziņojumā „Par studiju virzienu akreditācijas gaitu un kārtību, kādā no 2014.gada 1. janvāra tiks organizēta un veikta augstskolu un koledžu, kā arī studiju virzienu akreditācija, izmantojot Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā (EQAR) reģistrētas Eiropas kvalitātes nodrošināšanas aģentūras” (iesniegts MK 10.10.2013.) ir analizētas iespējas samazināt IZM un MK tiešu iejaukšanos augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā. IZM vēlas iesaistīt ārzemju speciālistus un organizācijas augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā un akreditācijā, lai atjaunotu atbilstību Eiropas standartu un vadlīniju prasībām un nodrošinātu augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas starptautiskumu.

Galvenā un sabiedrībai redzamākā augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas daļa ir ekspertu grupas vizīte augstākās izglītības iestādē un tai sekojošais ziņojums par augstskolas, koledžas vai studiju virziena kvalitāti. Latvijā šī daļa ir starptautiska, jo daļa ekspertu gandrīz visās komisijās ir no ārvalstīm (izņemums ir 1.līmeņa profesionālā augstākā (koledžas) izglītība).

Būtiska augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas procesa daļa ir tās organizēšana, t.i., ekspertu meklēšana un mācības, vizītes plānošana un īstenošana, rezultātu apkopošana un publiskošana. Šis darbs ir jāveic neatkarīgai institūcijai, kura varētu būt gan Latvijas, gan ārzemju organizācija.

Ārvalstu institūcijas, kuras atbilst Eiropas standartu un vadlīniju prasībām, ir izstrādājušas katra savai valstij atbilstošas procedūras un metodes. To saskaņošana ar Latvijas prasībām būs grūts process, ņemot vērā pašreizējos MK noteikumus par studiju virzienu akreditāciju iekļautos specifiskos, Latvijas augstākās izglītības sistēmai paredzētos metodikas elementus, t.sk. tie, kas izstrādāti ESF projekta „Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai” ietvaros. Turklāt jāņem vērā, ka apmēram pusē ES valstu nav EQAR reģistrētu kvalitātes nodrošināšanas institūciju, tādēļ ārvalstu institūciju izvēle ir ierobežota.

Tālmācības un iepriekšējās pieredzes izmantošana izglītības kvalitātes vērtēšanā

Augstākās izglītības studiju procesā arvien vairāk tiek izmantota tālmācība, interneta resursi, t.sk. tādas sistēmas kā *massive open online course* (MOOC). Veiksmīgam studiju procesam nepieciešams kombinēt dažādas mācību metodes, t.i., virtuālās telpas

izmantošana kopā ar studijām klātienē (t.s. *blended learning*); formālās, neformālās un ikdienas mācīšanās apvienošana; kopējo programmu izmantošana. Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmai ir jāpievērš īpaša uzmanība šīm jaunajām studiju formām, kā arī ar LKI un studiju rezultātu sistēmas palīdzību jāatvieglo dažādu mācīšanās metožu paralēla izmantošana.

Īpaša uzmanība būtu jāpievērš augstskolu un koledžu filiāļu un kontaktpunktu darbības kvalitātes vērtēšanai, nodrošinot līdzvērtīgu studiju rezultātu sasniegšanu. Filiāļu un kopējo programmu vērtēšanai būtu jāpielieto atbilstoši izglītības kvalitātes kritēriji. Būtu jāpalīdz augstākās izglītības iestādēm izmantot LKI un studiju rezultātus, lai salīdzinātu un apvienotu dažādos apstākļos apgūto izglītības programmas daļas, integrējot vienotās un starptautiski saskaņotās un atzīstamās izglītības kvalifikācijās.

Valsts līmenī būtu jāizstrādā un jāpielieto kvalitātes vērtēšanas kritēriji attiecībā uz iepriekšējās pieredzes izmantošanas, neformālās un ikdienas mācīšanās ceļā apgūto studiju rezultātu atzīšanu. Kvalitātes vērtēšanas ekspertiem būtu jāpalīdz iepazīstināt studentus, mācībspēkus un sabiedrību ar labākās prakses piemēriem, lai atrastu un izmantotu piemērotākās studiju metodes.

Studiju procesā sasniegto izmaiņu vērtēšana akreditācijas procesā

Mūžizglītības plaša izmantošana iesaista studiju procesā studentus ar ļoti dažādu iepriekšējās sagatavotības līmeni. Vērtējot studiju rezultātus, akreditācijas ekspertiem jāpievērš uzmanība ne tikai studiju noslēgumā sasniegtajiem studiju rezultātiem, bet arī sākotnējam studentu zināšanu, prasmju un kompetenču līmenim un ceļam, kā no dažādiem sākotnējiem punktiem sasniegti plānotie studiju rezultāti. Ekspertiem ir īpaši jāatbalsta augstāki mācību sasniegumi, jāpalīdz popularizēt un izplatīt metodiskos paņēmienus, kuri nodrošina strauju studentu progresu studiju procesā.

3. Mācīšanās rezultātu ieviešana

Mācīšanās rezultātus Eiropā aizvien biežāk izmanto kā pamatu profesiju un izglītības standartiem, izglītības saturam, vērtēšanas kritērijiem, izglītības kvalifikāciju un līmeņu aprakstiem nacionālajās kvalifikāciju ietvarstruktūrās. Visos šajos instrumentos mācīšanās rezultāti definēti dažādās detalizācijas pakāpēs un paredzēti atšķirīgiem nolūkiem, piemēram: noteikt, kādas spējas sagaidāmas no konkrēto izglītības kvalifikāciju ieguvušā cilvēka; mācīšanas procesa vadīšanai; novērtēšanas procesa vadīšanai⁸.

Šī pētījuma ietvaros tika izmantota Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumā par EKI mūžizglītībai (2008) iekļautā mācīšanās definīcija – apgalvojumi par to, ko skolēns/audzēknis/students zina, saprot un spēj veikt pēc mācību procesa pabeigšanas, un tie ir definēti zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē.

Latvijas normatīvais regulējums zināmā mērā arī ietver mācīšanās rezultātus. Piemēram, no 1999. gada Izglītības likuma 1. pants definē izglītību kā „sistemizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas procesu un tā rezultātu”. Mācīšanās rezultātu izmantošanu mācību darbā nodrošina valsts izglītības un profesiju standarti, valsts eksāmenu sistēma, kā arī izglītības iestāžu un programmu licenzēšana un akreditācija.

Vispārējā izglītībā valsts vispārējās pamata⁹ un vidējās¹⁰ izglītības standarts, kā arī mācību priekšmetu standarti nosaka izglītības programmu vai mācību priekšmetu galvenos mērķus un uzdevumus, obligāto saturu, mācību sasniegumu vērtēšanas pamatkritērijus un kārtību. Valsts izglītības standarti ietver arī nepieciešamās zināšanas un prasmes, kas skolēniem jāapgūst, lai iegūtu attiecīgi pamata vai vidējo izglītību. Izglītības iestādes izstrādā izglītības programmas, un skolotāji – mācību priekšmetu programmas saskaņā ar valsts izglītības standartiem un Valsts izglītības satura centra (VISC) metodiskiem ieteikumiem. Ja izglītības iestādes izveidotā izglītības programma neatbilst valsts izglītības standarta prasībām, to nav iespējams licenzēt un akreditēt, līdz ar to izglītības iestādei nav tiesības piešķirt valsts atzītus izglītību apliecinošus dokumentus. Vispārējās pamata un vidējās izglītības programmu noslēgumā skolēni kārto valsts centralizētos eksāmenus, kuru saturs arī tiek veidots atbilstoši valsts izglītības standartiem.

Profesionālās izglītības saturu reglamentē valsts profesionālās izglītības standarti, profesijas standarti un profesionālās izglītības programmas:

- Valsts profesionālās izglītības standarti (valsts arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības standarti¹¹) ietver izglītības programmu stratēģiskos mērķus, obligāto izglītības saturu, kā arī iegūtās izglītības vērtēšanas pamatprincipus un kārtību;
- Profesijas standarti nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences;

⁸ Cedefop pētījuma „Mācīšanās rezultātos balstītas pieejas profesionālās izglītības programmām” (2010) rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātiem izglītības satura un mācību programmu līmenī ir divas galvenās funkcijas: regulējošā un didaktiskā. Regulējošās funkcijas ietvaros mācību saturs ir instruments, kas visā teritorijā piedāvātajai izglītībai nodrošina vienlīdz augstu standartu, līdz ar to mācīšanās rezultātiem jāsniedz stabils atbalsts mācību sasniegumu vērtēšanai. Didaktiskās funkcijas ietvaros mācību saturs piedāvā vadlīnijas mācību procesa organizēšanai, tāpat mācīšanās rezultātus var formulēt plaši, ietverot zināšanas, prasmes vai kompetences, kuras nav izmērāmas, tajos atspoguļotas vērtības un lomas, kurām skolēni/audzēkņi/studenti gatavojas mācību laikā.

⁹ MK noteikumi Nr. 468 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatzglītības programmu paraugiem” (spēkā no 23.08.2014.)

¹⁰ MK noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (spēkā no 6.06.2013.)

¹¹ MK noteikumi Nr. 211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (spēkā no 1.07.2000.)

- Profesionālās izglītības programmas ietver profesionālās izglītības programmas uzdevumus, saturu un īstenošanas plānu, kā arī prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību.

Profesionālās izglītības iestādes izmanto valsts izglītības un profesiju standartus, kā arī VISC metodiskos ieteikumus, lai izstrādātu savas izglītības programmas. Ja izveidotās izglītības programmas neatbilst noteiktajām prasībām, tās nevar licenzēt un akreditēt. Audzēkņi/studenti parāda mācību laikā sasniegtos mācīšanās rezultātus valsts centralizētajos eksāmenos vispārējos mācību priekšmetos (profesionālās vidējās izglītības programmās) un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, kuru saturs tiek izstrādāts saskaņā ar atbilstošiem profesiju standartiem.

Augstākās izglītības saturu nosaka studiju programmas, kuras tiek veidotas saskaņā ar attiecīgajiem valsts izglītības standartiem (valsts akadēmiskās izglītības standarts¹², valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts¹³ un valsts otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts¹⁴) un profesiju standartiem (profesionālās augstākās izglītības programmas). Studiju programma ietver visas akadēmiskā grāda vai profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības; studiju programmas īstenošanas mērķi, saturu un noslēgumā plānotos studiju rezultātus, t.sk. studiju kursus, modulus un to plānotos studiju rezultātus; prasības attiecībā uz iepriekšējo izglītību; studiju programmai atbilstošo studiju virzienu; obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas apjomu; kritērijus studiju rezultātu sasniegšanai un novērtēšanai, kā arī pārbaudes formas un kārtību. Augstskolas pārskata īstenotās studiju programmas, lai tajās ieviestu mācīšanās rezultātus un lai tās atbilstu licenzēšanas un akreditācijas prasībām.

Profesionālajā un augstākajā izglītībā ir izveidota sistēma, kā tiek veikta ārpus formālās izglītības apgūto zināšanas, prasmju un kompetenču novērtēšana un atzīšana. Vairāk informācijas skatīt ziņojuma 4. nodaļā.

3.1 Pētījuma metodoloģija

Pētījuma, kas tika īstenots Eiropas Komisijas projekta „European Qualifications Framework – National Coordination Point” (2012-2013) ietvaros, mērķis bija noskaidrot:

- Kādas ir izglītības iestāžu administrācijas un mācībspēku zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem;
- Kāds ir mācīšanās rezultātiem lietojums mācību/studiju procesā;
- Kādas ir pētījuma dalībnieku gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu.

Pētījuma laikā (2013. gada oktobris un novembris) bija plānots veikt 66 strukturētās intervijas ar mācību iestāžu pārstāvjiem visos Latvijas reģionos (skatīt 2. tabulu). Intervijas tika veiktas visu izglītības pakāpju un veidu mācību iestādēs, kuru piedāvātās izglītības kvalifikācijas ir iekļautas LKI. Katrā no izglītības iestādēm tika veiktas divas strukturētās intervijas – viena ar izglītības iestādes administrācijas pārstāvi un viena ar mācībspēku.

Katrā no trim grupām pētījumā iekļauto iestāžu skaits, veids un proporcija (Rīga – reģions) izvēlēta, atbilstoši izglītības iestāžu proporcionālajam sadalījumam pēc to skaita. Taču starp trim grupām (vispārējā, profesionālā un augstākā izglītība) šāda proporcija nav ievērota, jo ir pārāk ievērojamas izglītības iestāžu kopējā skaita atšķirības pa izglītības pakāpēm un veidiem.

Pētījuma laikā pavisam tika veiktas **54 intervijas**, no kurām:

- 23 intervijas notika 12 vispārējās izglītības iestādēs;

¹² MK noteikumi Nr. 240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (spēkā no 16.05.2014.)

¹³ MK noteikumi Nr. 141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 5.04.2001.)

¹⁴ MK noteikumi Nr. 512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 12.09.2014.)

- 17 intervijas – 9 profesionālās izglītības iestādēs (t.sk. 2 koledžas, kuras īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas);
- 14 intervijas – 5 augstākās izglītības iestādēs un 2 koledžās.

2. tabula. Plānoto interviju sadalījums pa izglītības iestādēm un reģioniem

Izglītības iestādes Rīgā	Izglītības iestādes reģionos	Kopā
Vispārējās izglītības iestādes		
• 2 vidusskolas • 1 krievu valodas plūsmas vidusskola	• 6 pamatskolas • 3 vidusskolas • 1 sākumskola • 1 divplūsmu vakarskola • 1 krievu plūsmas pamatskola • 1 divplūsmu vidusskola	16
Profesionālās izglītības iestādes		
• 1 vidusskola • 1 vidusskola (Kultūras ministrijas pakļautībā) • 1 vidusskola (darbojas koledžas ietvaros)	• 5 vidusskolas/tehnikumi • 1 vidusskola (Kultūras ministrijas pakļautībā) • 1 vidusskola (darbojas koledžas ietvaros)	10
Augstākās izglītības iestādes		
• 2 valsts dibinātas augstskolas • 2 privātpersonu dibinātas augstskolas • 1 valsts dibināta koledža • 1 privātpersonu dibināta koledža	• 1 valsts dibināta koledža • 1 valsts dibināta augstskola	8

34 intervijas tika veiktas izglītības iestādēs, kas atrodas **reģionos ārpus Rīgas**:

- 19 intervijas ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 11 intervijas ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 2 intervijas ar koledžas pārstāvjiem;
- 2 intervijas ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

20 intervijas tika veiktas izglītības iestādēs, kas atrodas **Rīgā**:

- 4 intervijas ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 6 intervijas ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 2 intervijas ar koledžas pārstāvjiem;
- 8 intervijas ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

Daļēji strukturētā intervija kā datu ieguves metode izvēlēta, jo tādā veidā var iegūt plašākas un precīzākas atbildes, kuras ir iespējams analizēt gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi. Intervija sastāvēja no četriem plašiem jautājumu lokiem, kuri ietvēra vairākus apakšpunktus. Intervijas ietvēra sekojošus galvenos jautājumus: ziņas par respondentiem; zināšanas par mācīšanās rezultātiem; mācīšanās rezultātu pielietojums izglītībā; kā arī respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu izmantošanu un informācijas ieguvu. Lai dati būtu salīdzināmi, anketas saturs visām izglītības iestādēm (neatkarīgi no izglītības veida un pakāpes) tika veidots vienādi, izņemot jautājumus, kuri attiecās tikai uz kādu konkrētu mērķu grupu, piemēram, jautājumi par valsts izglītības vai profesiju standartiem, Valsts izglītības satura centra veidotajiem pārbaudes darbiem, kā arī sadaļā par gaidām – jautājumi par mūžizglītību, iepriekšējās izglītības/pieredzes atzīšanu un sasaisti ar darba tirgu. Visus intervijas jautājumus (augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) skatīt 6. pielikumā.

Tā kā izlase nav ļoti plaša, tad, kur tas iespējams, iegūtie kvantitatīvie dati tika skatīti vienotā visu izglītības pakāpju un veidu griezumā. Savukārt ieteikumi un kvalitatīvās

analīzes rezultāti ir izdalīti gan pa atsevišķām izglītības pakāpēm un veidiem, gan arī veidoti vienoti ieteikumi un secinājumi par visu izglītības sistēmu kopumā.

3.2 Pētījuma galvenie rezultāti

Pētījumā pavisam piedalījās 54 respondenti, no kuriem 44 bija sievietes un 10 – vīrieši. Vairums respondentu bija vecumā no 36-55 gadiem (55,5%) vai 26-35 gadiem (25,9%). Kopumā tika intervēti 26 mācībspēki un 28 izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji.

Informācijas pieejamība

Šis interviju jautājumu loks ietvēra šādus jautājumus: informācijas par mācīšanās rezultātiem pieejamība; informācijas avoti; galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem (valstī un izglītības iestādē); zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātiem (valstī un kolēģiem).

Interviju rezultāti par „**informācijas pieejamību par mācīšanās rezultātiem**”:

- 38,9% respondentu uzskata, ka pastāv „laba” informācijas pieejamība;
- 27,8% respondentu – „drīzāk laba” informācijas pieejamība;
- 25,9% respondentu – „viduvēja” informācijas pieejamība;
- 5,6% respondentu – „drīzāk slikta” informācijas pieejamība;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti liecina, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi pa izglītības pakāpēm un veidiem: vispārējās izglītības iestāžu darbinieki novērtēja informācijas pieejamību vispozitīvāk, bet augstskolu un koledžu pārstāvji šajā jautājumā bija kritiskāki.

Respondenti izteica vairākus ierosinājumus, kā pilnveidot informācijas pieejamību. Lai arī augstākās izglītības iestāžu darbinieki informācijas pieejamību novērtēja viskritiskāk, tomēr šie respondenti vairākkārt minēja, ka iegūst informāciju, pateicoties EKI nacionālā koordinācijas punkta un citu iestāžu organizētiem semināriem, internetā pieejamiem semināru materiāliem. Izvērtējot pētījuma rezultātus, jāsecina, ka līdzšinējie informatīvie semināri vairāk ir bijuši vērsti uz augstākās izglītības pārstāvjiem, taču informācijas pieejamība netiek vērtēta augstu, lai gan šai respondentu grupai ir bijusi iespēja iepazīties ar plašāku informāciju.

Augstākās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās minēja arī ārvalstu pieredzi un informācijas avotus svešvalodās. Interviju rezultāti parāda, ka respondenti pārsvarā meklē informāciju ārvalstu avotos, līdz ar to būtu nepieciešams papildināt un popularizēt nacionālos informācijas avotus saistībā ar mācīšanās rezultātiem..

Pētījumā iekļautajās profesionālajās un vispārējās izglītības iestādēs mācīšanās rezultāti galvenokārt tika saistīti ar attiecīgo valsts izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un profesiju standartu (profesionālās izglītības iestādes). Šo dokumentu pieejamība izskaidro, kāpēc minētās respondentu grupas informācijas pieejamību novērtēja tik pozitīvi. Tomēr, kā norādīja respondenti, standarti ir diezgan smagnēji un apjomīgi, kā arī tajos iekļautos mācīšanās rezultātus izglītības iestādes interpretē atšķirīgi, kas rada šķēršļus vienotai sistēmas pieejai šim jautājumam. Interviju rezultāti parāda, ka izglītības iestādēs reti plānveidīgi tiek nodrošināta starppriekšmetu zināšanu, prasmju un kompetenču apguve, ja tās nav uzskaitītas kādā no standartiem. Informācija par sasniedzamo mācīšanās rezultātu uzskaitījumu viegli ir pieejama, tomēr grūtāk ir atrast informāciju par mācīšanās rezultātu jēdzienu un izprast to nozīmi izglītības sistēmā.

Var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ir labāk informēti par mācīšanās rezultātiem, bet, apzinoties šī jēdziena plašumu, saprot, ka informācija varētu būt pieejama vairāk. Profesionālās izglītības iestādes pēc darbības specifikas vairāk ir orientētas uz darba tirgu un praktisku zināšanu, prasmju un kompetenču pielietojumu, kas veicina

darbinieku izpratni par mācīšanās rezultātu pieeju, tomēr ne visas profesionālās skolas, īpaši reģionos, ir pietiekami iesaistītas informācijas apritē. Vispārējās izglītības iestādēs mācīšanās rezultāti bieži vien tika uztverti kā dažādu Ministru kabineta noteikumu ievērošana, nevis kā rīks, ar kuru palīdzību organizēt mācību darbu un veikt mācību sasniegumu novērtēšanu.

Pētījuma rezultāti parāda, ka vajadzības gadījumā ir iespējams atrast visu nepieciešamo informāciju, izmantojot interneta iespējas. Iegūtie interviju rezultāti par „**informācijas avotiem**” (varēja sniegt vairākas atbildes):

- 49 atbildes – internets;
- 42 atbildes – semināri;
- 35 atbildes – kolēģi;
- 22 atbildes – publikācijas;
- 18 atbildes – tieši sazinoties ar iestādi, kas strādā ar mācīšanās rezultātiem.

Respondentu atbildes par esošajiem un vēlamajiem informācijas avotiem pa izglītības iestāžu veidiem ir apkopotas 3. tabulā. Īpaši augstākās izglītības iestāžu pārstāvji minēja dažādu iestāžu tīmekļvietnes, semināru materiālus, kā arī *Twitter* vietnes kā vērtīgu informācijas avotu. Vispārējās izglītības iestāžu darbinieki intervijās norādīja, ka interneta avotiem ne vienmēr var uzticēties un ka trūkst zināšanu, kur meklēt vajadzīgo informāciju.

3. tabula. Esošie un vēlamie informācijas avoti par mācīšanās rezultātiem pa izglītības iestāžu veidiem (atbilžu skaits)

	Internetā	Publikācijās	Semināros	Tiešā kontaktā ar kompetento iestādi	No kolēģiem
Augstākās izglītības iestādes					
Esošie avoti	14	6	10	4	9
Vēlamie avoti	13	10	13	7	5
Profesionālās izglītības iestādes					
Esošie avoti	14	10	13	6	9
Vēlamie avoti	13	6	14	3	8
Vispārējās izglītības iestādes					
Esošie avoti	21	6	19	8	17
Vēlamie avoti	17	9	14	9	10
Kopā (esošie)	49	22	42	18	35
Kopā (vēlamie)	43	25	41	19	23

Labās prakses izziņošanai un pozitīvu pārmaiņu veikšanai ļoti nozīmīgi ir semināri un cita veida tieša informācijas apmaiņa. Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ne tikai piedalās, bet arī organizē dažādus seminārus un pieredzes apmaiņas; augstskolu darbinieki nereti ir eksperti darba grupās, kas strādā ar konkrētajiem jautājumiem valsts vai starptautiskā līmenī. Intervētie vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbinieki arī augstu novērtēja pieredzes apmaiņu semināros, tomēr ne vienmēr tie ir visiem pieejami. Sevišķi interviju rezultāti ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem reģionos liecina, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ir mazinājusies informācijas un labās prakses apmaiņa starp mācītbspēkiem, t.i., aktīva saziņa starp izglītības darbiniekiem pārsvarā notiek novadu ietvaros, kas ietver mazāku skolu skaitu nekā laikā, kad šāda informācijas apmaiņa notika rajonu līmenī. Turklāt finansēšanas princips „nauda seko skolēnam” neveicina lielo un spēcīgo pilsētu izglītības iestāžu vēlmi dalīties labajā praksē ar mazākām skolām, jo, līdz ar bērnu skaita samazināšanos, skolas savstarpēji konkurē, lai saglabātu stabilu skolēnu skaitu visās klašu grupās.

Interviju ar profesionālās izglītības iestāžu darbiniekiem rezultāti parāda, ka lielisks veids, kā iegūt jaunāko informāciju par mācīšanās rezultātiem, ir darba devēju atsauksmes, piedalīšanās profesiju standartu izveidē, kā arī centralizētajos profesionālās kvalifikācijas eksāmenos. Turklāt tas ir arī labs veids, kā veidot profesionālos kontaktus, lai uzzinātu par labo praksi arī turpmākajā darbā.

Intervijās norādītie „**vēlamie informācijas iegūšanas veidi**”, īpaši neatšķiras no esošiem informācijas avotiem:

- Kopā 43 atbildes – internets;
- Kopā 41 atbildes – semināri;
- Kopā 25 atbildes – publikācijas;
- Kopā 23 atbildes – kolēģi;
- Kopā 19 atbildes – tieši sazinoties ar iestādi, kas strādā ar mācīšanās rezultātiem.

Salīdzinot esošos informācijas veidus ar vēlamajiem (skatīt 3.tabulu), ir nedaudz pieaudzis pieprasījums pēc publikācijām, bet vajadzība dalīties informācijā ar kolēģiem – mazinājusies. Neatkarīgi no respondentu pārstāvētās izglītības pakāpes un veida, interviju rezultāti liecina, ka internets un semināri ir vēlamākie informācijas avoti. Vairums intervēto norādīja, ka ir svarīgi dalīties ar labo praksi un veiksmes stāstiem, tādējādi iedvesmojot un atbalstot pārmaiņas citās izglītības iestādēs. Turklāt šiem piemēriem ir jābūt pietiekami detalizētiem, lai vajadzības gadījumā varētu pārņemt kvalitatīvu labo praksi.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka informācijas izplatīšanai jāveic šādi pasākumi:

- Plašāk jāizmanto interneta rīki, sniedzot informāciju par mācīšanās rezultātiem;
- Atbildīgajām iestādēm jāapkopo aktuālākā informācija, piemēram, veidojot periodiskas ziņu lapas par attiecīgo tematu, lai izglītības iestādēm nav jāpatērē tik daudz laika, meklējot uzticamu jaunāko informāciju;
- Par mācīšanās rezultātiem un kvalifikāciju ietvarstruktūru kopumā jāinformē plašāka sabiedrība, izmantojot medijus;
- Galvenās aktualitātes jāprezentē augstskolu studiju/mācību prorektoriem.

Profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji izteica šādus ieteikumus informācijas apmaiņas uzlabošanai:

- Jārīko semināri un pieredzes apmaiņas braucieni, kā arī jāuzlabo to kvalitāte;
- Labā prakse jāaplūko klātienē, dodoties uz citām skolām; profesionālo skolu gadījumā, skolotājiem jānodrošina periodiska stažēšanās nozares uzņēmumos, lai nodrošinātu pilnīgāku izpratni par pārņemamo labo praksi;
- Mācīšanās rezultāti jāskaidro no didaktiskā viedokļa – vispirms mācīšanās rezultāti jāveido pa izglītības programmām, pēc tam – pa mācību priekšmetiem, lai nodrošinātu starppriekšmetu saikni;
- Lai saprastu, kādus mācīšanās rezultātus var sasniegt Latvijas jaunieši noteiktā vecumā, nepieciešams veidot diagnosticējošos darbus visiem skolēniem/audzēkņiem, jo pašlaik nav informācijas par jauniešu vidējo zināšanu līmeni, tāpēc nevar objektīvi izvērtēt, kāds līmenis atbilst augstiem vai zemiem sasniegumiem;
- Jānodrošina skaidra informācija, kur vērsties pēc padoma dažādu mācību priekšmetu skolotājiem, kas vēlas iegūt metodisko atbalstu mācīšanās rezultātu ieviešanai un izmantošanai mācību nodarbībās.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ir apmierināti ar līdzšinējo semināru kvalitāti, bet vēlas plašākas iespējas iepazīties ar dažādiem materiāliem internetā. Savukārt vispārējās un profesionālo izglītības iestādēs aptaujātie norādīja, ka nepieciešams pilnveidot semināru kvalitāti un izstrādāt papildus tīklošanās instrumentus, turklāt nodrošinot internetā vajadzīgo informāciju.

Zināšanas par mācīšanās rezultātiem

Interviju rezultāti liecina, ka vairums profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju mācīšanās rezultātus interpretē kā vērtējumu, ko skolēni vai audzēkņi saņem mācību procesā. Sniedzot intervējamiem plašāku skaidrojumu par mācīšanās rezultātiem, parasti mācīšanās rezultāti tika saistīti ar pastāvošajiem izglītības un profesijas standartiem. Īpaši vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji valsts izglītības standartus uztvēra kā tiešu mācīšanās rezultātu atspoguļojumu. Šāda skatījuma dēļ, intervijās bieži izpalika plašāks skatījums uz mācīšanās rezultātu pieeju. Savukārt augstākās izglītības iestādēs respondenti pārsvarā uzreiz atpazīna mācīšanās rezultātu jēdzienu un atsaucās uz kādu semināru vai iekšējās kvalitātes pilnveides procesu, kurā augstākās izglītības iestāde tos pielieto vai plāno pielietot.

Interviju rezultāti par „**vispārējo zināšanu līmeni valstī par mācīšanās rezultātiem**” (skatīt 4. tabulu):

- 53,7% respondentu novērtēja sabiedrības zināšanas par mācīšanās rezultātiem kā „viduvējas”;
- 25,9% respondentu – „drīzāk zemas” zināšanas;
- 13,0% respondentu – „drīzāk augstas” zināšanas;
- 5,6% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „zemas” zināšanas;
- 0% respondentu – „augstas” zināšanas.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, pirmkārt, mācībspēki un sabiedrība kopumā bieži vien intuitīvi saprot mācīšanās rezultātu jēdzienu, tomēr reti definētu to tieši tādā veidā kā norādīts pētījumā, kā arī visticamāk viņi nespētu izskaidrot mācīšanās rezultātu iekļaušanos izglītības sistēmā. Otrkārt, mācīšanās rezultātu pieeja un tās nozīme jāskaidro skolēniem jau no pamatskolas, jo šobrīd jaunieši vairāk koncentrējas nevis uz mācību saturu, bet uz iznākumu – atzīmēm un diplomu, ko tie saņem.

4. tabula. Zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātiem (%)

	Zems	Drīzāk zems	Viduvējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
Valsts līmenī (vispārējais zināšanu līmenis)	1,9	25,9	53,7	13,0	0,0	5,6
Kolēģu zināšanu līmenis attiecīgajā izglītības institūcijā	0,0	1,9	22,2	51,9	24,1	0,0

Interviju rezultāti par „**kolēģu zināšanu līmeni respondenta pārstāvētajā izglītības iestādē**” liecina, ka vērtējums ir augstāks nekā par sabiedrību kopumā (skatīt 4. tabulu):

- 51,9% respondentu novērtēja kolēģu zināšanas par mācīšanās rezultātiem kā „drīzāk augstas”;
- 24,1% respondentu – „augstas” kolēģu zināšanas;
- 22,2% respondentu – „viduvējas” kolēģu zināšanas;
- 1,9% respondentu – „drīzāk zemas” kolēģu zināšanas;
- 0% respondentu – „zemas” kolēģu zināšanas.

Pētījuma rezultāti atšķiras, ja datus analizē izglītības pakāpi un veidu griezumā. Viskritiskākie pret sevi un kolēģiem bija profesionālās izglītības iestāžu darbinieki, bet visaugstāk kolēģu zināšanas novērtēja vispārējās izglītības iestāžu darbinieki, kur vērtējumi „augsts” un „drīzāk augsts” sastāda gandrīz 90% no atbildēm.

Augstākās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti parāda, ka galvenā problēma ir vājā mācīšanās rezultāta jēdziena izpratne, īpaši nozares profesionāļu vidū, kas piedalās studiju procesa veidošanā un nodrošināšanā. Daudzos studijuursos ir definēti mācīšanās rezultāti, bet ne visi mācībspēki ir pazīstami ar specifisko mācīšanās rezultātu pieejas

terminoloģiju. Respondenti profesionālās izglītības iestādēs uzsvēra, ka, lai arī ne vienmēr jēdziena „mācīšanās rezultāti” izpratne ir augsta, tā kā mācības ir ļoti praktiskas, katrs skolotājs vai prakses vadītājs diezgan skaidri apzinās kādas zināšanas, prasmes un kompetences audzēkņiem būtu jāapgūst, lai tie spētu nokārtot centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Savukārt intervētie vispārējās izglītības iestāžu darbinieki norādīja, ka skolotāji labi pārzina valsts izglītības standartu, bet tas nenozīmē, ka pastāv izpratne par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Īpaši grūti vispārējās izglītības iestādēs ir nodrošināt starppriekšmetu prasmju un kompetenču apzināšanu un ieviešanu.

Šķēršļi mācīšanās rezultātu ieviešanai

Intervijās tika analizēti pastāvošie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem gan valsts, gan iestādes līmenī. Respondentiem 5 punktu Likerta skalā bija jānovērtē sešu šķēršļu (t.i., (1) izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem; (2) vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem; (3) informācijas trūkums; (4) nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika; (5) resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam; (6) mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas) nozīmi, kurā 1 apzīmēja „nav šķērslis”, bet 5 – „nozīmīgs šķērslis” (skatīt 5. tabulu).

5. tabula. Galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts un izglītības iestādes līmenī (%)

	Nav šķērslis	Drīzāk nav šķērslis	Vidējā mērā šķērslis	Drīzāk nozīmīgs šķērslis	Nozīmīgs šķērslis	Grūti pateikt
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
Valsts līmenī	24,1	33,3	24,1	13,0	5,6	0,0
Izglītības iestādes līmenī	46,3	35,2	14,8	1,9	1,9	0,0
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem						
Valsts līmenī	11,1	11,1	31,5	25,9	20,4	0,0
Izglītības iestādes līmenī	35,2	27,8	25,9	9,3	1,9	0,0
Informācijas trūkums						
Valsts līmenī	35,2	20,4	24,1	13,0	7,4	0,0
Izglītības iestādes līmenī	55,6	29,6	11,1	3,7	0,0	0,0
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika						
Valsts līmenī	24,1	1,9	16,7	35,2	20,4	1,9
Izglītības iestādes līmenī	44,4	29,6	14,8	7,4	1,9	1,9
Resursu trūkums						
Valsts līmenī	11,1	16,7	20,4	25,9	18,5	7,4
Izglītības iestādes līmenī	29,6	27,8	16,7	22,2	3,7	0,0
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
Valsts līmenī	14,8	27,8	29,6	14,8	7,4	5,6
Izglītības iestādes līmenī	44,4	22,2	18,5	9,3	3,7	1,9

Interviju rezultāti liecina, ka par šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī tiek vērtēti kritiskāk, nekā iestādes līmenī. Dati rāda, ka, vērtējot savas izglītības iestādes darbību, respondenti intervijā **visus šķēršļus** novērtēja kā maznozīmīgus – vairāk nekā 50% respondentu tos atzīmēja ar „nav šķērslis” vai „gandrīz nav šķērslis”. Līdz ar to var secināt, ka izglītības iestāžu darbinieki trūkumus mācīšanās rezultātu ieviešanā ir ievērojuši valsts sistēmas līmenī. Interviju rezultāti par „**galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī**” (novērtēti ar „drīzāk nozīmīgs šķērslis” vai „nozīmīgs šķērslis”):

- Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika – 55,6% respondentu;

- Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem – 46,3% respondentu;
- Resursu trūkums – 44,4% respondentu;
- Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas – 22,2% respondentu;
- Informācijas trūkums – 20,4% respondentu;
- Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem – 18,6% respondentu.

Interviju rezultāti par „**galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī**” (novērtēti ar „drīzāk nozīmīgs šķērslis” vai „nozīmīgs šķērslis”):

- Resursu trūkums – 25,9% respondentu;
- Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas – 13,0% respondentu;
- Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem – 11,2% respondentu;
- Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika – 9,3% respondentu;
- Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem – 3,8% respondentu;
- Informācijas trūkums – 3,7% respondentu.

Lai precīzāk raksturotu iemeslus, kāpēc respondenti intervijā piedāvātos šķēršļus darbā ar mācīšanās rezultātiem ir novērtējuši kā nozīmīgus vai nenozīmīgus, 6. tabulā ir apkopoti respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī.

7. tabulā ir apkopoti respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī.

Analizējot interviju rezultātus, var secināt, ka respondenti galvenokārt šķēršļus darbā ar mācīšanās rezultātiem saredz nacionālā līmenī, nevis izglītības iestādes līmenī. Respondentiem nav vienotas izpratnes par mācīšanās rezultātu pieejas nepieciešamību, jēgu un nozīmi. Tāpat interviju rezultāti neparāda vienotu skatījumu par izglītības sistēmas attīstību un katra izglītības posma ieguldījumu tajā, īpaši starp dažāda veida un pakāpes izglītības iestādēm. Intervijās kā galvenās problēmas tika uzsvērtas: sadrumstalota mācīšanās rezultātu ieviešanas politika un resursu trūkums, īpaši cilvēkresursu trūkums. Kā mazāk nozīmīgi šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem tika nosaukti: personāla zināšanu trūkums un informācijas trūkums.

6. tabula. Respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem		- Nozares profesionāļi un jaunie mācītāji ne vienmēr pilnībā izprot mācīšanās rezultātu jēdzienu (īpaši profesionālās studiju programmās) - Nozares profesionāļi intuitīvi ļoti labi spēj studentiem radīt iespēju apgūt vajadzīgās zināšanas, prasmes un kompetences, ne vienmēr pilnībā izprotot, kā tās iekļaujas mācīšanās rezultātu jēdzienā	---	Skolotājiem ir labas zināšanas par „zināšanām”, bet ne tik labas par prasmēm un kompetencēm	---
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem valstī		- Kopīgas izpratnes un vīzijas par šī jēdziena pielietojumu trūkums - Pastāv zināmas grūtības nošķirt prasmes un kompetences	Vajadzētu vairāk nošķirt vispārējo izglītību no profesionālās, jo pastāv diezgan atšķirīga izpratne par mācīšanās rezultātiem, bet audzēkņiem un skolēniem ir jākārtoti vienoti centralizētie eksāmeni	- Izglītības iestāžu vidū pastāvošā dažādā izpratne par mācīšanās rezultātiem - Jāpārstrādā izglītības standarti (piem., nav pilnībā salāgota pāreja no sākumskolas uz pamatskolu)	Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem, tāpēc jāturpina skaidrojošais darbs
Informācijas trūkums		Informācija ne vienmēr tiek piedāvāta proaktīvi, tomēr, ja to vēlas atrast, tam nav daudz šķēršļu	---	Par maz informācijas par prasmēm un kompetencēm, īpaši attiecībā uz metodiskiem materiāliem, jo pastāvošais zināšanu, prasmju un kompetenču uzskaitījums Ministru kabineta noteikumos ir vispārīgs un nav pietiekams, lai	Viens no maznozīmīgākajiem šķēršļiem

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
				atbalstītu skolotāja mācību darbu Tāpēc izglītības iestādēm jāizstrādā savi metodiskie materiāli, kas var novest pie nepareiza normatīvo aktu interpretējuma	
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika valstī	- Par maz tiek skaidrota mācīšanās rezultātu jēga un pielietojums valstiskā līmenī - Normatīvā bāze ir sakārtota, tomēr ar īstenošanu ir problēmas	Dabas zinātņu mācību priekšmetu saturs ne vienmēr ir sinerģisks, turklāt reizēm izglītības standarts tiek izmainīts, bet pielāgotas mācību grāmatas seko tikai pēc tam	- Dabas zinātņu mācību priekšmetu saturs ne vienmēr ir sinerģisks, turklāt reizēm standarts tiek izmainīts, bet pielāgotas mācību grāmatas seko tikai pēc tam - Trūkst diagnosticējošo darbu par prasmēm, tāpēc nav zināms kopējais līmenis valstī (izņēmums finanšu pratība), kas noved pie kļūdainas mācīšanās rezultātu ieviešanas politikas valstī	Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem	
Resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam valsts līmenī	Resursi ir, bet jāprot tos atrast un pielietot	- Skolotāju motivācija, zināšanas un noslodze - VISC kapacitāte nodrošināt atbalstu	- Skolotāju motivācija, zināšanas un noslodze - VISC kapacitāte nodrošināt atbalstu	- Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem - Netiek uzsvērts finansiālo līdzekļu trūkums, bet gan cilvēkresursu problēma	

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas		- Privātajās augstskolās mazāks šķērslis, jo notiek biežāka mācībspēku nomaīņa, balstoties uz studentu novērtējumu un citiem kritērijiem - Privātajās augstskolās ir vairāk nozares profesionāļu, kas iesaistās studiju programmu īstenošanā un kuriem varbūt nav tik laba izpratne par mācīšanās rezultātu pieeju, bet to piedāvātais studiju saturs ir vērsts uz pielietojumu	---	---	- Pārmaiņu pieņemšanā mācībspēku „paaudzei” ir nozīme (atsevišķas intervijas) - Šis jautājums jāskata diezgan individuāli, tāpēc nevar izcelt kādu īpašu grupu, kurai būtu īpašas problēmas pieņemt pārmaiņas
Citi šķēršļi		- Sistēmas dabiska vēlme pretoties birokrātiskām darbībām - Politikas ieviešēju ierobežotā spēja attālināti palūkoties uz ieviešanas procesiem	- Darba devēju zemais zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātu jēdzienu, kas traucē viedokļu apmaiņu un kvalitatīvu profesiju standartu veidošanu - Jauniešu motivācijas trūkums, kas neļauj skolotājiem pilnībā īstenot savas ieceres	- Jauniešu motivācijas trūkums, kas neļauj skolotājiem pilnībā īstenot savas ieceres - Metodiskās apvienības skolu konkurences un reģionālās reformas rezultātā ir kļuvušas mazaktīvas - Sabiedrības mazā interese par mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu - Mediju un nevalstiskās organizācijas maz interesējas par izglītības kvalitātes jautājumiem (īpaši vispārējā izglītībā), tāpēc sabiedrībai par to neveidojas izpratne	---

7. tabula. Respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī

Respondenti				
Šķēršļi	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem	---	---	---	- Mazāks šķērslis nekā valsts līmenī - Mācībspēki intuitīvi izprot mācīšanās rezultātu jēdzienu, bet nevar formulēt precīzas dažādu terminu definīcijas vai izskaidrot mācīšanās rezultātu pieeju
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem kolēģu vidū	---	---	---	- Biežāk atzīmēts kā problemātisks - Ir pieļaujama izglītības un profesiju standartu interpretācija, kas ļauj izglītības programmas pielāgot izglītības iestādes iespējām, vienlaikus saglabājot standartos noteiktos mācīšanās rezultātus
Informācijas trūkums	- Risinājums ir darbinieku semināri, kuros kopīgi tiek strādāts pie metodikas un didaktikas jautājumiem - Taču šādas papildus nodarbības neinteresē nozares profesionāļiem, kuri ir aizņemti ikdienas darbā	---	---	Viens no maznozīmīgākajiem šķēršļiem
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas izglītības iestādē	Lai novērstu, strādā pie skaidriem studiju kursu aprakstiem	Šos jautājumus risina pedagoģiskās padomes sēdēs, liekot uzsvaru uz izglītības un profesijas standarta īstenošanu	Šos jautājumus risina pedagoģiskās padomes sēdēs, liekot uzsvaru uz valsts izglītības standarta īstenošanu	- Politikas ieviešanas procesā ir problēmas (atsevišķas intervijas) - Pārsvārā visa informācijas, kas ir iegūta no valsts iestādēm, tiek ar dažādiem mehānismiem nodota darbiniekiem

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Resursu trūkums izglītības iestādē, lai pievērstos šim jautājumam		---	---	---	• Cilvēkresursu trūkums • Laika (noslodze) un zināšanu trūkums • Resursu trūkums, lai pilnvērtīgi veiktu analīzi par situāciju konkrētajā izglītības iestādē • Skolēnu/audzēkņu/studentu skaita kritums
Izglītības iestādes mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas		---	---	---	• Papildus darbs un līdzšinējās pieejas maiņa ir process, kas piedzīvo zināmu pretestību • Sākotnēji bija problēmas, bet pēc atkārotiem skaidrojumiem, mācībspēki pieņēmuši pārmaiņas ar izpratni (īpaši augstākās izglītības iestāžu darbinieki)
Citi šķēršļi	• Pastāvīgā reformu apspriešana rada mācībspēkiem bažas par savām darbavietām, kas ikdienā rada papildus stresu • Mācībspēkiem ir vājas terminoloģijas zināšanas	• Mācībspēki ir pārslogoti, tāpēc nav motivācijas un laika resursu jaunu pieeju ieviešanai	• Uzsvērts cilvēkresursu trūkums • Pastāvošajā vērtēšanas sistēmā atzīmes ir nozīmīgākas par sasniegtajiem rezultātiem, jo īpaši valsts līmenī (centralizēto eksāmenu kontekstā) tiek ņemta vērā atzīme, nevis progress, kas sasniegts ar katru konkrēto bērnu vai jauniešu • Mācībspēki ir pārslogoti, tāpēc nav motivācijas un laika resursu jaunu pieeju ieviešanai	• Skolēnu/audzēkņu/studentu iepriekšējās sagatavotības un motivācijas zemo līmenis • Atsevišķi mācībspēki nevēlas zināt, ko dara viņu kolēģi un kā radīt sinerģiju kopējā mācību procesā • Respondenti nav pārliecināti, ka piedāvātās izmaiņas veicinās augstāku zināšanu līmeni skolēniem/audzēkņiem/studentiem.	

Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības sistēmas līmenī

Interviju rezultāti par „**izglītības programmu veidošanu, balstoties uz skaidri definētiem un pamatotiem¹⁵ mācīšanās rezultātiem**”:

- 33,3% respondentu uzskata, ka uz mācīšanās rezultātiem balstītu izglītības programmu veidošana ir „drīzāk izplatīta” prakse Latvijā;
- 18,5% respondentu – „viduvēji izplatīta” prakse Latvijā;
- 18,5% respondentu – „izplatīta prakse” Latvijā;
- 18,5% respondentu – „drīzāk nav izplatīta” prakse Latvijā;
- 9,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „nav izplatīta” prakse Latvijā.

Kopumā interviju rezultāti parāda, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi par mācīšanās rezultātu lietošanu, lai gan vairāk nekā puse respondentu (52,9 %) uzskata, ka tā ir „drīzāk ierasta prakse” vai „ierasta prakse”, turpretī tikai 18,9 % respondentu uzskata, ka tā „nav ierasta prakse” vai „drīzāk nav ierasta prakse”. Respondenti norādīja, ka izglītības programmās netiek atspoguļoti mācīšanās rezultāti un atsevišķu personu sasniegumi, tā vietā ir raksturoti tikai mācību priekšmeti, līdz ar to izglītības programmas pamatā tiek veidotas, koncentrējoties uz mācību saturu, nevis uz paredzamo iznākumu.

Saskaņā ar visu izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultātiem, būtisks esošās sistēmas trūkums ir fakts, ka mācību programmas nenodrošina starppriekšmetu prasmju apguvi un iespējas variēt izglītības programmas satura ietvaros ir ļoti ierobežotas. Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās norādīja, ka, no vienas puses, mācīšanās rezultātos balstītu izglītības programmu veidošanu pozitīvi ietekmē profesiju standarti. No otras puses, pastāv arī viedoklis, ka profesiju standartu prasības veicina profesionālās izglītības nošķirtību no kopējās izglītības sistēmas, kā arī rada grūtības apvienot profesionālos un vispārējos mācību priekšmetus, tajā pašā laikā nosakot prasmes, kas attiecīgajā nozarē praktiski netiek pielietotas. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji bieži uzsvēra, ka pamatskolas un vidusskolas izglītības programmas ir orientētas uz iestāšanās prasībām augstākās izglītības iestādēs, mācību satura apjoms katrā mācību priekšmetā ir pārāk liels un kopējais izglītības programmas saturs nav sasaistīts ne ar iespējamo studiju programmu saturu, ne ar profesionālās vidējās izglītības saturu.

Interviju rezultāti par „**labās prakses piemēriem mācību procesa un satura sasaistē ar mācīšanās rezultātiem**”:

- ESF projekti dabaszinību mācību priekšmetu pilnveidei, citu ESF projektu pieredze, piemēram, ESF projekts „Profesionālo mācību priekšmetu pedagogu un prakses vadītāju teorētisko zināšanu un praktisko kompetenču paaugstināšana”.
- Augstākās izglītības iestādes: eksaktās zinātnes kopumā, īpaši profesionālās studiju programmas (reglamentētās studiju programmas), kurām ir izveidoti skaidri profesiju standarti. Kultūras koledža: īpaši veiksmīgs piemērs par vienu programmu ar 12 specializācijas, t.i., tiek izmantoti īpaši pielāgoti moduļi specifisku mācīšanās rezultātu sasniegšanai.
- Augstākās izglītības iestādes un profesionālas izglītības iestādes: izglītību programmu praktiskums, veiksmīgas sadarbības veidošana un konsultācijas ar darba devējiem (īpaši Latvijas Darba devēju konfederāciju) jaunu izglītības programmu izstrādes un esošo izglītības programmu pilnveides procesā, kā arī izglītības iestāžu darbinieku iesaistīšanās profesijas standartu izstrādē. Veiksmīgs piemērs: Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātās tālākizglītības programmas, kuru absolventiem jau ir zināmi darba devēji.

¹⁵ Pamatoti mācīšanās rezultāti tiek veidoti, balstoties uz iepriekšēju nozares izpēti, sadarbojoties ar darba devējiem un noskaidrojot darba tirgus prognozes (profesionālajā un augstākajā izglītībā), kā arī uz diagnosticējošiem pārbaudes darbiem u.c.

- Vispārējās izglītības iestādes: dabaszinību mācību programmas, kas veidotas interaktīvi un kurām paredzētie mācību līdzekļi izstrādāti pēc izglītības programmas izveides (matemātikas mācību programma 7.-9. klasei u.c.); citu mācību priekšmetu programmas, piemēram, mācību priekšmeta programmā vidusskolai latviešu valodā, kurā gramatika tiek sasaistīta ar radošiem uzdevumiem. Vairākās iestādēs ir ieviesta personificēta metode, kurā katram skolēnam katrā mācību priekšmetā ir skolotāja izveidota klade, kurā tiek ievietoti mācību materiāli un pirms katras tēmas tiek pievienota informācija par apgūstamajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kā arī parādīta pārbaudes darba struktūru un saikni ar zināšanām un prasmēm, pēc pārbaudes darba – izvērstas sasniegto rezultātu skaidrojums. Atsevišķās izglītības iestādēs ir izstrādāts starppriekšmetu prasmju ieviešanas plāns.
- Vispārējās izglītības iestādes: bērniem ar īpašām vajadzībām veidotas un pielāgotas mācību programmas. Dažās izglītības iestādēs ir ieviesta sistēma, ka bērnus ar mācīšanās traucējumiem ar norīkojumu var nosūtīt uz speciālu klasi; sasniedzot noteiktu mācīšanās rezultātu līmeni (par ko skolotājs pārliecinās), bērns var atgriezties vispārīgajā klasē.

Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti liecina, ka labo piemēru kontekstā pastāv arī trūkumi: ierobežotas iespējas izveidot ESF projektu ietvaros ko jaunu, jo personālam ir pārāk liela darba slodze; izglītības programmas nav elastīgas, to pilnveides procedūra ir ilgstoša un sarežģīta; labās prakses piemēri vairumā gadījumu tiek aizgūti no ārvalstīm, jo izglītības iestādes Latvijā reti dalās ar labo praksi.

Interviju rezultāti par „mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmību dažādās jomās” ir apkopoti 8. tabulā.

8. tabula. Mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmība izglītības sistēmas līmenī (%)

	Maza vai drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela vai liela	Grūti pateikt
Izglītības satura veidošana	9,3	16,7	72,2	1,9
Mācību sasniegumu novērtēšana	7,5	31,5	69,2	1,9
Kvalitātes vērtēšanas process	7,5	18,5	68,5	5,6
Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu rezultātu atzīšana	16,7	16,7	61,1	5,6

Saskaņā ar interviju rezultātiem, visos nosauktos aspektos mācīšanās rezultātiem ir būtiska nozīme, taču visievērojamākā nozīme ir attiecībā uz izglītības satura veidošanu (72,2% respondentu atbildēja „drīzāk liela” vai „liela”). Vismazāk svarīgi mācīšanās rezultāti ir saistībā ar iepriekšējās izglītības un darba pieredzes atzīšanu (61,1% respondentu atbildēja „drīzāk liela” vai „liela”).

Tālāk atspoguļoti respondentu komentāri par mācīšanās rezultātu nozīmi dažādu aspektu kontekstā.

Izglītības satura veidošana. Interviju rezultāti norāda, ka daļa respondentu uzskata, ka izglītības saturs nosaka mācīšanās rezultātus, nevis otrādi, jo, papildus pārpildītajam izglītības saturam, mācību procesā ir nepieciešams veltīt laiku tematiem no iepriekšējiem izglītības posmiem un līdz ar to mācīšanās rezultātu lietojums ir fiktīvs un nav aktuāls.

Mācību sasniegumu novērtēšana. Interviju rezultāti liecina, ka visefektīvāk mācīšanās rezultāti tiek pielietoti centralizētajos profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, jo tajos ir visvienkāršāk pārbaudīt sasniegtos mācīšanās rezultātus. Vairāki respondenti norādīja, ka mācīšanās rezultāti pilnvērtīgi netiek pielietoti, jo esošajā vērtēšanas sistēmā nav iespējams novērtēt ne individuālo izaugsmi, ne arī prasmes un kompetences. Īpaši aktuāls šī jautājums ir izglītības iestādēs, kurās mācās bērni ar īpašām vajadzībām, kā arī vakarskolās, jo bieži vien katram skolēnam/audzēknim ir individuāla mācību programma, tāpēc nav iespējams veikt atbilstošu mācību sasniegumu novērtējumu. Kā vienu no

risinājumiem respondenti piedāvāja ir definēt pietiekamo, nevis tikai maksimālo apgūstamo prasmju līmeni, lai arī bērniem ar īpašām vajadzībām būtu iespēja iegūt augstākus vērtējumus.

Izglītības kvalitātes vērtēšanas process. Saskaņā ar interviju rezultātiem, šis aspekts vēl ir būtiski jāpilnveido, piemēram, iepriekš mācīšanās rezultātiem kvalitātes novērtēšanas procesā bija lielāka nozīme, bet šobrīd – tikai formāla. Izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā mācīšanās rezultātiem nav nekādas nozīmes, tie praktiski netiek pārbaudīti, jo faktiski arī izglītības iestāžu akreditācija ir tikai formāla. Ārējais izglītības kvalitātes novērtēšanas process ir vērsts uz skaitliskiem rādītājiem (skolu reitingi, pārskati par atzīmēm), kas tiek iekļauti pašnovērtējuma ziņojumā, nevis uz individuāliem mācīšanās rezultātiem.

Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu rezultātu atzīšana. Augstākās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās norādīja, ka kopumā mācīšanās rezultāti šajā jomā iegūst aizvien lielāku nozīmi. Formālās izglītības atzīšanas sistēma ir vairāk attīstīta nekā neformālās izglītības atzīšanas sistēma. Augstākās izglītības iestādēm problēmas rada iepriekš sasniegtu rezultātu atzīšanas finansiālais aspekts (samaksas noteikšana, studiju maksas atlaižu piešķiršana). Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka jānodrošina iespējas atsākt mācības audzēkņiem, kuri tās ir priekšlaicīgi pametuši. Profesionālās izglītības iestādēs ir salīdzinoši daudz piemēru, kad atzīšana ir veikta veiksmīgi. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti parāda, ka izglītības iestāžu (īpaši ģimnāzijas) pārstāvji ne vienmēr uzticas iepriekšējās mācību iestādēs piešķirtiem vērtējumiem. Piemēram, tiek veikts skolēnu mācību sasniegumu novērtējums, pārejot no pirmskolas uz 1. klasi; iestājoties valsts ģimnāzijā, jākārtos iestājpārbaudījumi; atgriežoties no mācībām ārzemēs, jāpilda testi, lai noteiktu, kurā klasē skolēnu ieskaitīt. Kopumā interviju rezultāti liecina, ka pāreja starp izglītības pakāpēm nenotiek efektīvi, jo katra nākamā izglītības pakāpe realitātē nebalstās uz iepriekšējo; valsts izglītības standarti nosaka secīgumu, bet sakarā ar individuālas pieejas trūkumu to nav iespējams nodrošināt praktiski.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka izglītības iestāžu pārstāvji uzskata, ka jau šobrīd mācību priekšmeti un izglītības programmas balstās uz mācīšanās rezultātiem, taču kā labos piemērus vairums respondentu no vispārējās izglītības iestādēm nosauca tikai ar ESF atbalstu izstrādātās dabaszinību programmas vidusskolai. Mācīšanās rezultātu lietojumam ir īpaši liela nozīme izglītības satura veidošanā un iepriekšējā izglītībā vai profesionālās pieredzes ietvaros sasniegtu rezultātu atzīšanā.

Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā valsts līmenī

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu, t.sk. koledžu, pārstāvjiem) par „**valsts izglītības standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā**”:

- 41,0% respondentu uzskata, ka valsts izglītības standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 28,2% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 25,6% respondentu – „vidējā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 2,6% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 2,6% respondentu – „nav atbildes”.

Interviju rezultāti liecina, ka valsts izglītības standartus vairāk izmanto vispārējās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji, nevis skolotāji; turklāt, izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji minētā dokumenta nozīmi mācību darbā novērtēja pozitīvāk. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka valsts izglītības standarti ir diezgan statiski, vispārīgi un tos veiksmīgi var izmantot kā pamatu, kas dod norādes un virzienus kā veidot mācību darbu. Taču skolotājiem nav pieejami atbilstoši metodiskie materiāli, kas būtu ļoti noderīgi mācību darbā.

Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās atzina, ka valsts izglītības standartos ir nosauktas vispārējās izglītības iegūšanai nepieciešamās zināšanas un

prasmes, taču profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem ne vienmēr pietiek laika tās iekļaut mācību darbā, jo profesionālās kvalifikācijas iegūšanai būtiskāki ir profesionālie mācību priekšmeti un prakse. Lai paaugstinātu profesionālās izglītības kvalitāti, būtu svarīgi nodalīt valsts centralizētos eksāmenus vispārējās un profesionālās vidējās izglītības programmās, jo eksāmenu rezultātos ir pamatotas atšķirības. Interviju rezultāti parāda, ka profesionālās izglītības iestāžu mācībspēkiem ir jābūt elastīgiem un jāspēj interpretēt valsts izglītības standartus, lai audzēkņi sasniegtu augstākus rezultātus. Valsts izglītības standartos nav pilnvērtīgi raksturotas starppriekšmetu zināšanas un prasmes, kā arī sasaiste starp mācību priekšmetiem.

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par **„mācību priekšmeta standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā vidējās izglītības centralizētiem eksāmeniem”**:

- 44,7% respondentu norādīja, ka mācību priekšmetu standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 34,2% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 13,2% respondentu – „viduvēji” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 5,3% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 2,6% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācību priekšmetu standartus nav iespējams pielietot bez pielāgošanas, jo vispārējo mācību priekšmetiem ir paredzēts mazāks stundu skaits nekā vispārējās vidējās izglītības programmās, taču nav izveidoti standarti profesionāliem mācību priekšmetiem. Šādu mācību standartu izveidošana ievērojami atvieglotu mācību darbu.

Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka mācību priekšmetu standarti gan daļēji atvieglo, gan daļēji apgrūtina mācību procesu, jo šie dokumenti ir ļoti apjomīgi un atsevišķos mācību priekšmetos nav saskaņota pāreja starp izglītības pakāpēm, piemēram, latviešu valodas mācību priekšmeta standarta pāreja no pamatskolas uz vidusskolu mazākumtautību izglītības iestādēm. Mācību priekšmetu standarti vairāk ir vērsti uz skolēnu sagatavošanu eksāmeniem; skolotājiem tiek piedāvāts konkrēts apgūstamo tēmu kopums, ko iekļaut izglītības programmā. Tādējādi visās izglītības iestādēs tiek apgūtas tēmas, kas iekļautas mācību priekšmetu standartos.

Interviju rezultāti (ar izglītības iestāžu pārstāvjiem, kurās tiek īstenotas pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas) par **„pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarta nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā”**:

- 50% respondentu norādīja, ka šim izglītības standartam ir „drīzāk liela” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā;
- 25% respondentu – „liela” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā;
- 25% respondentu – „maza” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā.

Interviju rezultāti parāda, ka pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts nodrošina ietvaru studiju procesam, kurā var radoši strādāt. Taču izglītības standarta prasības ir salīdzinoši specifiskas, kas neļauj studiju procesā ieviest būtiskas atšķirības no standartā noteiktā.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par **„akadēmiskās izglītības standarta neesamības ietekmi uz mācīšanās rezultātu formulēšanu”**:

- 30% respondentu uzskata, ka akadēmiskās izglītības standarta neesamība „mazā mērā” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 30% respondentu – „vidēji” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „drīzāk mazā mērā” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „grūti pateikt”.

Vairums intervēto augstākās izglītības iestāžu pārstāvju norādīja, ka akadēmiskās izglītības standarts nav vajadzīgs, organizējot studiju procesu. No vienas puses,

akadēmiskās izglītības standarts varētu nodrošināt ietvaru studiju procesam. Turklāt plānotos mācīšanās rezultātus ir vieglāk definēt, ja ir standartizēts paraugs, jo mācībspēkiem nav pietiekamu resursu, lai varētu formulēt visu vajadzīgo informāciju. No otras puses, iespējamais akadēmiskās izglītības standarts būtu tik vispārīgs, ka tas nesniegtu reālu atbalstu mācībspēkiem.

Interviju rezultāti (ar augstākās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par **„profesijas standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā”**:

- 50% respondentu norādīja, ka profesiju standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 16,7% respondentu – „viduvēji” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 10% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,3% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu.

Interviju rezultāti parāda, ka no profesijas standarta pielietošanas ir vairāk ieguvumu, nekā trūkumu. Profesiju standartu prasības var būt ierobežojošas, ja tās neatbilstoši interpretē, taču pārsvarā šādu problēmu nav. Intervējamie uzsvēra, ka profesiju standartu aktualizēšanas process ir sarežģīts un ilgstošs. Profesiju standartu kvalitāti ievērojami ietekmē to izstrādātāju kompetence nozarē; pēdējos gados izstrādātie standarti ir veiksmīgāki. Bieži vien profesiju standartu pilnveidi aizkavē darba devēju nevēlēšanās ieviest izmaiņas.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka kopumā dažādu veidu standartiem ir ievērojama nozīme izglītības satura veidošanā. Vairumā gadījumu standarti, īpaši mācību priekšmetu un profesiju standarti, atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu.

Mācīšanās rezultātu nozīmība un lietojums izglītības iestāžu līmenī

Interviju rezultāti par **„mācību priekšmetu un izglītības programmu veidošanu saskaņā ar mācīšanās rezultātiem”**:

- 45,3% respondentu uzskata, ka mācību priekšmetu un izglītības programmas viņu izglītības iestādē tiek veidotas ir „lielā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 24,5% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 20,8% respondentu – „vidējā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 5,7% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 3,8% respondentu – „grūti pateikt”;
- 0% respondentu – „mazā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti ar izglītības iestāžu pārstāvjiem, kurās tiek īstenotas dažāda līmeņa profesionālās izglītības programmas, norāda, ka profesionālās izglītības programmās ir vienkārši ieviest mācīšanās rezultātus, jo profesiju standartos ir noteiktas konkrētas apgūstamās prasmes un mācīšanās rezultāti tiek definēti, izmantojot profesiju standartu un darba devēju ieteikumus. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti liecina, ka sasaiste ar mācīšanās rezultātiem ir atkarīga no katra mācību priekšmeta – atsevišķos mācību priekšmetos ir vieglāk definēt mācīšanās rezultātus (piemēram, matemātika) nekā citos (piemēram, vizuālā māksla). Vairums vispārējās izglītības iestāžu neveido jaunas izglītības un mācību priekšmetu programmas, mācību darbs notiek saskaņā ar valsts izglītības standartu. Ja tiek veidota jaunas programmas, tiek pievērsta uzmanība tam, lai mācību saturs būtu interesants gan no skolotāja, gan no skolēnu viedokļa.

Interviju rezultāti par **„dažādu faktoru nozīmīgumu jaunas mācību priekšmeta vai izglītības programmas izveidē”** (izglītības iestādes līmenī) ir atspoguļoti 9. tabulā.

9. tabula. Dažādu faktoru nozīme jaunas mācību priekšmeta vai izglītības programmas izveidē (%)

	Maza vai drīzāk maza nozīme	Vidēja	Liela vai drīzāk liela nozīme	Nav atbildes
Citu valstu izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti)	46,3	13,0	38,9	1,9
Latvijas izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti)	14,9	22,2	61,1	1,9
Mācībspēku pieredze (visi respondenti)	1,9	1,9	94,4	1,9
Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra (visi respondenti)	20,4	11,1	44,4	24,1
Mācīšanās rezultāti (visi respondenti)	1,9	18,9	75,4	3,8
Izglītības standarti un mācību priekšmetu standarti (vispārējās, profesionālās izglītības iestādes un koledžas)	0,0	0,0	97,8	2,3
Profesiju standarti (profesionālās un augstākās izglītības iestādes)	0,0	6,5	93,6	0,0

Interviju rezultāti parāda, ka atšķiras respondentu viedokļi par citu valstu pieredzes nozīmi, jo dažāda līmeņa izglītības iestādēs ir izveidotas atšķirīgas sadarbības tradīcijas ar citu valstu izglītības iestādēm. Augstākās un profesionālās izglītības iestādes ar ārvalstīm sadarbojas un vairāk pārņem pieredzi nekā vispārējās izglītības iestādes. Piemēram, Olaines tehniskajā koledžā, pārņemot Drēzdenes pieredzi, ERAF projekta ietvaros ir izveidots mini cehs, kurā var veikt mācību eksperimentus un praktiski pārbaudīt medikamentu izgatavošanai nepieciešamās kompetences. Pētījumā pārstāvētajām profesionālās izglītības iestādēm ir sadraudzības izglītības iestādes ārvalstīs, tiek organizēta audzēkņu un skolotāju apmaiņa.

Katrā profesionālajā nozarē Latvijā darbojas vadošās izglītības iestādes, no kurām tiek pārņemta pieredze. Profesionālās izglītības iestādēm ir veiksmīga sadarbība ar profesionālās izglītības kompetenču centriem, savā starpā apmainoties ar izveidotajām mācību programmām. Līdz ar to Latvijā profesionālās izglītības iestādes savstarpēji vairāk sadarbojas nekā vispārējās izglītības iestādes, jo pastāv pārāk liela savstarpējā konkurence. Turklāt izglītības iestādēm ar specifisku mērķauditoriju, piemēram, vakarskolām, nav daudz iespēju veidot savstarpēju sadarbību, jo šajā procesā ir grūti iesaistīt skolēnus/audzēkņus.

Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka augstākajā izglītībā mācībspēku pieredzei ir ievērojama nozīme, jo vairumā gadījumu studiju kursu docētāji, vadoties pēc savas pieredzes un konsultējoties ar nozares profesionāļiem, nosaka savu studiju kursu saturu.

Interviju rezultāti parāda, ka pastāv arī vairāki citi faktori, kuriem ir būtiska nozīme jaunu mācību priekšmetu vai izglītības programmu izveidē. Vairāki faktori ir raksturīgi visām intervijās aptvertajām izglītības pakāpēm, taču atsevišķi faktori ir raksturīgi konkrētās pakāpes izglītības iestādēm. Intervijās tika nosaukti šādi faktori:

- Augstākās un profesionālās izglītības iestādes: darba devēju ieteikumi un darba tirgus vispārīgās tendences (nozares, kurās trūkst speciālistu, tehnoloģiju attīstība, pieprasītās prasmes).
- Augstākās izglītības iestādes: studiju programmu padomes, kurās regulāri tiek izskatīti ar studiju programmas saturu un īstenošanu saistītie jautājumi un tiek pieņemti lēmumi par izmaiņām studiju programmu saturā vai īstenošanas procesā.
- Vairākas izglītības iestādes: administrācijas un kolektīva iekšējā nepieciešamība atjaunināt izglītības programmu saturu vai pilnveidot mācību priekšmetu saturu.

- Vispārējās izglītības iestādes: dažāda veida resursi, t.i., gan nozīmīgas informācijas, mācību literatūras un dažādu mācību līdzekļu pieejamība (pieejamie līdzekļi bieži vien neatbilst izglītības programmām un jaunas izglītības programmas īstenošanā nevar izmantot iepriekšējās izglītības programmas mācību literatūru), gan mācībspēku algām pieejamie resursi. Atsevišķu interviju rezultāti norāda, ka būtisks resurss ir izglītības iestādes iekšējā vide un administrācijas attieksme un atbalsts.
- Vispārējās izglītības iestādes: pašreizējā sistēma sniedz ļoti ierobežotas iespējas dalīties ar labās prakses piemēriem un ar tiem iepazīties, izglītības iestāžu sadarbības sistēma pirms administratīvi teritoriālās reformas funkcionēja veiksmīgāk.
- Vispārējās izglītības iestādes: mācību priekšmetos, kuros nav paredzēti centralizētie eksāmeni, pilnveide un satura izmaiņas norisinās veiksmīgāk nekā priekšmetos, kuros ir paredzēti centralizētie eksāmeni. Centralizēto eksāmenu eksistence traucē radošai pieejai mācību priekšmetu satura veidošanā un mācību priekšmeta programmas īstenošanā.

Apkopojot interviju rezultātus, var izdarīt secinājumu, ka vislielākā nozīme jaunu mācību priekšmetu un izglītības programmu izveidē ir mācībspēku pieredzei un plānotajiem mācīšanās rezultātiem, kā arī valsts izglītības un profesiju standartiem. Latvijas un ārvalstu izglītības institūciju pieredze vērtējama neviennozīmīgi. Interviju rezultāti liecina, ka ļoti liela nozīme ir arī nacionālajām kvalifikāciju ietvarstruktūrām, taču vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka nepastāv tieša kvalifikāciju ietvarstruktūru ietekme uz izglītības programmu saturu un to izveides procesu.

Interviju rezultāti par „**mācību priekšmetu un izglītības programmu īstenošanu, balstoties uz mācīšanās rezultātiem**”:

- 50% respondentu uzskata, ka mācību priekšmetu un izglītības programmu īstenošana „balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 35,2% respondentu – „drīzāk balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 11,1% respondentu – „viduvēji balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 3,7% respondentu – „drīzāk nebalstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 0% respondentu – „nebalstās” uz mācīšanās rezultātiem.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, pēdējos gados izstrādātās grāmatas un metodiskie materiāli tiek strukturēti, kā arī mācību priekšmetu un studiju kursu apraksti tiek aktualizēti un pilnveidoti, balstoties uz mācīšanās rezultātiem. Profesionālās izglītības iestāžu, kurās tiek īstenotas dažāda kvalifikācijas līmeņa profesionālās izglītības programmas, pārstāvji norādīja, ka balstīšanās uz rezultātiem vairāk notiek mācību prakses laikā.

Vairums vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju norādīja, ka daļa skolēnu spēj pielietot stundā iegūtās zināšanas dažāda veida uzdevumu risināšanai un var pastāvīgi sameklēt informāciju un pielāgot to savām vajadzībām.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji, kas strādā ar skolēniem ar īpašām vajadzībām, liecina, ka mācību darbs ir vērsts uz individuālu mērķu sasniegšanu – rezultāts vairāk ir tas, ko konkrētais bērns var izdarīt, nevis tas, kas norādīts valsts izglītības standartos.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka viens no iemesliem, kāpēc mācību priekšmetu un izglītības programmas nepilnīgi balstās uz mācīšanās rezultātiem, ir tas, ka jaunieši ne vienmēr uzskata, ka izglītība ir pamats viņu veiksmei tālākajā dzīvē. Mācībspēkiem ir grūti ar šādiem jauniešiem strādāt un izplānot mācīšanās rezultātu sasniegšanu, tādēļ tiek analizēts mācību darbs, izvirzot jaunus mācību darba mērķus, īpaši attiecībā uz skolēniem ar īpašām vajadzībām.

Interviju rezultāti par „**izglītības satura savstarpējo saskaņošanu izglītības programmas ietvaros**”:

- 37% respondentu norādīja, ka „notiek” izglītības satura saskaņošana;
- 31,5% respondentu – „drīzāk notiek”;

- 25,9% respondentu – „viduvēji notiek”;
- 3,7% respondentu – „drīzāk nenotiek”;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti apliecina, ka mācību metožu un izglītības satura savstarpējā saskaņošana izglītības programmu ietvaros tiek veikta ar dažādām metodēm, piemēram, vispirms tiek aptaujātas dažāda mērķa grupas (mācībspēki, skolēni/audzēkņi/studenti, darba devēji), tad notiek pārrunas ar kolēģiem.

Daudzi izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka mācību metožu un izglītības satura saskaņošana ir jāveic secīgāk, aktīvāk un tiešāk, kā arī tā ir jāietver izglītības kvalitātes novērtēšanā.

Interviju rezultāti par „**skolēnu/audzēkņu/studentu zināšanām un izpratni par mācīšanās rezultātiem**”:

- 53,8% respondentu uzskata, ka skolēniem/audzēkņiem/studentiem ir „viduvējas” zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem;
- 28,8% respondentu – „drīzāk pilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 7,7% respondentu – „drīzāk nepilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 5,8% respondentu – „pilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 3,8% respondentu – „nepilnīgas” zināšanas un izpratne.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, izglītības iestāžu pārstāvji darbā ar skolēniem/audzēkņiem/studentiem pārsvarā nelieto terminu „mācīšanās rezultāti”, jo jaunieši bieži lielāku uzmanību pievērš skaitliskajam vērtējumam, nevis iegūtajām prasmēm.

Interviju rezultāti parāda, ka augstākās izglītības iestādēs lekcijās bieži vien tiek uzsvērti plānotie studiju rezultāti zināšanu, prasmju un kompetenču formā, taču studenti tos ne vienmēr izprot un sapratne bieži veidojas tikai pēc studiju kursa pabeigšanas. Lai šo situāciju risinātu, kā norāda intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji, audzēkņi ir jārosina novērtēt sasniegtos mācīšanās rezultātus, izmantojot dažādas metodes, piemēram, mācību laikā praktiski pielietot savas zināšanas, veicot reālus darba vides uzdevumus.

Interviju rezultāti liecina, ka profesionālās izglītības audzēkņi mācīšanās rezultātus sāk apzināties tikai mācību prakses laikā, sasaistot izglītības iestādē apgūto ar reālu darba vidi. Audzēkņu izpratni par mācīšanās rezultātiem negatīvi ietekmē fakts, ka mācību prakse uzņēmumos, kuras laikā audzēkņiem veidojas pilnīgāka izpratne, notiek vēlākajos mācībuursos.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem parāda, ka skolēnu izpratne par mācīšanās rezultātiem ir atkarīga no mācību priekšmetu skolotājiem, jo centralizēti izglītības iestāžu mērogā šim jautājumam uzmanība netiek pievērsta. Piemēram, skolotāji kopā ar skolēniem analizē pārbaudes darbu rezultātus un atkarībā no iepriekš apgūtajām prasmēm katram skolēnam individuāli definē pārbaudes darba saturu.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu pieejamību**”:

- Augstākās izglītības iestādes: ECTS katalogi, studiju kursu un studiju programmu apraksti, e-studiju vide, augstākās izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumi; studenti tiek informēti studiju kursu ievadā.
- Profesionālās izglītības iestādes: izglītības programmu apraksti, profesiju standarti, elektroniskais žurnāls; informācija papīra formā – pie katra mācību priekšmeta skolotāja un administrācijas (mācību daļa un/vai izglītības programmu vadītāji); audzēkņi tiek informēti mācību priekšmetu „Ievads studiju nozarē”, „Ievads profesijā” laikā.
- Vispārējās izglītības iestādes: e-žurnāls (skaitliskie vērtējumi, daudzos gadījumos – prasmju apraksti); mācību plāni un vērtējumu apraksti; tiek apspriesti metodiskajās sanāksmēs, vecāku sapulcēs, vecāki var iepazīties individuāli.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuriem ir skaidrāka izpratne par mācīšanās rezultātu jēdzienu, norāda, ka vispārējās izglītības iestādēs šādi dati kopumā nav pieejami, jo valsts izglītības standarts nosaka, ka skolēniem par mācību darbu ir jāpiešķir tikai skaitlisks vērtējums. Mācīšanās rezultātiem nebūs nozīmes mācību darbā un skolēnu sasniegumu vērtēšanā, kamēr valsts līmenī nav noteikts, kādā līmenī ir jāapgūst noteiktas zināšanas, prasmes un kompetences, lai iegūtu konkrētu vērtējumu. Intervētie izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka daudz lielāka uzmanība jāvērs mācību sasnieguma vērtējuma sasaistei ar reālām skolēnu prasmēm, taču valsts izglītības standarti to nenodrošina.

Skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmi mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā**”:

- 40,7% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātiem ir „drīzāk liela” nozīme skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu vērtēšanā;
- 31,5% respondentu – „vidēji liela” nozīme;
- 18,5% respondentu – „liela” nozīme;
- 5,6% respondentu – „drīzāk maza” nozīme;
- 1,9% respondentu – „maza” nozīme;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu mācībspēkiem liecina, ka centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni vislabāk atspoguļo iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences; eksāmeni tiek rīkoti un vērtēti sadarbībā ar darba devējiem. Vispārējos mācību priekšmetos lielākoties tiek pārbaudītas audzēkņu iegūtās zināšanas, taču iegūtās prasmes un kompetences netiek pārbaudītas pietiekami un tam ir vairāki iemesli (piemēram, laika trūkums, neatbilstoša materiāltehniskā bāze vai pat tās trūkums, attiecīgu mācību metožu nepielietošana ne mācību, ne vērtēšanas procesā).

Interviju rezultāti ar mācībspēkiem parāda, ka mācīšanās rezultātu formulēšana vien nepalīdz veikt atbilstošu skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu novērtēšanu, jo formulējumi pārsvarā aprakstīti pārāk vispārīgi. Intervējamie uzskata, ka mācīšanās rezultāti neiekļauj mācību sasniegumu gradāciju, līdz ar to nav iespējams definēt, kādas ir minimālās mācību/studiju priekšmeta prasības, kas skolēniem/audzēkņiem/studentiem jānokārto. Interviju rezultāti liecina, ka pašlaik nav skaidrs, kā saistīt formulētos mācīšanās rezultātus ar skaitliskiem vērtējumiem, tādēļ vērtējot mācību/studiju sasniegumus, mācībspēki vadās pēc savas izpratnes. Mācīšanās rezultātu un skaitliskās vērtēšanas sistēmas savstarpēja sasaiste ir īpaši nozīmīga mācību darbā, sevišķi izglītības iestādēs, kurās mācās bērni ar īpašām vajadzībām, mācīšanās grūtībām vai traucējumiem.

Interviju rezultāti par „**pārbaudes darbu sasaisti ar mācīšanās rezultātiem**”:

- 41,3% respondentu uzskata, ka mācībspēku veidotie pārbaudes darbi „lielā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 41,3% respondentu – „drīzāk lielā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 15,2% respondentu – „vidējā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 2,2% respondentu – „drīzāk mazā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos.

Interviju rezultāti liecina, ka mācīšanās rezultātu iekļaušanu augstākās izglītības programmās pēdējo gadu laikā lielā mērā ir veicinājusi obligātā prasība aprakstīt mācīšanās rezultātus studiju kursu aprakstos, ar ko studenti tiek iepazīstināti. Sakarā ar šīm izmaiņām augstskolu administrācijas pārstāvji un mācībspēki ir apmeklējuši dažādus seminārus, iepazinušies ar materiāliem internetā un konsultējušies ar kolēģiem, kas kopumā veicinājis arī augstākās izglītības iestāžu personāla zināšanas un izpratni par mācīšanās rezultātu lietojumu un nozīmi. Kā norādīja intervētie augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji, ir mācībspēki, kuri seko līdzi pārmaiņām un daudz strādā pie studiju procesa pilnveides, bet ir arī mācībspēki, kuri nelabprāt pieņem pārmaiņas,

prasības izpilda vairāk formāli un nav pielāgojuši pārbaudes darbus studiju kursu aprakstiem.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, profesionālo studiju programmu studiju priekšmetos mācīšanās rezultāti ir skaidrāki nekā akadēmisko studiju programmu priekšmetos, jo to studiju saturu nosaka profesiju standarti. Profesiju standartu prasības ir izstrādātas sadarbībā ar darba devējiem un tiek regulāri atjaunotas, lai gan ne visi intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji bija apmierināti ar izveidotajiem profesiju standartiem. Turklāt, profesiju standartu atjaunošana ir ļoti birokrātisks un sarežģīts process, kas aizņem ilgu laiku. Interviju rezultāti liecina, ka, studiju programmās koncentrējoties uz individuālu pieeju studentiem, mācīšanās rezultātu sasniegšanai ir lielāka nozīme, kā arī iespējams precīzāk analizēt katra studenta progresu, ko nav iespējams izdarīt, strādājot ar lielām studentu grupām.

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par **„Valsts izglītības satura centra (VISC) veidoto pārbaudes darbu satura atbilstību sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem”**:

- 34,3% respondentu uzskata, ka VISC veidotie pārbaudes darbi „lielā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 34,3% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 14,3% respondentu – „vidējā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 11,4% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti liecina, ka vispārējās izglītības programmu mācību priekšmetu saturu un mācīšanās rezultātus nosaka valsts izglītības standarti. Tā kā vispārējos mācību priekšmetus īsteno ievērojams skaits skolotāju, šiem mācību priekšmetiem ir izstrādātas un standartizētas dažādas mācību un skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas metodikas. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka skolotāji bieži vien pat nemāk patstāvīgi izveidot pārbaudes darbus, jo nepazīna to veidošanas metodiku. Šobrīd nav nepieciešams pārzināt šos jautājumus, jo pārbaudes metodes ir brīvi pieejamas izmantošanai gatavā formā. Vispārējās izglītības iestādes atšķirīgā mērā pievērš uzmanību kvalitatīvajiem rādītājiem mācību procesā – ievērojamā daļā vispārējās izglītības iestādēs tiek analizētas skolēnu atzīmes un skolotāju darba pašnovērtējums, mazāk izglītības iestādēs uzmanību pievērš arī mācīšanās rezultātu sasniegšanai, veidojot papildus visaptverošus pārbaudes darbus, analizējot skolotāju atskaides un sasniegto mācīšanas rezultātu analīzē iesaistot skolēnus.

Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji pauda kritisku viedokli par VISC veidotajiem pārbaudes darbiem – profesionālās izglītības programmās ietvertu profesionālo mācību priekšmetu dēļ ir samazināts stundu skaits vispārējiem mācību priekšmetiem, taču tas netiek ņemts vērā un profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem ir jāpilda tie paši VISC veidotie pārbaudes darbi, kas paredzēti vispārējās izglītības iestāžu skolēniem. Tā kā VISC veido pārbaudes darbus, balstoties uz katra mācību priekšmeta pilno apjomu, profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem šie pārbaudes darbi ir pārāk sarežģīti, kas negatīvi ietekmē audzēkņu pašvērtējumu. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka VISC veidotie pārbaudes darbi atbilst mācību priekšmetu standartiem, tomēr nesniedz pilnvērtīgu kopainu par mācīšanās rezultātiem, kā arī pārbaudes darbu veikšanai būtu jāparedz vairāk laika.

Interviju rezultāti par **„skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni attiecībā uz pārbaudes darbu veidošanas principiem”**:

- 38,5% respondentu uzskata, ka skolēni/audzēkņi/studenti „vidējā mērā” izprot pārbaudes darbu veidošanas principus;
- 36,5% respondentu – „drīzāk lielā mērā”;
- 13,5% respondentu – „lielā mērā”;

- 9,6% respondentu – „drīzāk mazā mērā”;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Ievērojama daļa respondentu atzina, ka skolēnu/audzēkņu/studentu izpratne par šiem jautājumiem ir atkarīga no mācībspēka spējām izskaidrot vērtēšanas kārtību, lai gan daudziem skolēniem/audzēkņiem/studentiem tas neinteresē vai pat nav jāsaprot. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka pārsvarā pārbaudījumos ietvertie uzdevumi ir līdzīgi klasē izskatītajiem piemēriem, līdz ar to skolēni zina, kāda veida uzdevumi pārbaudes darbos būs. Skolēni tiek informēti, ka par standarta uzdevumu izpildīšanu var iegūt vērtējumus „8”, bet augstāku vērtējumu var iegūt, parādot papildus zināšanas un radošumu.

Interviju rezultāti norāda, ka vislielākā nevienprātība vērojama augstākās izglītības iestāžu pārstāvju vidū. Šo faktu var skaidrot ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvju atšķirīgajām iespējām strādāt ar studentu sasniegumu vērtēšanu, vienotas sistēmas neesamību, mācībspēku akadēmisko brīvību un iespēju studiju saturu un pārbaudes darbus veidot pēc saviem ieskatiem. Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka prasības vērtējumu iegūšanai ir pieejamas studiju kursu aprakstos, bet ne visi studenti tās izprot un ne visiem studentiem tās interesē. Motivētākie studenti pievērš uzmanību studiju kursa aprakstam un seko līdzī, vai studiju process notiek atbilstoši aprakstam. Atsevišķās intervijās ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem tika uzsvērts, ka vērtēšanas prasības tiek skaidri formulētas, un studentiem pieejami kritēriji, pēc kuriem darbs tiks vērtēts vai katram uzdevumiem norādīts punktu skaits, ko var iegūt par tā izpildīšanu.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni attiecībā uz mācību priekšmeta nozīmi**”:

- 48,9% respondentu uzskata, ka skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni par attiecīgā mācību priekšmeta nozīmi „ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 26,7% respondentu – „drīzāk ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 13,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 8,9% respondentu – „vidēji ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 2,2% respondentu – „drīzāk neietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti norāda, ka būtu ļoti būtiski veicināt studentu izpratni par mācību priekšmetu nozīmi mūžizglītības kontekstā, kurā piedalās cilvēki ar priekšzināšanām un skaidrāku vīziju par to, ko vēlas iegūt. Līdzīgi šis jautājums ir svarīgs profesionālajā izglītībā, kur ir vieglāk izskaidrot mācību priekšmeta lomu profesijas apgūvē, jo mācību priekšmetos ietvertie mācīšanās rezultāti lielā mērā saistīti ar profesionālajā darbībā nepieciešamajām zināšanām un prasmēm. Šie mācīšanās rezultāti mācību procesā tiek praktiski arī pārbaudīti, un to sasniegšanas novērtēšanā iesaistīti darba devēji. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka šobrīd daudziem skolēniem ir vāja izpratne par mācību priekšmetu pielietojumu darbā, līdz ar to viņi neapzinās to jēgu un viņiem trūkst motivācijas mācīties. Vairāki intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji ierosināja veicināt karjeras izglītību, lai palīdzētu jauniešiem laicīgi sākt domāt par savām nākotnes iespējām, tādā veidā piešķirot lielāku nozīmi mācību procesam un mērķtiecīgi izvēloties brīvā laika pavadīšanas iespējas, ko skolēni un vecāki nenovērtē pietiekami augstu.

Analizējot interviju rezultātus, var secināt, ka lielākā daļa intervējamo uzskata, ka mācīšanās rezultātu lietojums ir „vidēji nozīmīgs” vai „drīzāk nozīmīgs”. Tomēr kopumā izglītības sistēma nav viendabīga un arī darbs ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un to pielietojums ievērojami atšķiras pa izglītības pakāpēm un veidiem, turklāt atšķirības pastāv arī vienas izglītības pakāpes un veida izglītības iestādēs. Šo faktu var skaidrot ar sadrumstalotu izglītības sistēmu, vienotas izpratnes trūkumu valstī, kā arī izglītības iestāžu pārstāvju lielo darba slodzi un laika trūkumu šī jautājuma pilnvērtīgai risināšanai. Interviju rezultāti liecina, ka nepieciešama ciešāka sasaiste starp mācīšanās rezultātiem un mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodiku, kas tiktu veidota atbilstoši mācīšanās

rezultātiem. Lai mācībspēkiem būtu iespēja vairāk pievērsties mācīšanās rezultātu sasniegšanai, individuāli strādāt ar skolēniem/audzēkņiem/studentiem un veicināt radošāku mācību procesu, būtu jāveic vairāki pasākumi, piemēram, jāsamazina mācībspēku darba pienākumu slodze, skolēnu/audzēkņu/studentu skaits uz vienu mācībspēku, jāievieš mācībspēku asistenti, kā arī jāorganizē papildus izglītojošas aktivitātes un jāpopularizē labās prakses piemēri.

Iekšējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu nozīmi izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā izglītības iestādē**”:

- 56,9% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātiem ir „būtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 29,4% respondentu – „drīzāk būtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 9,8% respondentu – „viduvēja nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 2% respondentu – „drīzāk nebūtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 2% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti liecina, ka, lai gan vairākums intervējamo apzinās mācīšanās rezultātu ievērojamo nozīmi, laika trūkums ir būtisks šķērslis kvalitatīvai sasniegto mācīšanās rezultātu novērtēšanai un iespējamo nepilnību analīzei. Tāpēc izglītības kvalitātes novērtēšanā vairāk uzmanības tiek pievērsts skolēnu/audzēkņu/studentu iegūtajiem vērtējumiem un sekmības rādītājiem – tos ir vieglāk atspoguļot un pamatot. Tomēr intervētie izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka arī šī informācija ļauj pilnveidot izglītības procesu, kā arī parāda tā tālāko attīstības virzienu.

Interviju rezultāti norāda, ka iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā mācību priekšmetos iekļauto mācīšanās rezultātu mērķtiecīga sasniegšana tiek pārbaudīta dažādos veidos: tiek veikta mācību procesa novērošana jeb hospitācijas; augstākajā izglītībā tiek veikta studentu un absolventu aptauja; tiek aptaujāti arī darba devēji; vispārējās izglītības iestādēs skolotājiem ir jāiesniedz mācību pusgada un mācību gada atskaides, kā arī pašnovērtējuma ziņojumi. Sasniegtie rezultāti un dokumenti tiek analizēti un pēc tam apspriesti metodiskajās sēdēs. Pārsvārā vispārējās izglītības iestādēs darbojas metodiskās komisijas vai atsevišķi atalgoti metodiskie darbinieki, kuri analizē mācību procesu un izstrādā ieteikumus tā pilnveidei. Atsevišķas izglītības vispārējās izglītības iestādes organizē mācību metodiskās dienas vai konferences un labās prakses prezentācijas.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu definēšanu un sasniegšanu kā kritēriju iekšējā izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā**”:

- 54,9% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana „ir kritērijs” iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā;
- 25,5% respondentu – „drīzāk ir kritērijs”;
- 13,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,9% respondentu – „viduvēji ir kritērijs”;
- 2% respondentu – „drīzāk nav kritērijs”.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācīšanās rezultāti kļuvuši par nozīmīgu kritēriju pēdējos gados, kopš to aprakstīšana studiju priekšmetiem kļuvusi par obligātu prasību. Augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji norādīja, ka mācīšanās rezultātu formulēšana bija laikietilpīgs un sarežģīts process, kas vēl daudzviet nav beidzies, bet tas ir palīdzējis uzlabot iekšējās kvalitātes kontroli, ir vieglāk novērst studiju priekšmetu dublēšanos, kā arī konstatēt nepilnības vai mācīšanās rezultātu trūkumus izglītības programmas ietvaros. Lai gan interviju rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana „ir” vai „drīzāk ir” kritērijs

iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā, ziņojumos un atskaitēs galvenokārt tiek atspoguļoti mācību/studiju sasniegumi ballēs. Visās izglītības iestādēs nav izvirzīta prasība obligāti sniegt rakstiskus komentārus par sasniegtajiem mācīšanas rezultātiem, līdz ar to nepastāv vienota sistēma un izpratne par sasniegto mācīšanās rezultātu atspoguļojumu un tā nozīmi. Intervētie mācībspēki uzsvēra, ka skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegto mācīšanās rezultātu individuāla analīze šobrīd nav iespējama mācībspēku lielās darba slodzes un laika trūkuma dēļ.

Ārējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu izvērtēšanu akreditācijas ekspertu vizītes laikā**”:

- Augstākās izglītības iestādes: akreditācijas vizīšu laikā eksperti pārbauda, vai studiju programmu pašnovērtējumu ziņojumos ir aprakstīti gan studiju programmas, gan katra studiju priekšmeta mācīšanās rezultāti, tomēr ekspertiem jāvērtē ļoti dažādi faktori un parasti netiek pievērsta uzmanība tam, vai aprakstītie mācīšanās rezultāti tiek sasniegti un atbilstoši novērtēti; atsevišķos gadījumos mācīšanās rezultātiem ir pievērsta liela nozīme – uzdoti jautājumi mācībspēkiem, studentiem gaitēnos un izpētītas arī izmantotās vērtēšanas metodes; parasti lielāku uzmanību mācīšanās rezultātu novērtēšanai pievērš ārzemju eksperti.
- Vispārējās izglītības iestādes: pēdējā laikā daļa izglītības iestāžu akreditētas attālināti, pārbaudot izglītības iestāžu dokumentāciju un iesniegtos ziņojumus, ekspertiem svarīgākas ir skolēnu sekmes (atzīmes). Ja akreditācija notiek klātienē, eksperti apmeklē arī mācību nodarbības, tomēr atsevišķu nodarbību novērošana nevar sniegt pilnvērtīgu iespaidu par mācību procesu, jo skolotāji ir iepriekš informēti par ekspertu vizītēm un tam sagatavojas. Mācību stundu hospitācijas akreditācijas vizīšu laikā skolotājus pakļauj stresam un nesniedz gaidīto rezultātu. Pārsvārā skolotāji netiek iepazīstināti ar ekspertu ziņojumiem. Izglītības iestādes pēc to veidiem, specializācijas, atrašanās vietas, finansējuma, skolēnu skaita un viņu iepriekšējās sagatavotības līmeņa ir ļoti atšķirīgas, bet akreditācijas procesā visām izglītības iestādēm ir vienādi kritēriji. Izglītības iestāžu pārstāvji, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām uzsvēra, ka akreditācijas procesā jāņem vērā skolēnu individuālā izaugsme, kas panākta izglītības iestādē, nevis tikai skolēnu atzīmju analīze un centralizēto eksāmenu rezultāti.
- Profesionālās izglītības iestādes: ārējā kvalitātes vērtēšana ir diezgan formāls process, turklāt ekspertiem nereti nozīmīgākas ir audzēkņu sekmes, nevis mācīšanās rezultāti. Ārējās kvalitātes novērtēšanā jāpārlicinās par kvalifikācijas eksāmenu kvalitāti, jo tajos labi atspoguļotas audzēkņu zināšanas, prasmes un kompetences. Vispirms ir jāsakārto normatīvā bāze, pēc tam jāievieš mācīšanās rezultātu jēdziens akreditācijā.

Interviju rezultāti par „**izglītības programmu akreditācijas balstīšanu uz mācīšanās rezultātu novērtējumu**”:

- 37,3% respondentu uzskata, ka izglītības programmu akreditācijai „ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 35,3% respondentu – „drīzāk ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 13,7% respondentu – „vidējā mērā ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 7,8% respondentu – „nav jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 3,9% respondentu – „grūti pateikt”;
- 2% respondentu – „drīzāk nav jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu.

Interviju rezultāti liecina, ka mācīšanās rezultātu sasniegšana ir būtisks kritērijs, un tas ir jāņem vērā izglītības iestāžu akreditācijā, bet tas ir viens no daudziem mācību kvalitātes kritērijiem, un visi kritēriji jāvērtē kontekstā viens ar otru. Akreditācijas procesā ir svarīgi vērtēt mācību procesu, iekšējās kvalitātes kontroles mehānismus, centralizēto valsts eksāmenu vispārējos mācību priekšmetos un centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultātus, skolēnu/audzēkņu/studentu individuālo izaugsmi, kā arī absolventu nodarbinātības rādītājus.

Iepriekšējās izglītības atzīšana

Interviju rezultāti par „**respondentu pieredzi saistībā ar iepriekšējās izglītības atzīšanu**”. Vairums respondentu norādīja, ka izglītības iestāde pārsvarā nodarbojas ar formālās izglītības atzīšanu saistībā ar skolēna/audzēkņa/studenta pāreju no vienas izglītības iestādes uz citu, *Erasmus* apmaiņas studijās iegūto kredītpunktu atzīšanu. Šajos gadījumos nereti uzmanība vairāk tiek pievērsta atzīmēm un kredītpunktiem, nevis konkrētām apgūtajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm. Atsevišķās intervijās tika minēti neformālās un ikdienas izglītības atzīšanu piemēri – pārsvarā iepriekšējā darba pieredze tika atzīta kā prakse. Interviju rezultāti liecina, ka profesionālās izglītības iestādes sadarbojas ar uzņēmumiem, kuros strādā mācības pametušie audzēkņi – izglītības iestādes aicina uzņēmumus motivēt savus darbiniekus pabeigt mācības, piedāvājot atzīt darba pieredzi. Atsevišķos gadījumos, kad tiek atzīta iepriekšējā darba pieredze, kvalifikācijas iegūšanai pretendentiem ir jānokārto tikai gala pārbaudījumi.

Plašāk neformālās un ikdienas izglītības atzīšana ir pētīta projekta Val-Net ietvaros, kura izdevumā „Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzīšana”¹⁶ ir apkopota informācija par līdzšinējo progresu mācīšanās rezultātu atzīšanā, kā arī izstrādātas rekomendācijas procesa pilnveidei. Projekta pētījuma rezultāti liecina, ka līdz 2013. gada februārim neformālā un ikdienas izglītība atzīta 478 cilvēkiem. Kā norādīts rekomendāciju sadaļā, lai arī formāli atzīšanas sistēma strādā, ir jāveic virkne izglītojoši pasākumi, lai sabiedrība un mācību iestādes veiksmīgāk izmantotu izglītības atzīšanas iespējas. Līdzīgs secinājums tiek izdarīts arī par mācīšanās rezultātu pieejas, kas ir viens no neformālās un ikdienas izglītības atzīšanas stūrakmeņiem, ieviešanu Latvijā. Formāli mācīšanās rezultāti tiek lietoti, bet nepieciešams plašāk skaidrot un informēt iesaistītās puses.

Interviju rezultāti par „**pārejas uz mācīšanās rezultātiem nozīmi iepriekšējās izglītības atzīšanā**”:

- 35,5% respondentu uzskata, ka pāreja uz mācīšanās rezultātiem „sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 35,5% respondentu – „drīzāk sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 12,9% respondentu – „viduvēji sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 9,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,2% respondentu – „drīzāk nesekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 3,2% respondentu – „nesekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu.

Interviju rezultāti liecina, ka respondenti diezgan pozitīvi vērtē mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanas potenciālo ietekmi uz iepriekšējās izglītības atzīšanu. Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka kopumā attieksme pret iepriekšējās izglītības, tai skaitā neformālās un ikdienas izglītības atzīšanu, ir pozitīva, taču praksē tas ir noticis salīdzinoši reti. Nepieciešams īstenot plašu skaidrojošo darbu gan ar izglītības iestāžu darbiniekiem, gan ar sabiedrību kopumā, lai iedzīvotāji, kuriem ir attiecīgās zināšanas, prasmes un kompetences, apzinātos savas iespējas, bet tajā pašā laikā arī saprastu, ka ir jāpierāda savas spējas praksē, lai iegūtu attiecīgo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu.

Respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu lietošanu

Noslēdzošā intervijas sadaļa tika veltīta respondentu vērtējumam par to, kā mācīšanās rezultātu pieeja atbalsta vai – gluži pretēji – traucē dažādiem ar mācīšanos saistītiem procesiem. Pavisam pa visām mērķa grupām tika uzdoti desmit jautājumi. Rezultāti par šo interviju sadaļu apkopoti 10. tabulā. Turpmāk aplūkotas respondentu atbildes uz šiem jautājumiem.

¹⁶ Val-Net projekta darba grupa, „Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzīšana”, <http://www.valnetlatvija.eu/wp-content/uploads/2013/02/ValNet-e-gramata2.pdf> (skatīts 15.12.2013.)

10. tabula. Respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu lietošanu (biežums)

	Nē vai drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā vai jā	Grūti pateikt
Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek atbalstīta mācībās iesaistīto centrēta pieeja?	3	3	39	8
Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek sekmēta iespēja piemērot izglītību individuālajām vajadzībām (veicināt „interaktīvu mācīšanos”)?	5	8	37	3
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs labāku mācībās iesaistīto izpratni par attiecīgās izglītības programmas vai studiju kursa/mācību priekšmeta jēgu un nozīmi?	1	4	42	6
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem ietekmēs mācību sasniegumu vērtēšanas metodes?	2	6	39	5
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs salīdzināmāku mācību sasniegumu vērtēšanu?	6	5	20	22
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem mazinās šķēršļus mūžizglītbai?	2	2	11	1
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs dialogu starp ieinteresētajām pusēm no izglītības jomas un no darba tirgus?	0	3	13	0
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs iepriekšējās izglītības atzīšanu?	2	4	22	3
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu?	5	2	36	10
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu?	0	8	30	15

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu atbalstu skolēna/audzēkņa/studenta centrētai pieejai**”:

- 37,7% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 35,8% respondentu – „drīzāk atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 35,8% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „viduvēji atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 3,8% respondentu – „neatbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neatbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju.

Analizējot datus pa respondentu pārstāvētajām izglītības iestāžu pakāpēm, tika konstatēts, ka, paaugstinoties izglītības pakāpei, samazinās atbildi „grūti pateikt” īpatsvars, bet pieaug pozitīvo atbildi īpatsvars. Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu darbiniekiem parāda, ka studenti tiek aktīvi iesaistīti studiju programmu un kursu pilnveidē. Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka, lai audzēkņi apgūtu profesijas standartā noteiktās zināšanas, prasmes un kompetences, skolotājiem nav plašas iespējas pielāgot izglītības saturu attiecīgo audzēkņu interesēm.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu atbalstu iespējai piemērot izglītību individuālajām vajadzībām**”, t.i., veicināt „interaktīvu mācīšanos”:

- 39,6% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „drīzāk sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 30,2% respondentu – „sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 15,1% respondentu – „viduvēji sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;

- 7,5% respondentu – „drīzāk nesekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 5,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „nesekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām.

Analizējot datus dažādos griezumos, tika secināts, ka izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji biežāk atbildēja „jā” vai „drīzāk jā”, nekā mācībspēki. Savukārt, atkarībā no izglītības iestādes veida – biežāk ar „jā” vai „drīzāk jā” atbildēja augstākās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka individuālo pieeju studentiem veicina tiešsaistē pieejamie mācību kursi (MOOCs), kā arī biežās individuālās konsultācijās, kā arī papildu studiju aktivitātes spējīgākiem studentiem. Izmantojot mācīšanās rezultātu pieeju, iespējams veiksmīgāk šo individuālo darbu iekļaut studiju procesā. Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu darbiniekiem atklāj divas tendences. Pirmkārt, respondenti uzsvēra, ka jau šobrīd mācības ir ļoti individuālas, attīstot katra audzēkņa prasmes. Otrkārt, audzēkņu iepriekšējais sagatavotības līmenis, nonākot profesionālās izglītības iestādē, bieži vien ir zems, tāpēc nav iespējams izpildīt valsts izglītības standarta prasības, jo skolotājiem jāskaidro mācību saturs no iepriekšējiem izglītības posmiem. Līdz ar to profesionālās izglītības iestādēs pēc būtības pastāv individualizēta pieeja, taču tā neatbilst valsts noteiktajiem izglītības standartiem. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem parāda, ka trūkst resursu, lai varētu pilnvērtīgi pievērsties individuāli katram skolēnam. Skolotājiem ir nepieciešams vairāk laika, vajadzīgi lielāki finanšu resursi un jāpiesaista skolotāju palīgi. Turklāt ir jāpilnveido valsts izglītības standarti, padarot tos plašākus un papildinot ar atbilstošiem metodiskiem materiāliem.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu atbalstu skolēnu/audzēkņu/studentu izpratnes veicināšanā par attiecīgās izglītības programmas un mācību priekšmeta/kursa jēgu un nozīmi**”:

- 47,2% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni par izglītības programmas un mācību priekšmeta/kursa nozīmi;
- 32,1% respondentu – „drīzāk veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni;
- 11,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 7,5% respondentu – „viduvēji veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neveicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni.

Analizējot interviju rezultātus, kopumā nav būtisku viedokļu atšķirību, atkarībā no respondentu pārstāvētās izglītības iestādes veida. Tomēr visvairāk pozitīvi atbildēja augstākās izglītības iestāžu pārstāvji, kuri uzsvēra mācīšanās rezultātu pieejas nozīmi mūžizglītības kontekstā.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodēm**”:

- 40,4% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „ietekmē” skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 34,6% respondentu – „drīzāk ietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 11,5% respondentu – „viduvēji ietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 9,6% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 1,9% respondentu – „neietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes.

Analizējot datus arī pa respondentu grupām un pārstāvēto izglītības iestāžu veidiem, tika novērota diezgan līdzīga – pozitīva – atbilde. Interviju rezultāti liecina, ka, pirmkārt, mācībspēkiem ne vienmēr ir pietiekamas zināšanas par dažādām mācību/studiju

sasniegumu vērtēšanas metodēm; ja iespējams, valsts nepiedāvā atbilstošus metodiskos materiālus. Otrkārt, tā kā mācībspēkiem pašiem jāizstrādā metodiskie materiāli un jāizvēlas vērtēšanas metodes, nepieciešami papildus laika un finanšu resursi. Turklāt, jo vairāk tiks izmantotas kvalitatīvās, nevis kvantitatīvās mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes, jo vairāk laika un finanšu resursi jāiegulda.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtējumu salīdzināmību**”:

- 41,5% respondentu atbildēja „grūti pateikt”;
- 22,6% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „sekmēs” skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtējumu salīdzināmību;
- 15,1% respondentu – „drīzāk sekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 9,4% respondentu – „viduvēji sekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 9,4% respondentu – „drīzāk nesekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 1,9% respondentu – „nesekmēs” vērtējumu salīdzināmību.

Analizējot datus pa izglītības iestāžu veidiem, pārsvarā vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbinieki atbildēja „grūti pateikt”, salīdzinot ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvju atbildēm. Interviju rezultāti liecina, ka, no vienas puses, kā uzsvēra augstākās izglītības iestāžu darbinieki, mācīšanās rezultātu pieeja padarīs studiju sasniegumu vērtēšanas kritērijus saprotamākus un pamatotākus. Veicot regulāru studentu sasniegumu vērtēšanu studiju kursa ietvaros, tiek analizēts mācīšanās rezultātu sasniegšanas progress, kas ļauj izvēlēties atbilstošu darba ātrumu un mācību metodes. No otras puses, kā norādīja vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji, skolēnu sasniegumus savā starpā nevajag salīdzināt.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**mācīšanās rezultātu atbalstu mūžizglītībai**”:

- 56,3% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātu ieviešana „mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „drīzāk mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „viduvēji mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „drīzāk nemazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 6,3% respondentu – „grūti pateikt”.

Intervējamie uzsvēra iepriekšējās izglītības atzišanu, kas veicinātu pieaugušo atgriešanos izglītībā.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**mācīšanās rezultātu nozīmi dialoga veicināšanā starp ieinteresētajām pusēm – izglītības iestādēm un darba tirgu**”:

- 43,8% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm;
- 37,5% respondentu – „drīzāk sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm;
- 18,8% respondentu – „viduvēji sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm.

Interviju rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātu izmantošana ļaus pilnvērtīgāk novērtēt mācību prakses rezultātus, jo augstskolai un prakses devējam būs vienota izpratne par vērtēšanas kritērijiem. Kopumā mācīšanās rezultāti precīzāk nekā studiju priekšmetu uzskaitījums vai kredītpunktu skaits raksturo studentu un absolventu zināšanas, prasmes un kompetences darba devējiem saprotamā veidā gan tiem sadarbojoties ar augstskolām, gan pieņemot darbā augstākās izglītības iestāžu absolventus. Intervējamie arī uzsvēra, ka augstskolām jānodrošina līdzsvars starp darba tirgus vajadzību apmierināšanu un zinātnes attīstību.

Interviju rezultāti par „mācīšanās rezultātu ietekmi uz iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu”:

- 34% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 34% respondentu – „drīzāk veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 18,9% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „drīzāk neveicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 3,8% respondentu – „neveicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 3,8% respondentu – „viduvēji veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu.

Analizējot datus atkarībā no intervējamo pārstāvēto izglītības iestāžu veida, vispārējās izglītības iestāžu darbinieki visbiežāk izvēlējās atbildi „grūti pateikt”, kam seko atbilde „jā”; profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji – atbildi „drīzāk jā”; augstākās izglītības iestāžu pārstāvji – atbildi „jā”, bet neviens – atbildi „grūti pateikt”. Šie interviju rezultāti norāda, ka, iespējams, profesionālās un augstākās izglītības iestāžu darbinieki labāk izprot mācīšanās rezultātu pieeju iekšējās izglītības iestāžu kvalitātes novērtēšanas kontekstā. Taču interviju rezultāti liecina, ka iekšējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas procesā nevajadzētu ņemt vērā tikai mācīšanās rezultātu sasniegšanas analīzi.

Interviju rezultāti par „mācīšanās rezultātu ietekmi uz ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu”:

- 30,2% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „drīzāk veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 28,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 26,4% respondentu – „veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 15,1% respondentu – „viduvēji veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu.

Izvērtējot respondentu atbildes atkarībā no intervējamo pārstāvēto izglītības iestāžu veida, vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji pārsvarā atbildēja „grūti pateikti”, profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji – „grūti pateikti” vai „drīzāk jā”; augstākās izglītības iestāžu pārstāvji – „drīzāk jā” vai „jā”. Ņemot vērā šos interviju rezultātus, var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu darbiniekiem ir skaidrāka izpratne par mācīšanās rezultātu nozīmi ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas procesā. Jāuzsver, ka, salīdzinot mācībspēku un administrācijas pārstāvju atbildes, mācībspēki biežāk atbildēja „grūti pateikt”; administrācijas darbinieki sniedza citas atbildes. Interviju rezultāti pierāda, ka augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji ikdienā vairāk saskaras ar ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas jautājumiem. Interviju rezultāti liecina, ka intervējamiem ir grūti novērtēt akreditācijas ekspertu komisijas darba iespējamo pilnveidi atkarība no izmaiņām izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas metodēs. Turklāt ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas process ir subjektīvs.

3.3 Secinājumi

Izvērtējot pētījuma rezultātus, jāsecina, ka intervija kā datu vākšanas instruments bija piemērots pilnvērtīgu atbilžu iegūšanai. Mutiskās intervijas nodrošināja iespēju vairāk izskaidrot respondentiem jēdzienu „mācīšanās rezultāti”, kas bija pilnībā skaidrs tikai atsevišķiem vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem, daļai profesionālās izglītības iestāžu pārstāvju un vairumam augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

Kā minēts iepriekš, kopumā precīzāka jēdziena „mācīšanās rezultāti” izpratne ir augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem, ko varētu skaidrot ar faktu, ka līdz šim lielā mērā izglītojošais darbs par mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu ir vērsts uz augstākās izglītības sektoru. Sarežģītāk ir nodrošināt profesionālās un augstākās izglītības procesā iesaistīto sociālo partneru informēšanu par mācīšanās rezultātu pieeju. Kā liecina interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem, augstākajā izglītībā iesaistītajiem

nozāres profesionāļiem ir jāveic uzdevumi – jāpalīdz attīstīt studentu zināšanas, prasmes un kompetences, – kurus var veiksmīgi īstenot bez labām zināšanām par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni profesionālās izglītības programmu noslēgumā nodrošina visu audzēkņu mācību laikā apgūto zināšanu, prasmju un kompetenču mērīšanu, sniedzot informāciju par sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem. Profesionālās izglītības programmas tiek veidotas atbilstoši plānotajiem mācīšanās rezultātiem, pat bez detalizētas izpratnes par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Interviju rezultāti liecina, ka profesiju standarti, īpaši nesen pārskatītie, ietver informāciju par profesionālās darbības veikšanai nepieciešamajiem mācīšanās rezultātiem.

Kā norāda interviju rezultāti, var secināt, ka ievērojams izaicinājums ir ieviest mācīšanās rezultātus vispārējā izglītībā, jo pārsvarā šis jēdziens tika saistīts ar skaitliskiem vērtējumiem (atzīmēm). Turklāt, pastāv priekšstats, ka vispārējā izglītība skar tikai skolēnu zināšanas, bet prasmju un kompetenču (īpaši starppriekšmetu) apguve tiek nodrošināta tikai atsevišķās vispārējās izglītības iestādēs. Šos trūkumus daļēji kompensē pieejamās interešu izglītības iespējas, tomēr ne visi skolēni tās izmanto. Kā risinājumu šai problēmai respondenti ierosināja paplašināt valsts izglītības un mācību priekšmetu standartus, kā arī nodrošināt plašāku un pieejamāku metodisko atbalstu skolotājiem.

Kā galvenie šķēršļi mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanai visās izglītības pakāpēs un veidos tika minēti: atbildīgo institūciju īstenotā neprasmīgā un sadrumstalotā politikas ieviešana; kā arī atbilstošu resursu – cilvēku un finanšu resursu – trūkums. Interviju rezultāti parāda, ka galvenās problēmas mācīšanās rezultātu ieviešanā tiek saskatītas nacionālā, nevis izglītības iestāžu līmenī. Piemēram, zināšanu līmenis sabiedrībā kopumā par mācīšanās rezultātiem tika novērtēts kā viduvējs, bet kolēģu zināšanas izglītības iestādē – „drīzāk augstas”. Viena no būtiskākajām problēmām ir respondentu pārliecības trūkums, ka mācīšanās rezultātu pieeja tiešām nodrošinās reālu atbalstu mācību procesam.

Interviju rezultāti liecina, ka vairums respondentu uzskata, ka vismaz daļēji mācīšanās rezultātu pieeja jau tiek lietota, īpaši izglītības satura veidošanā un iepriekšējās izglītības atzīšanā. Saskaņā ar respondentu atbildēm, mācīšanās rezultātu pieejai ir mazāka nozīme mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā, kā arī izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā.

Veidojot jaunas izglītības vai mācību priekšmetu programmas, visbūtiskākā ir mācībspēku pieredze, kā arī sasniedzamie rezultāti. Ievērojama nozīme ir arī profesiju un/vai izglītības standartiem, jo tie atvieglo plānoto mācīšanās rezultātu formulēšanu. Pētījuma rezultāti liecina, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi par iespējām iegūt pieredzi no starptautiskiem vai nacionāliem labās prakses piemēriem – daļai respondentu ir būtiski iepazīt citu izglītības iestāžu pieredzi. Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra arī ir būtisks atskaites punkts, veidojot studiju programmas.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, skolēni/audzēkņi/studenti pārsvarā ir informēti par pārbaudes darbu kārtību, kā arī kādas sasniegumu vērtēšanas sastāvdaļas veido viņu gala atzīmi. Tomēr skolēnu/audzēkņu/studentu zināšanas par mācīšanās rezultātiem tika novērtētas kā viduvējas. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, jāsecina, ka skolēniem/audzēkņiem/studentiem vairāk jāskaidro mācīšanās rezultātu pieeja, lai tie aktīvāk iesaistītos mācību procesā un precīzāk izprastu savas izglītības jēgu un pielietojumu. Pastāv viedoklis, ka profesionālās izglītības iestādēs var veiksmīgāk parādīt mācīšanās rezultātu nozīmi izglītībā, jo mācību nolūks ir praktiski demonstrējams un audzēkņu apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences tiek pārbaudītas centralizētajos kvalifikācijas eksāmenos. Mācīšanās rezultātu pieejas izmantošanas pieredzi pilnveido arī profesionālās izglītības iestāžu sadarbība ar darba devējiem, kas iesaistās izglītības satura veidošanā, pilnveidē un īstenošanā.

Pētījuma rezultāti norāda, ka būtu jāveic vairāki soļi, lai varētu mācību procesā vairāk pievērsties mācīšanās rezultātu sasniegšanai, veicinātu individuālu pieeju skolēnam/audzēknim/studentam un attīstītu radošāku mācību procesu. Piemēram, ir

jāsamazina mācībspēku pašreizējā darba slodze, skolēnu/audzēkņu/studentu skaitu uz vienu mācībspēku, jāievieš mācībspēku palīgi, jāveic papildus izglītojošas aktivitātes, kā arī jāpopularizē labās prakses piemēri. Protams, jāņem vērā, ka šādu pasākumu īstenošana ir saistīta ar finanšu mehānismu pārskatīšanu un citiem praktiskiem jautājumiem.

Izvērtējot pētījuma rezultātus, var secināt, ka nepieciešams pilnveidot arī izglītības iestāžu kvalitātes vērtēšanas procesu. Kā liecina interviju rezultāti, iekšējie izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas mehānismi zināmā mērā ir ieviesti visās izglītības iestādēs, turklāt šie mehānismi ietver arī mācīšanās rezultātu pieejas principus. Turpretī ārējie izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas mehānismi – īpaši vispārējā izglītībā, kurā novērtēšana pārsvarā balstās uz skaitlisko vērtējumu analīzi – mācīšanās rezultātu pieeja netiek praktiski izmantota. Piemēram, arī augstākajā izglītībā akreditācijas laikā reti tiek pievērsta uzmanība mācīšanās rezultātu pieejas īstenošanai attiecīgajā izglītības iestādē.

Pētījuma rezultāti par iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanu parāda, ka vairumā gadījumu tā tiek novērtēta atzinīgi, taču izglītības iestāžu pārstāvji nav šajā jomā ieguvuši ievērojamu pieredzi. Līdz ar to nepieciešams veikt informatīvus pasākumus gan izglītības iestāžu darbiniekiem, gan sabiedrībai kopumā. Iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanai jābalstās sasniegtajos mācīšanās rezultātos, turklāt iedzīvotājiem, kuri vēlas iesaistīties šajā procesā, jānodrošina vajadzīgā informācija un atbalsts (īpaši savu zināšanu, prasmju un kompetenču identificēšanai).

Pētījumu rezultātu analīze ļauj secināt, ka izglītības sistēma nav viendabīga, tāpēc darbs ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un pielietojumu ievērojami atšķiras pa izglītības pakāpēm un veidiem. Turklāt pastāv arī atšķirības vienas izglītības pakāpes un veida izglītības iestādēs. Šīs atšķirības veidojas sadrumstalotas izglītības politikas, vienotas izpratnes trūkuma valsts līmenī, kā arī izglītības iestāžu darbinieku neatbilstošās darba slodzes un laika trūkuma dēļ. Tomēr vairums respondentu atzinīgi novērtēja mācīšanās rezultātu stiprās puses, par ko liecina interviju rezultāti sadaļā „gaidas”.

Šī pētījuma rezultāti un secinājumi sniedz ieskatu par mācīšanās rezultātu nozīmi un lietojumu Latvijas izglītības iestādēs, taču būtu jāveic papildus izpēti un analīze, lai iegūtu pilnvērtīgāku informāciju par tendencēm mācību procesā.

4. Ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšana

Ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšana Latvijā balstās uz principu, ka neatkarīgi no iegūšanas veida zināšanas un prasmes ir vērtība. Atzīšanas mehānisms ļauj šai vērtībai tikt apliecinātai no valsts puses, izsniedzot formālās izglītības vai kvalifikācijas dokumentu, tādējādi padarot redzamas personas zināšanas un prasmes.

2008. gadā IZM tika izveidota darba grupa ar mērķi panākt vienošanos par ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju definīciju, mērķiem un principiālo shēmu, sistēmas veidošanas praktisko mērķi, pamatprincipiem, kā arī noteikt ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas pieeju, metodes, sistēmas skartos līmeņus, atbildīgās institūcijas, kā arī sagatavot priekšlikumus par nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos. Darba grupa ņēma vērā 2007.gada „Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodiku”, kas tika izstrādāta IZM Nacionālās programmas ESF projekta „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai” (2005-2007) ietvaros.

Veidojot sistēmu, par prioritāti tika noteikta ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju novērtēšanas apkopojošā pieeja (*summative approach*), kurā pretendents, apliecinot savas zināšanas un prasmes, par to saņem formālo apliecinājumu. Darba grupa vienojās par galveno priekšnosacījumu veiksmīgai ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas sistēmas ieviešanai – iegūtajam formālās izglītības vai kvalifikācijas dokumentam ir jābūt identiskam dokumentam, ko izsniedz izglītības iestāde, studentam sekmīgi pabeidzot izglītības programmu.

Darba grupā tika spriests par izglītības un kvalifikāciju dokumentu līmeņiem, kurus varēs saņemt ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas procesa ietvaros. Tika izvērtēti šādi priekšlikumi:

1. **Vispārējā izglītība (pamata un vidējā, LKI 1.-4. līmenis).** Persona var iegūt vispārējo pamatzglītību vai vidējo izglītību, pierādot, ka tai ir izglītības standartā iekļautas zināšanas un prasmes. Tika pieņemts lēmums atlikt ieviešanu uz noteiktu laiku un ieviest pēc LKI 2. un 3. līmeņu ieviešanas.
2. **Profesionālā izglītība (LKI 3.-4. līmenis).** Persona var iegūt profesionālo izglītību, pierādot, ka tai ir izglītības un profesijas standartā iekļautas zināšanas un prasmes. Tika pieņemts lēmums, ka jānodrošina procesa ieviešana līdz 2011. gada 1. janvārim attiecībā uz sākotnējām profesionālajām kvalifikācijām.
3. **Augstākā izglītība (LKI 5.-8. līmenis).** Persona var iegūt augstāko izglītību (vai iestāties noteiktajā augstākās izglītības posmā), pierādot, ka tai ir izglītības standartā iekļautas zināšanas un prasmes.

Kopš 2010. gada sākuma ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas ideja profesionālās kvalifikācijas saņemšanai tiek apspriesta publiski pēc IZM iniciatīvas, iesaistot arī Kultūras ministriju, Labklājības ministriju, Izglītības kvalitātes valsts dienestu, Valsts izglītības satura centru, Akadēmiskās informācijas centru, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Pieaugušo izglītības apvienību, Latvijas Amatniecības kameru un citas institūcijas.

2010. gada 1. jūlijā stājās spēkā konsultāciju rezultātā izstrādātie grozījumi Profesionālās izglītības likumā (1999), ar kuriem tika noteiktas personas tiesības uz zināšanu un prasmju novērtēšanu ar mērķi saņemt profesionālās kvalifikācijas dokumentu. Likums paskaidro terminu „profesionālā kompetence” kā tādu, kas ietver profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopumu noteiktā darba situācijā. Kā atbildīgo par procesu likums nosaka IZM, kā arī deleģē valdību apstiprināt kārtību, kādā novērtē ārpus formālās izglītības iegūtās zināšanas un prasmes.

2011. gada 22. februārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, kuri lielā mērā balstās uz IZM darba grupas rezultātiem. Noteikumi nosaka kārtību, kādā tiek novērtēta ārpus formālās izglītības sistēmas iegūtā profesionālā kompetence (izņemot reglamentētas profesijas), kas atbilst Latvijas 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesionālajai kompetencei, t.i., LKI 3.-4. līmenim. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas var būt akreditētas izglītības iestādes vai eksaminācijas centri, kam Izglītības kvalitātes valsts dienests šo uzdevumu ir deleģējis. Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas kārtība ir sekojoša:

1. Personas pieteikums profesionālās kompetences novērtēšanai;
2. Profesionālās kvalifikācijas eksāmens;
3. Profesionālās kvalifikācijas apliecinošu dokumentu izsniegšana.

Ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju vērtēšanas process ir maksas pakalpojums, tādējādi persona pieņems apzinātu lēmumu par dalību ar mērķi saņemt profesionālās kvalifikācijas dokumentu. Persona, kura vēlas, lai tiktu novērtēta tās profesionālā kompetence, iesniedz profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijā iesniegumu profesionālās kompetences novērtēšanai. Pirms dokumentu iesniegšanas profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija nodrošina bezmaksas konsultācijas par attiecīgā profesijas standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises gaitu. Līdz pretendenta lēmuma pieņemšanas par dalību eksāmenā ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju vērtēšanas process pretendentam ir bezmaksas.

Divu mēnešu laikā pēc pretendenta iesnieguma saņemšanas profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija organizē un īsteno profesionālās kvalifikācijas eksāmenu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtībai.

Pretendentam, kurš ir veiksmīgi nokārtojis profesionālās kvalifikācijas eksāmenu (vērtējums ne zemāk par „5 – viduvēji”), profesionālās kompetences novērtēšanas iestāde izsniedz valsts atzītu Latvijas 1.-3. līmeņa profesionālo kvalifikāciju apliecinošu dokumentu (LKI 3.-4. līmenis) atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai profesionālo kvalifikāciju apliecinošu dokumentu izsniegšanas kārtībai.

Attiecībā uz augstāko izglītību 2012. gada 10. janvārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”, kas tika izdoti saskaņā ar Augstskolu likuma (1995, grozījumi spēkā no 1.08.2011.). Noteikumi nosaka kārtību, kādā novērtē un atzīst iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus (augstākajā izglītībā), un atzīšanas kritērijus.

Lēmumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanu pieņem augstskolas vai koledžas izveidota studiju rezultātu atzīšanas komisija. Atzīšanas gadījumā, komisija kandidātam piešķir noteiktu kredītpunktu skaitu atbilstoši sasniegtajiem studiju rezultātiem.

Profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus var atzīt tikai tajā studiju programmas daļā, kuru veido prakse, turklāt šiem studiju rezultātiem jābūt sasniegtiem tajā profesionālās darbības jomā, kura atbilst studiju programmas izglītības tematiskajai jomai. Minētā veida studiju rezultātus var atzīt arī studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru ietvaros iespējams apgūt praktiskas zināšanas, prasmes un kompetenci. Turpretī iepriekšējā izglītībā sasniegtos studiju rezultātus var atzīt, ja tie atbilst augstākās izglītības pakāpei un ir sasniegti:

- Profesionālās tālākizglītības programmā, kuras apguve dod iespēju iegūt Latvijas 4. vai 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni (LKI/EKI 5.-7. līmenis);
- Atsevišķā studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru persona ir apguvusi kā klausītājs;
- Studiju programmas daļā;

- Citos ārpus formālās izglītības iegūtos veidos, izņemot studiju programmas, kuras atbilst reglamentētajām profesijām.

Kandidāts, kurš nestudē konkrētajā studiju programmā, pēc studiju rezultātu atzīšanas var tikt imatrikulēts minētās studiju programmas attiecīgajā studiju posmā, ja nepieciešams, individuāli nosakot papildus apgūstamo studiju kursu vai studiju moduļu apjomu un attiecīgos pārbaudījumus.

Saskaņā ar MK noteikumiem augstskolas vai koledžas var noteikt maksu par studiju rezultātu atzīšanu. Valsts dibinātu augstskolu vai koledžu gadījumā maksa tiek piemērota, vadoties pēc Ministru kabineta maksas pakalpojumu cenrāža.

Pielikumi

1. pielikums. Ieteikumi grozījumiem par pirmo un otro klasifikācijas līmeni „Grozījumos Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju””

Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-97) un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI)

Pirmais klasifikācijas līmenis		Otrais klasifikācijas līmenis		EKI
koda 1.cipars	izglītības pakāpe	koda 1. un 2.cipars (ar burtu/bez burta)	izglītības programmas veids	
1	2	3	4	
1	Pamatzglītības 1.posms	10T	Profesionālā tālākizglītība (1.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma	2

2	Pamatzglītības 2.posms	21	Vispārējā izglītība, pamatzglītības (1.-9.) klase programmas	1- 2
		22	Profesionālā pamatzglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma	2

3	Vidējās izglītības pakāpe	32	Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve, īstenojama pēc daļējas vai pilnas pamatzglītības iekaves)	2 - 3
		35a	Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības iekaves	3
		30T	Profesionālā tālākizglītība (3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības iekaves	4

2. pielikums. Ieteikumi Latvijas formālās izglītības dokumentu atbilstībai 1.-4. EKI un LKI līmenim

Latvijas formālās izglītības dokumenti (kvalifikācijas)	EKI/LKI līmenis
Apliecība par vispārējo pamatzglītību (par speciālās izglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem vai smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem apguvi)	1.
- Apliecība par vispārējo pamatzglītību - Atestāts par arodizglītību (par arodizglītības programmas apguvi, audzēkņiem pēc daļējas pamatzglītības) - Apliecība par profesionālo pamatzglītību - Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma)	2.
- Atestāts par arodizglītību - Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem ar iepriekš iegūtu pamatzglītību)	3.
- Atestāts par vispārējo vidējo izglītību - Diploms par profesionālo vidējo izglītību - Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem ar iepriekš iegūtu vidējo izglītību)	4.

3. pielikums. Priekšlikumi LKI ietvertu zināšanu, prasmju, kompetences un izglītību apliecinošo dokumentu aprakstu teksta redakcijai

Eiropas mācīšanās rezultātu līmeņu apraksti ¹⁷			Latvijas mācīšanās rezultātu līmeņu apraksti ¹⁸			Latvijas izglītību apliecinoši dokumenti	EKI un LKI līmenis
Zināšanas	Prasmes	Kompetence	Zināšanas	Prasmes	Kompetence		
Vispārīgas pamat-zināšanas	Pamata prasmes, kas vajadzīgas, lai veiktu vienkāršus uzdevumus	Darbs vai mācības, ko veic tiešā pārraudzībā strukturētā kontekstā	Spēj parādīt elementāras zināšanas, kuras izpaužas atpazīstot vai atceroties	Spēj izmantot elementāras praktiskas un kognitīvas iemaņas, kuras var izpildīt tiešā uzraudzībā, izmantojot vienkāršus instrumentus. Spēj veikt vienkāršus uzdevumus, kas saturiski atkārtojas un ir paredzami	Spēj veikt vienkāršus uzdevumus strukturētā vidē, darboties ierobežotā kontekstā. Pēc parauga spēj izpildīt elementārus uzdevumus, apgūt un pielietot pašapkalpošanās iemaņas	Apliecība par vispārējo pamatizglītību (par speciālās izglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem vai smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem apguvi)	1.
Darba vai mācību jomas pamatfaktu zināšanas	Pamata kognitīvās un praktiskās prasmes, kas vajadzīgas, lai izmantotu	Darbs vai mācības, ko veic pārraudzībā, ar zināmu autonomiju	Spēj parādīt darba vai mācību priekšmetu programmās noteiktās pamatzināšanas	Spēj izmantot pamata kognitīvās un praktiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai, izmantojot attiecīgu	Spēj veikt uzdevumus speciālista pārraudzībā, dotos uzdevumus pildot individuāli vai darba	Apliecība par vispārējo pamatizglītību Atestāts par arodizglītību (par	

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums (2008.gada 23.aprīlis) par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai

¹⁸ Saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumu Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (ar grozījumiem 17.02.2009. un 05.10.2010.) 1.pielikuma 2.tabulu

	attiecīgu informāciju, pildītu uzdevumus un, izmantojot vienkāršus noteikumus un līdzekļus, risinātu kārtējās problēmas		apgūstamajā profesionālās darbības vai mācību jomā.	informāciju, veiktu uzdevumus un, izmantojot pamata noteikumus un līdzekļus, risinātu ikdienas problēmas. Spēj izprast savas darbības sekas attiecībā uz sevi un citiem.	grupā, vai daļēji patstāvīgi. Spēj piedalīties atsevišķu mācību vai darba uzdevumu mērķu izvirzīšanā un darbības procesa plānošanā.	arodizglītības programmas apguvi, audzēkņiem pēc daļējas pamatzglītības) Apliecība par profesionālo pamatzglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma)	
Faktu, principu, procesu un vispārējo jēdzienu zināšana darba vai mācību jomā	Dažādas kognitīvas un praktiskas prasmes, kas vajadzīgas, lai veiktu uzdevumus un risinātu problēmas, izvēloties un piemērojot pamata metodes, līdzekļus, materiālus un informāciju	Uzņemties atbildību par darba vai mācību uzdevumu veikšanu Uzdevumu risināšanas laikā pielāgot savu rīcību apstākļiem	Spēj parādīt faktu, principu, procesu un vispārējo jēdzienu zināšanas un izmanto tās mācību un profesionālās darbības jomā Spēj izprast dažādu veidu informāciju par materiāliem, aprīkojumu, tehnoloģijām atbilstošā mācību jomā vai noteiktā profesijā	Spēj izmantot dažādas kognitīvas un praktiskās prasmes, kas vajadzīgas, lai veiktu uzdevumus un risinātu problēmas, izvēloties piemērotas darba pamatmetodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas	Spēj apzināties un uzņemties atbildību par savu darbu vai mācību uzdevumu veikšanu. Risinot uzdevumus, spēj pielāgot savu rīcību apstākļiem un atbildēt par darba rezultātu	Atestāts par arodizglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem ar iepriekš iegūtu pamatzglītību)	3.

Faktu un teorētiskas zināšanas darba vai mācību jomas plašā izpratnē	Dažādas kognitīvas un praktiskas prasmes, ka vajadzīgas, lai rastu risinājumus īpašām problēmām darba vai mācību jomā	Prast virzīt savu darbību atbilstīgi pamatnostādnēm darba vai mācību situācijās, kas parasti ir paredzamas, bet var arī mainīties Pārraudzīt citu cilvēku ikdienas darbu, uzņemties konkrētu atbildību par darba vai mācību vērtēšanu un uzlabošanu	Spēj parādīt vispusīgas faktu, teoriju un likumsakarību zināšanas, kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai. Spēj detalizēti izprast un parādīt daudzveidīgu specifisku faktu, principu, procesu un jēdzienu zināšanas noteiktā mācību vai profesionālās darbības jomā standarta un nestandarta situācijās. Pārzina tehnoloģijas un metodes mācību uzdevumu vai darba uzdevumu veikšanai profesijā	Spēj plānot un organizēt darbu, izmantot dažādas metodes, tehnoloģijas (tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas), ierīces, instrumentus un materiālus uzdevumu veikšanai. Spēj atrast, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālā darba uzdevumu izpildei un problēmu risinājumiem. Spēj sazināties vismaz divās valodās rakstiski un mutiski gan pazīstamā, gan nepazīstamā kontekstā. Spēj patstāvīgi strādāt profesijā, mācīties un pilnveidoties. Spēj sadarboties	Ir motivēts turpmākās karjeras veidošanai, izglītības turpināšanai, mūžizglītībai uz zināšanām orientētā demokrātiskā, daudzvalodu un daudz kultūru sabiedrībā Eiropā un pasaulē. Spēj plānot un veikt mācību vai darba uzdevumus profesijā individuāli, komandā vai vadot komandas darbu. Spēj uzņemties atbildību par mācību vai profesionālās darbības rezultātu kvalitāti un kvantitāti	Atestāts par vispārējo vidējo izglītību Diploms par profesionālo vidējo izglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (par profesionālās tālākizglītības programmas apguvi, audzēkņiem ar iepriekš iegūtu vidējo izglītību)	4.
--	---	--	--	---	---	--	----

4. pielikums. ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” rezultāts – nozaru kvalifikācijas, 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmeņu un EKI/LKI līmeņu atbilstības izvērtējums

Nozare/ 1.- 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa kvalifikācijas	Šobrīd noteiktais EKI/LKI līmenis	Priekšlikums atbilstībai / neatbilstībai	Neatbilstības pamatojums un priekšlikums
1. BŪVniecība			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Inženierkomunikāciju tehniķis • Apkures, vēdināšanas, kondicionēšanas tehniķis • Ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmu tehniķis • Aukstumiekārtu sistēmu tehniķis • Apdares darbu tehniķis • Namu pārzinis • Ēku būvtehniķis • Ceļu būvtehniķis • Hidrobūvju būvniecības tehniķis • Kokkopis (arborists) • Interjera dizaina speciālists • Arhitektūras tehniķis • Daiļdārznieks • Ēku restaurācijas tehniķis • Sausās būves tehniķis • Jumīķis • Namdaris • Betonēšanas tehniķis • Būvkonstrukciju montētājs • Būvmašīnu mehāniķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Būvmašīnu vadītājs • Autoceltņu un citu kraušanas iekārtu operators • Inženierkomunikāciju montētājs • Vēdināšanas sistēmu montētājs • Gāzes sistēmu montētājs • Apkures sistēmu montētājs • Ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmu montētājs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes.

• Sanitārtehnisko iekārtu montētājs • Kondicionēšanas un aukstumiekārtu sistēmu montētājs • Ārējo ūdens apgādes sistēmu un kanalizācijas sistēmu montētājs • Ārējo gāzes sistēmu montētājs • Ārējo siltumapgādes sistēmu montētājs • Apdares darbu strādnieks • Krāsotājs • Apmetējs • Flīzētājs • Grīdas klājējs • Tapešu līmētājs • Sausās būves montētājs • Krāšņu podnieks • Mūrnieks • Bruģētājs • Betonētājs • Namu apsaimniekošanas meistars • Labiekārtošanas darbu strādnieks			Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāku atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Būvstrādnieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
2. ENERĢĒTIKA			
3.profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Elektrotehniķis • Elektrisko tīklu tehniķis • Lauksaimniecības enerģētikas tehniķis • Elektronikas tehniķis • Siltuma, gāzes un ūdens sistēmu tehniķis • Elektromontāžas tehniķis • Pārvades elektriskie tīkli • Apakšstaciju elektroiekārtas • Elektronikas mehāniķis • Ārējie elektroapgādes tīkli • Sadales elektriskie tīkli • Lauksaimniecības elektroapgāde • Iekšējie elektromontāžas darbi • Apakšstaciju elektroiekārtas • Elektropiedziņas automātika • Zibens un pārsprieguma aizsardzība • Komunālo patērētāju elektroapgāde • Siltuma (aukstuma) iekārtas			

• Ugunsdzēsības un apsardzes signalizācija • Energosistēmu releju aizsardzība un automātika • Klientu konsultants • Rūpnīcu elektroiekārtu tehniķis • Rūpnīcu elektroapgāde • Rūpnīcu automātikas elementi • Apgaismes ietaises • Elektroiekārtu apkalpošana • Elektropiedziņas tehniķis • Elektriskās mašīnas • Elektropiedziņas automātika • Programmējamie kontrolieri • Elektrisko mērījumu tehniķis • Elektriskie mērījumi • Projektēšanas tehniķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Elektromontieris • Zemsprieguma iekārtu elektromontieris • Siltuma, gāzes un ūdens iekārtu atslēdznieks • Instalācijas elektromontieris • Releju aizsardzības un automātikas elektromontieris • Siltuma, gāzes un ūdens iekārtu montētājs • Vadības pults (vai citu iekārtu) operators Siltumiekārtu remontatslēdznieks • Gaisvadu un kabelīniju elektromontieris Gāzes iekārtu remontatslēdznieks • Augstsprieguma līniju elektromontieris Ūdens iekārtu remontatslēdznieks • Vidējā sprieguma kabeļu galu un adapteru • Ventilācijas iekārtu remontatslēdznieks • 2.profesionālās kvalifikācijas līmenis elektromontieris • Elektroatslēdznieks • Kontrolmēraparatūras elektroatslēdznieks • Elektromontāžas atslēdznieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāku atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Kvalifikācijas nav noteiktas			

3. KOKRŪPNIECĪBA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Mežsaimniecības tehniķis • Meža mašīnu operators • Koka izstrādājumu ražošanas tehniķis • Programmvadības kokapstrādes darbmašīnu/līniju operators • Būvizstrādājumu galdnieks • Mēbeļu galdnieks			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Motorzāģa operators • Kokapstrādes iekārtu operators • Galdnieks • Tapsētājs • Koksnes materiālu apstrādātājs • Kokvedēja vadītājs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāku atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Mežstrādnieks • Galdnieka palīgs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
4. ĶĪMISKĀ RŪPNIECĪBA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Ķīmisko procesu tehniķis • Parfimērijas un kosmētikas procesu tehniķis • Farmaceutisko procesu tehniķis • Analītiskās ķīmijas tehniķis • Biotehnologa palīgs • Mikrobiologa palīgs • Vides tehniķis • Vides iekārtu tehniķis (mehāniķis) • Bioloģisko attīrīšanas iekārtu tehniķis			

• Ķīmiskās un bioloģiskās rūpniecības iekārtu mehāniķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Ķīmiskās produkcijas ražošanas operators • Farmaceitiskās produkcijas ražošanas operators • Biotehnoloģisko procesu operators • Parfimērijas un kosmētikas ražošanas operators • Ķīmijas laborants • Analītiskās ķīmijas laborants • Mikrobioloģijas laborants • Sanitārtehnisko iekārtu montētājs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāku atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	-	-	
• Kvalifikācijas nav noteiktas			
5. LAUKSAIMNIECĪBA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Dārzkopības tehniķis • Dārzenkopība • Puķkopība • Augļkopība • Stādu audzēšana • Augkopības/ laukkopības tehniķis • Biškopis • Lopkopības tehniķis • Zivkopis • Lopkopības tehniķis ar specializāciju veterinārijā • Lopkopības tehniķis ar specializāciju zootehnikā • Mehānizācijas tehniķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Dārzkopis • Augkopis • Lopkopis • Akvakultūras strādnieks • Zvejnieks (tālākizgl. progr.) • Mehāniķis			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās

			kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	-	Neatbilst	
Profesionālās pilnveides programmas			Profesionālā pilnveide ir profesionālās izglītības īpašs veids, kas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. Profesionālā pilnveide nenodrošina kvalifikāciju kādā profesijā, taču tiek izstrādāta papildu zināšanu un prasmju apguvei un klasificējama atbilstoši kvalifikācijai.
6. METĀLAPSTRĀDES MAŠĪNBŪVE, MAŠĪNZINĪBAS			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
- Metālapstrādes darbagaldu mehāniķis - Ciparvadības (CNC) darbgaldu iestatītājs - Mašīnbūves tehniķis - Mehatronisku sistēmu tehniķis - Remontatslēdznieks - Instrumentu atslēdznieks - Kuģu mehāniķis (uz kuģiem ar galveno dzinēja jaudu mazāku par 750kW) - Automehāniķis - Auto virsbūvju remontatslēdznieks - Velmētājs			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
- Atslēdznieks - Virpotājs - Frēzētājs - CNC operators - Slīpētājs - Rokas lokmetinātājs (MMA) - Lokmetinātājs (MIG) - Lokmetinātājs (TIG) - Gāzmetinātājs (OAW) - Termogriezējs - Plāksņu apstrādātājs - Lokšņu griešanas (Giljotīna, plazmas griešana, lāzergriešana, ūdens griešana) operators - Štancēšanas un lokšņu locīšana iekārtu operators - Metālapstrādes (lokšņu, lentu)			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.

tehnoloģisko līniju un darbapaldu operators • Skārdnieks • Kuģubūves atslēdznieks • Autoatslēdznieks • Metāllējs • Formētājs • Modeļu atslēdznieks • Termists • Kalējs			
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Montāžās darbu atslēdznieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
7. PĀRTIKA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Pārtikas produktu ražošanas tehniks • Gaļas un gaļas produktu ražošanas tehniks • Zivju un zivju produktu ražošanas tehniks • Piena produktu ražošanas tehniks • Maizes un miltu produktu ražošanas tehniks • Augļu un dārzeņu pārstrādes ražošanas tehniks • Dzērienu ražošanas tehniks • Saldumu un šokolādes izstrādājumu ražošanas tehniks • Pārtikas produktu kvalitātes speciālista palīgs			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Pārtikas produktu ražošanas operators • Gaļas un gaļas produktu ražošanas operators • Zivju un zivju produktu ražošanas operators • Piena produktu ražošanas operators • Augļu un dārzeņu pārstrādes operators • Maizes un miltu produktu ražošanas operators • Dzērienu ražošanas operators • Lopu kāvējs • Gaļas izcirtējs • Desu izgatavotājs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka

• Maiznieks • Konditors			zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Pārtikas produktu ražošanas strādnieks • Maiznieka palīgs • Konditora palīgs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
8. SKAISTUMKOPŠANA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Kosmētiķis • Frizieris stilists • Vizuālā tēla stilists • SPA speciālists • Pirtniecības speciālists			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Manikīra un pedikīra speciālists • Frizieris • Vizāžists • Grimētājs • Pirtnieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	-	-	
• Kvalifikācijas nav noteiktas			
9. TEKSTILIZSTRĀDĀJUMI, APĢĒRBI, ĀDAS UN ĀDAS IZSTRĀDĀJUMI			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Tekstiliju ražošanas tehniķis • Vērpto tekstiliju ražošanas tehniķis • Austo tekstiliju ražošanas tehniķis • Adīto tekstiliju ražošanas tehniķis			

• Neausto drānu ražošanas tehniķis • Tekstiliju laborants (kvalitātes kontrolieris) • Tekstiliju izgatavošanas speciālists • Austo izstrādājumu izgatavotājs • Šūto izstrādājumu izgatavotājs • Neausto izstrādājumu izgatavotājs • Trikotāžas izstrādājumu izgatavotājs • Tērpu stila speciālists • Dizaina speciālists • Apavu izgatavotājs • Ādas un kažokādas izstrādājumu izgatavošanas speciālists			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Tekstilmateriālu ražošanas iekārtu operators • Vērpšanas iekārtu operators • Aušanas iekārtu operators • Adīšanas operators • Neausto drānu ražošanas iekārtu operators • Tekstiliju apdares operators • Šuvējs • Izšūšanas iekārtu operators • Šūšanas iekārtu operators • Drēbnieks • Piegriezējs • Apavu labotājs • Ādminis			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Apģērbu labotāja palīgs • Apavu labotāja palīgs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
10. TŪRISMS			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Lauku tūrisma speciālists • Ekotūrisma speciālists • Viesmīlības pakalpojumu speciālists • Restorānu pakalpojumu speciālists • Viesnīcu pakalpojumu speciālists • Viesu uzņemšanas speciālists • Viesmīlis • Bārmenis			

• Ēdināšanas pakalpojumu speciālists			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Pavārs • Konditors			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
• Pavāra palīgs • Konditora palīgs • Istabenis			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
11. UZŅĒMĒJDARBĪBA, FINANSES, GRĀMATVEDĪBA, ADMINISTRĒŠANA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Komercdarbinieks • Noliktavas pārzinis • Iepirkumu darbinieks • Pārdošanas darbinieks • Tirgvedības darbinieks • Nozaru komercdarbinieks • Sekretārs • Rēķinvedis • Apsardzes darbu organizators			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
• Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs • Lietvedis • Apsardzes darbinieks • Patruļnieks • Inkasators • Miesassargs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta

			izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	3.	Neatbilst	
Tirdzniecības zāles darbinieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.
12. ELEKTRONISKO UN OPTISKO IEKĀRTU RAŽOŠANA, INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJU TEHNOLOĢIJAS			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
- Programmēšanas tehniķis - Datorsistēmu tehniķis - Telekomunikāciju tehniķis - Elektronisko iekārtu tehniķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	-	-	
Kvalifikācijas nav noteiktas			
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis	-	-	
Kvalifikācijas nav noteiktas			
13. TRANSPORTS UN LOĢISTIKA			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Atbilst	
- Loģistikas darbinieks - Ekspeditors - Stivdors - Vilces līdzekļa vadītājs (mašīnists) - Dīzeļlokomotīves vadītājs (mašīnists) - Tvaika lokomotīves vadītājs (mašīnists) - Dīzeļvilciena vadītājs (mašīnists) - Elektrovilciena vadītājs (mašīnists) - Sliežu motortransporta vadītājs (mašīnists) - Kuģa vadītājs (nosaka kuģa lielums) - Ierindas jūrnieks - Kuģa elektriķis - Kuģa tehniķis			

• Kuģa pavārs • Kuģa mehāniķis (nosaka dzinēja jauda) • Aukstuma iekārtu mehāniķis • Noliktašanas darbinieks • Vilces līdzekļa vadītāja (mašīnista) palīgs • Dīzeļlokomotīves vadītāja (mašīnista) palīgs • Tvaika lokomotīves vadītāja (mašīnista) palīgs • Dīzeļvilciena vadītāja (mašīnista) palīgs • Elektrovilciena vadītāja (mašīnista) palīgs • Sliežu motortransporta vadītāja (mašīnista) palīgs • Ierindas jūrnieks • Matrozis • Motorists • Sūkņu mašīnists • Dispečers autotransportā • Dzelzceļa transporta pārvadājumu organizācijas un kustības drošības tehniķis • Mehānikas tehniķis • Lokomotīvu saimniecības tehniķis • Sliežu ceļu saimniecības tehniķis • Vagonu saimniecības tehniķis • Dzelzceļa transporta automātikas, telemehānikas un sakaru tehniķis • Elektrīķis			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Noliktašanas darbinieks • Vilces līdzekļa vadītāja (mašīnista) palīgs • Dīzeļlokomotīves vadītāja (mašīnista) palīgs • Tvaika lokomotīves vadītāja (mašīnista) palīgs • Dīzeļvilciena vadītāja (mašīnista) palīgs • Elektrovilciena vadītāja (mašīnista) palīgs • Sliežu motortransporta vadītāja (mašīnista) palīgs • Ierindas jūrnieks • Matrozis • Motorists • Sūkņu mašīnists • Mehāniķa palīgs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
Bez noteikta kvalifikācijas līmeņa		Neatbilst	
• Pilots • Avioliņiju transporta pilots (ATPL)			

• Pilots • Komerčpilots (CPL) • Lidotājs stūrmanis • Lidotājs inženieris • Lidotājs radioteleфона operators • Mehāniskā transportlīdzekļa vadītājs • D1, D1E, D, DE, C1, C1E, C, CE kategorijas mehāniskā transporta līdzekļa vadītājs. • Bīstamu kravu pārvadāšanai paredzēto transportlīdzekļu vadītāju kvalifikācija (ADR) • Sākotnējā profesionālā kategorija (kods 95) • Gaisa kuģa stjuarts			
Bez noteikta kvalifikācijas līmeņa		Neatbilst	
• Krāvēji • KRĀVĒJS (roku darba) • STROPĒTĀJS • Transporta STRĀDNIEKS • Noliktavas STRĀDNIEKS • Autoceltņu un citu iekraušanas iekārtu operatori • Celtņa OPERATORS • Kuģa /celtņa OPERATORS • Pacēlāja MAŠĪNISTS • Iekraušanas iekārtas APKALPOTĀJS • Hidrokrāvēja MAŠĪNISTS • Dzelzceļa celtņa VADĪTĀJS • Dzelzceļa celtņa VADĪTĀJA PALĪGS • DOKERS • Pasta piegādes un šķirošanas darbinieki • Kurjers • Vilcienu konduktors • Ierindas jūrniece • Stjuarts • Zvejnieks • Traļmeistars			
14. POLIGRĀFIJA UN IZDEVĒJDARBĪBA, PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, DATORDIZAINS			
3. profesionālās kvalifikācijas līmenis		Atbilst	
• Iespieddarbu noformēšanas speciālists • Ofseta iespiedējs • Sietspiedējs • Fleksoiespiedējs • Digitālās drukas iekārtas operators • Reproiekārtas operators • Poligrāfijas iekārtu regulētājs • Poligrāfijas ražošanas tehniķis • Iespieddarbu apstrādes speciālists			

• Griešanas iekārtu operators • Papīra ražošanas iekārtas operators • Papīra, kartona izstrādājumu ražošanas iekārtas operators			
2. profesionālās kvalifikācijas līmenis	4.	Neatbilst	
• Teksta ievadītājs • Ofseta iespiedēja palīgs • Grāmatsējējs • Papīra ražošanas iekārtas operatora palīgs • Papīra, kartona izstrādājumu ražošanas iekārtas operatora palīgs			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 3. EKI/LKI līmeni, jo 3.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver sarežģītu zināšanu un prasmju apguvi, kas pārsniedz kvalificēta izpildītāja darba līmeni, ietverot darba plānošanas un organizēšanas prasmes. Līdz ar to, 2.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijās ir raksturīgāka zemāka atbildība (atbild tikai par savu darbu) un arī attiecīgi kompetences līmenis.
1.profesionālās kvalifikācijas līmenis		Neatbilst	
• Iespieddarbu apstrādes strādnieks			Nepieciešams šai kvalifikāciju grupai noteikt 2. EKI/LKI līmeni, jo 1.profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijas ietver pamatzināšanas un pamatprasmes vienkāršu uzdevumu veikšanai iepriekš noteiktā kontekstā.

5. pielikums. Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju

Ministru kabineta noteikumi Nr.931

Rīgā 2010.gada 5. oktobrī (prot. Nr.51 16.§)

Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”

Izdoti saskaņā ar Valsts statistikas likuma 7.1 pantu

Izdarīt Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (Latvijas Vēstnesis, 2008, 190.nr.; 2009, 29.nr.) šādus grozījumus:

1. Izteikt 1.pielikumu jaunā redakcijā (1.pielikums).
2. Izteikt 3.pielikumu jaunā redakcijā (2.pielikums).

Ministru prezidents *V.Dombrovskis*

Izglītības un zinātnes ministre *T.Kože*

1.pielikums Ministru kabineta 2010.gada 5. oktobra noteikumiem Nr.931

„1.pielikums Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumiem Nr.990

1.tabula

Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-97) un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI)

Pirmais klasifikācijas līmenis		Otrais klasifikācijas līmenis		ISCED-97	EKI
koda 1.cipars	izglītības pakāpe	koda 1. un 2.cipars (ar burtu/bez burta)	izglītības programmas veids		
0	Pirmsskolas izglītība	00	Piecgadīgo un sešgadīgo bērnu obligātās pirmsskolas izglītības programmas (bērniem, kuri nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi līdz obligātās izglītības sākšanai)	0	
		01	Pirmsskolas izglītības programmas		
1	Pamatizglītības 1.posms	11	Vispārējā izglītība, pamatzglītības 1.posma (1.-6.klase) programmas	1	
		10V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus pamatzglītības 1.posma programmai		
		10T	Profesionālā tālākizglītība (1.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma		
2	Pamatizglītības 2.posms	21	Vispārējā izglītība, pamatzglītības (1.-9.klase) programmas	2A, 2B	1-3
		23	Vispārējā izglītība, pamatzglītības 2.posma (7.-9.klase) programmas	2A, 2B	3
		26	Vispārējās pamatzglītības pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošās izglītības programmas	2A, 2B	3

			9.klasei) programmas		
		22	Profesionālā pamatizglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma	2C	3
		20T	Profesionālā tālākizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc pilnīgas vai daļējas pamatizglītības programmas apguves		3
		20P	Profesionālā pilnveide, īstenojama pēc pamatizglītības ieguves		3
		20V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus vispārējās pamatizglītības (1.-9.klase) programmai		3
3	Vidējās izglītības pakāpe	31	Vispārējā izglītība (vispārējās vidējās izglītības ieguve), īstenojama pēc pamatizglītības ieguves. Mācību ilgums – 3 gadi	3A, 3B	4
		32	Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve)	3C	4
		33	Profesionālā vidējā izglītība (3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc pamatizglītības ieguves	3A, 3B	4
		35a	Arodizglītība (2.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves	4B	4
		35b	Profesionālā vidējā izglītība (3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves		4
		36	Vispārējā izglītība (vispārējās vidējās izglītības ieguve), arodizglītības turpinājums. Mācību ilgums – gads	3A, 3B	4
		37	Profesionālā vidējā izglītība (3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), arodizglītības turpinājums		4
		30T	Profesionālā tālākizglītība (2. vai 3.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves		4
		30P	Profesionālā pilnveide, īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves		4
		30V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvei		4

4	Augstākās izglītības pakāpe	41	1.līmeņa profesionālā augstākā (koledžas) izglītība (4.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve). Studiju ilgums pilna laika studijās – 2-3 gadi	5B	5
		42	2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve un profesionālā bakalaura grāds profesionālās darbības jomā) vai 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve). Studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz 4 gadi	5A	6
		43	Akadēmiskā izglītība (bakalaura grāds). Studiju ilgums pilna laika studijās – 3-4 gadi		6
		44	2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve), turpinājums koledžas izglītībai. Studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz 1-2 gadi. Kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 4 gadi		6
		45	Akadēmiskā izglītība (maģistra grāds). Studiju ilgums pilna laika studijās 1-2 gadi. Kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 5 gadi		7
		46	2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība, kura tiek īstenota uz augstākās izglītības bāzes un kura nodrošina 5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguvu (turpinājums izglītībai ar kodu 43). Studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz gads. Kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 4 gadi		6
		47	2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība, kura nodrošina 5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguvu un profesionālā maģistra grādu vai profesionālā maģistra grādu profesionālās darbības jomā. Studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz gads. Kopējais pilna laika studiju ilgums – 5 gadi		7
5		48	2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5.līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguve). Studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz gads. Kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 5 gadi	6	7
		51	Doktora studijas (doktora grāds). Studiju ilgums – 3-4 gadi. Pilna laika studijas		8

EKI līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksti

EKI līmenis¹⁹	Zināšanas (zināšanas un izpratne)	Prasmes (spēja pielietot zināšanas, komunikācija, vispārējās prasmes)	Kompetence (analīze, sintēze un novērtēšana)
1.	Spēj parādīt elementāras zināšanas, kuras izpaužas atpazīstot vai atceroties	Spēj izmantot elementāras praktiskas un kognitīvas iemaņas, kuras var izpildīt tiešā uzraudzībā, izmantojot vienkāršus instrumentus Spēj veikt vienkāršus uzdevumus, kas saturiski atkārtojas un ir paredzami	Spēj veikt uzdevumus strukturētā vidē, darboties ierobežotā kontekstā Pēc parauga spēj izpildīt elementārus uzdevumus, apgūt pašapkalpošanās iemaņu pamatus
2.	Spēj parādīt konkrētas mācību priekšmetu programmās noteiktās pamatzināšanas	Spēj izmantot pamata kognitīvās un praktiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai, izmantojot attiecīgu informāciju, veiktu uzdevumus un, izmantojot vienkāršus noteikumus un līdzekļus, risinātu ikdienas problēmas Spēj izprast savas darbības sekas attiecībā uz sevi un citiem	Spēj veikt uzdevumus individuāli vai grupā pārraudzībā, vai daļēji patstāvīgi Spēj piedalīties atsevišķu mācību uzdevumu mērķu izvirzīšanā un darbības procesa plānošanā
3.	Spēj parādīt faktu, principu, procesu un vispārējo jēdzienu zināšanas un izmanto tās mācību un profesionālās darbības jomā Spēj izprast dažādu veidu informāciju par materiāliem, aprīkojumu, tehnoloģijām atbilstošā mācību jomā vai noteiktā profesijā	Spēj izmantot dažādas kognitīvās un praktiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai veiktu uzdevumus un risinātu vienkāršas problēmas, izvēloties un piemērojot pamata metodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas	Spēj apzināties un uzņemties atbildību par darba vai mācību uzdevumu veikšanu nemainīgā un stabilā vidē nozares speciālista uzraudzībā Risinot uzdevumus, spēj pielāgot savu rīcību apstākļiem un atbildēt par darba rezultātu
4.	Spēj parādīt vispusīgas faktu, teoriju un likumsakarību zināšanas, kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai Spēj detalizēti izprast un parādīt daudzveidīgu specifisku faktu, principu, procesu un jēdzienu zināšanas noteiktā mācību vai profesionālās darbības jomā standarta un nestandarta situācijās	Spēj plānot un organizēt darbu, izmantot dažādas metodes, tehnoloģijas (tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas), ierīces, instrumentus un materiālus uzdevumu veikšanai Spēj atrast, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālo darba uzdevumu izpildei un problēmu risinājumiem Spēj sazināties vismaz divās valodās rakstiski un mutiski gan pazīstamā, gan nepazīstamā kontekstā Spēj patstāvīgi strādāt profesijā, mācīties un pilnveidoties Spēj sadarboties	Ir motivēts turpmākās karjeras veidošanai, izglītības turpināšanai, mūžizglītībai uz zināšanām orientētā demokrātiskā, daudzvalodu un daudz kultūru sabiedrībā Eiropā un pasaulē Spēj plānot un veikt mācību vai darba uzdevumus profesijā individuāli, komandā vai vadot komandas darbu Spēj uzņemties atbildību par mācību vai profesionālās darbības rezultātu kvalitāti un kvantitāti

¹⁹ Šie līmeņu apraksti tika izstrādāti saskaņā ar EKI līmeņu aprakstiem, tāpēc šeit minētie astoņi līmeņi tiek saukti par „EKI līmeņiem”, lai gan konkrētie apraksti raksturo LKI.

	Pārzina tehnoloģijas un metodes mācību uzdevumu vai darba uzdevumu veikšanai profesijā		
5.	Spēj parādīt vispusīgas un specializētas attiecīgajai profesionālajai jomai atbilstošas faktu, teoriju, likumsakarību un tehnoloģiju zināšanas un izpratni	Spēj, balstoties uz analītisku pieeju, veikt praktiskus uzdevumus attiecīgajā profesijā, parādīt prasmes, kas profesionālajām problēmām ļauj rast radošus risinājumus, pārrunāt un argumentēti apspriest praktiskus jautājumus un risinājumus attiecīgajā profesijā ar kolēģiem, klientiem un vadību, ar attiecīgu patstāvības pakāpi mācīties tālāk, pilnveidojot savas kompetences Spēj izvērtēt un pilnveidot savu un citu cilvēku darbību, strādāt sadarbībā ar citiem, plānot un organizēt darbu, lai veiktu konkrētus uzdevumus savā profesijā, veikt vai pārraudzīt tādas darba aktivitātes, kurās iespējamās neprognozējamās izmaiņas	Spēj formulēt, aprakstīt un analizēt praktiskas problēmas savā profesijā, atlasīt nepieciešamo informāciju un izmantot to skaidri definētu problēmu risināšanai, piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā, parādīt, ka izprot attiecīgās profesijas vietu plašākā sociālā kontekstā
6.	Spēj parādīt attiecīgajai zinātnes nozarei vai profesijai raksturīgās pamata un specializētas zināšanas un šo zināšanu kritisku izpratni, turklāt daļa zināšanu atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesijas augstāko sasniegumu līmenim Spēj parādīt attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas svarīgāko jēdzienu un likumsakarību izpratni	Spēj, izmantojot apgūtos teorētiskos pamatus un prasmes, veikt profesionālu, māksliniecisku, inovatīvu vai pētniecisku darbību, formulēt un analītiski aprakstīt informāciju, problēmas un risinājumus savā zinātnes nozarē vai profesijā, tos izskaidrot un argumentēti diskutēt par tiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem Spēj patstāvīgi strukturēt savu mācīšanos, virzīt savu un padoto tālāku mācīšanos un profesionālo pilnveidi, parādīt zinātnisku pieeju problēmu risināšanā, uzņemties atbildību un iniciatīvu, veicot darbu individuāli, komandā vai vadot citu cilvēku darbu, pieņemt lēmumus un rast radošus risinājumus mainīgos vai neskaidros apstākļos	Spēj patstāvīgi iegūt, atlasīt un analizēt informāciju un to izmantot, pieņemt lēmumus un risināt problēmas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, parādīt, ka izprot profesionālo ētiku, izvērtēt savas profesionālās darbības ietekmi uz vidi un sabiedrību un piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā
7.	Spēj parādīt padziļinātas vai paplašinātas zināšanas un izpratni, no kurām daļa atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas jaunākajiem atklājumiem un kuras nodrošina pamatu radošai domāšanai vai pētniecībai, tajā skaitā darbojoties dažādu jomu saskarē	Spēj patstāvīgi izmantot teoriju, metodes un problēmu risināšanas prasmes, lai veiktu pētniecisku vai māksliniecisku darbību, vai augsti kvalificētas profesionālas funkcijas Spēj argumentēti izskaidrot un diskutēt par sarežģītiem vai sistēmiskiem attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas aspektiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem Spēj patstāvīgi virzīt savu kompetenču pilnveidi un specializāciju, uzņemties atbildību par personāla grupu darba rezultātiem un to analīzi, veikt uzņēmējdarbību,	Spēj patstāvīgi formulēt un kritiski analizēt sarežģītas zinātniskas un profesionālas problēmas, pamatot lēmumus, un, ja nepieciešams, veikt papildu analīzi Spēj integrēt dažādu jomu zināšanas, dot ieguldījumu jaunu zināšanu radīšanā, pētniecības vai profesionālās darbības metožu attīstībā, parādīt izpratni un ētisko atbildību par zinātnes

		inovācijas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, veikt darbu, pētniecību vai tālāku mācīšanos sarežģītos un neprognozējamos apstākļos un, ja nepieciešams, tos pārveidot, lietojot jaunas pieejas	rezultātu vai profesionālās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un sabiedrību
8.	Spēj parādīt, ka pārzina un izprot aktuālākās zinātniskās teorijas un atziņas, pārvalda pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodes attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesionālajā jomā un dažādu jomu saskarē	Spēj patstāvīgi izvērtēt un izvēlēties zinātniskiem pētījumiem atbilstošas metodes, ir veicis ieguldījumu zināšanu robežu paplašināšanā vai devis jaunu izpratni esošām zināšanām un to pielietojumiem praksē, īstenojot būtiska apjoma oriģinālu pētījumu, no kura daļa ir starptautiski citējama publikāciju līmenī Spēj gan mutiski, gan rakstiski komunicēt par savu zinātniskās darbības jomu (savu nozari) ar plašākām zinātniskajām aprindām un sabiedrību kopumā Spēj patstāvīgi paaugstināt savu zinātnisko kvalifikāciju, īstenojot zinātniskus projektus, gūstot zinātnes nozares starptautiskiem kritērijiem atbilstošus sasniegumus, vadīt pētnieciskus vai attīstības uzdevumus uzņēmumos, iestādēs un organizācijās, kur nepieciešamas plašas pētnieciskas zināšanas un prasmes	Spēj, veicot patstāvīgu, kritisku analīzi, sintēzi un izvērtēšanu, risināt nozīmīgus pētnieciskus vai inovāciju uzdevumus, patstāvīgi izvirzīt pētījuma ideju, plānot, strukturēt un vadīt liela apjoma zinātniskus projektus, tajā skaitā starptautiskā kontekstā

Piezīme. EKI nākamajā līmenī ir ietvertas EKI iepriekšējam līmenim noteiktās zināšanas, prasmes un kompetence.”

Izglītības un zinātnes ministre T.Koķe

2.pielikums Ministru kabineta 2010.gada 5. oktobra noteikumiem Nr.931

„3.pielikums Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumiem Nr.990

Sestais klasifikācijas līmenis vispārējā izglītībā (vispārējās izglītības programmu īpašie veidi, mācību valoda un izglītības ieguves forma)

Sestais klasifikācijas līmenis					
koda 5. un 6.cipars	izglītības programmu īpašais veids, EKI līmenis	koda 7.cipars	mācību valoda	koda 8.cipars	izglītības ieguves forma
18	pedagoģiskās korekcijas programmas	1	latviešu mācībvaloda	1	dienas
		2	mazākumtautību mācībvaloda	2	vakara (maiņu)
19	sociālās korekcijas programmas			3	neklātienes
51	speciālās izglītības programmas skolēniem ar redzes traucējumiem – 3.līmenis	3	cita mācībvaloda		
52	speciālās izglītības programmas skolēniem ar dzirdes traucējumiem – 3.līmenis				
53	speciālās izglītības programmas skolēniem ar fiziskās attīstības traucējumiem – 3.līmenis				
54	speciālās izglītības programmas skolēniem ar somatiskām saslimšanām – 3.līmenis				
55	speciālās izglītības programmas skolēniem ar valodas traucējumiem – 3.līmenis				
56	speciālās izglītības programmas skolēniem ar mācīšanās traucējumiem (jauktiem attīstības traucējumiem – pirmsskolā) – 3.līmenis				
57	speciālās izglītības programmas skolēniem ar garīgās veselības traucējumiem – 3. līmenis				
58	speciālās izglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem – 2.līmenis				
59	speciālās izglītības programmas skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem – 1.līmenis				

Piezīme. Pirmsskolas un pamatzglītības programmām 6.cipars ir 1, pārējām programmām – 0.”

Izglītības un zinātnes ministre T.Kože

6. pielikums. Aptaujas anketa pētījumam par mācīšanas rezultātu ieviešanu Latvijā (augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem)

Mācīšanās rezultāti ir tas, kas skolēnam/audzēknim/studentam būtu jāzina, jāsaprot vai ko viņam vajadzētu spēt izdarīt, beidzot studijas.

Piemēroto atbildi atzīmēt ar „x”.

1. Ziņas par respondentu

		10-18	19-25	26-35	36-55	56-75	75-
1.1.	Vecums						
		Sieviete			Vīrietis		
1.2.	Dzimums						
		Akadēmiskais personāls		Vispārējais personāls		Students	
1.3.	Amats						
		Valsts dibināta			Privātpersonu dibināta		
1.4.	Augstākās izglītības iestāde						

2. Zināšanas par mācīšanās rezultātiem

		Informācijas pieejamība					
		Slikta	Drīzāk sliktā	Viduvēja	Drīzāk laba	Laba	Grūti pateikt
2.1.	Lūdzu novērtēt un raksturot informācijas pieejamību par mācīšanās rezultātiem.						
2.1.1.	Raksturojiet:						
		Internetā	Publikācijās	Semināros	Tieši sazinoties ar iestādi, kas tos ievieš	No kolēģiem	Cits
2.2.	Kur jūs iegūstat informāciju par mācīšanās rezultātiem?						
		Izglītības darbinieku zināšanu līmenis valstī kopumā					
2.3.	Kas ir galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem Latvijas augstākajā izglītībā kopumā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „nav šķērslis”, bet 5 „nozīmīgs šķērslis”)						
		1	2	3	4	5	Grūti pateikt
2.3.1.	Augstākās izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.3.2.	Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem valsts līmenī						
2.3.3.	Informācijas trūkums valsts līmenī						
2.3.4.	Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika valstī						

2.3.5.	Resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam valsts līmenī						
2.3.6.	Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
2.3.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						
		Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
2.4.	Kāds ir vispārējais zināšanu līmenis valstī par mācīšanās rezultātiem?						
	Zināšanu līmenis jūsu augstākās izglītības iestādē						
		Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
2.5.	Kāds ir kolēģu zināšanu līmenis jūsu augstskolā par mācīšanās rezultātiem?						
2.6.	Kas ir galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem jūsu augstskolā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „nav šķērslis”, bet 5 „nozīmīgs šķērslis”)						
		1	2	3	4	5	Grūti pateikt
2.6.1.	Augstskolas personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.6.2.	Vienotas kolēģu izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.6.3.	Informācijas trūkums						
2.6.4.	Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika jūsu augstskolā						
2.6.5.	Resursu trūkums jūsu augstskolā, lai pievērstos šim jautājumam						
2.6.6.	Augstskolas mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
2.6.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						

3. Mācīšanās rezultātu lietojums:

	Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības sistēmā kopumā						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.1.	Vai augstskolu studiju programmu veidošanu, kas ir balstīta skaidri definētos un pamatotos mācīšanās rezultātos, var uzskatīt par izplatītu praksi?						

3.2.	Vai Latvijā jums ir zināmi tādi labās prakses piemēri studiju programmu un virzienu veidošanā, kuru ietvaros studiju process un saturs ir balstīts uz mācīšanās rezultātiem? Aprakstiet šos piemērus!:						
Mācīšanās rezultātu nozīmība pa jomām valstī kopumā							
3.3.	Cik liela nozīme, jūsuprāt, ir mācīšanās rezultātu lietojumam sekojošās jomās valstī kopumā?	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Liela	Grūti pateikt
3.3.1.	izglītības satura veidošanā						
3.3.2.	studentu novērtēšanā						
3.3.3.	kvalitātes vērtēšanas procesā						
3.3.4.	iepriekšējā izglītībā vai profesionālā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanā						
Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā un īstenošanā (izglītības iestādēs)							
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.4.	Cik lielā mērā studiju programmu un studiju kursu veidošana jūsu augstskolā ir pakārtota mācīšanās rezultātiem un to sasniegšanai?						
3.5.	Cik nozīmīgi ir tālāk minētie faktori jauna studiju kursa vai programmas izveidei jūsu augstskolā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „maznozīmīgs”, bet 5 „nozīmīgs”)						
		1	2	3	4	5	Grūti pateikt
3.5.1.	Citu valstu augstākās izglītības iestāžu pieredze						
3.5.2.	Latvijas augstākās izglītības iestāžu pieredze						
3.5.3.	Mācībspēku pieredze						
3.5.4.	Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra						
3.5.5.	Mācīšanās rezultāti						
3.5.6.	Profesiju standarti						
3.5.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.6.	Vai studiju programmu un studiju kursu īstenošana ir balstīta uz mācīšanās rezultātiem un ir vērsta uz to sasniegšanu?						
3.6.1	Raksturojiet:						

		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.7.	Vai studiju programmas ietvaros kolēģi saskaņo studiju kursu saturu?						
3.7.1.	Raksturojiet:						
		Nepilnīgas	Drīzāk nepilnīgas	Viduvējas	Drīzāk pilnīgas	Pilnīgas	Grūti pateikt
3.8.	Cik pilnīgas ir studentu zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem?						
3.8.1.	Raksturojiet:						
3.9.	Vai un kur ir iespējams iepazīties ar mācīšanās rezultātiem jūsu augstskolā īstenotai studiju programmai un tās studiju kursiem? Raksturojiet:						
	Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā nacionālā līmenī						
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.10	Cik lielā mērā akadēmiskās izglītības standarta neesamība sarežģī mācīšanās rezultātu formulēšanu?						
3.10.1.	Raksturojiet:						
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.11.	Cik lielā mērā profesiju standarts atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu?						
3.11.1.	Raksturojiet:						
	Mācīšanās rezultātu lietojums augstskolā studentu sasniegumu vērtēšanā						
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.12.	Cik lielā mērā mācībspēku veidotie pārbaudes darbi ir balstīti uz mācīšanās rezultātiem?						
3.12.1.	Raksturojiet:						
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.13.	Cik lielā mērā studenti jūsu augstskolā izprot pārbaudes darbu veidošanas principus?						
3.13.1.	Raksturojiet:						

Mācīšanās rezultātu lietojums iekšējā augstskolas kvalitātes vērtēšanas/pilnveides procesā							
3.14.	Kā jūsu augstskolas iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā tiek kontrolēta studiju kursos iekļauto mācīšanās rezultātu mērķtiecīga sasniegšana? Raksturojiet:						
		Nebūtiski	Drīzāk nebūtiski	Viduvēji	Drīzāk būtiski	Būtiski	Grūti pateikt
3.15.	Cik būtiski ir mācīšanās rezultāti jūsu augstskolas studiju procesa pilnveides nodrošināšanā?						
3.15.1.	Raksturojiet:						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.16.	Vai mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana ir kritērijs iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā?						
3.16.1.	Raksturojiet:						
Mācīšanās rezultātu lietojums ārējā augstskolas kvalitātes vērtēšanas procesā							
		Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Lielā	Grūti pateikt
3.17.	Cik nozīmīgi ir mācīšanās rezultāti pašnovērtējuma ziņojuma izstrādē?						
3.17.1.	Raksturojiet:						
		Mazu	Drīzāk mazu	Vidēju	Drīzāk lielu	Lielu	Grūti pateikt
3.18.	Cik lielu vērtību akreditācijas vizītes laikā ekspertu komisijas pievērš mācīšanās rezultātiem?						
3.18.1.	Raksturojiet:						
		Netiek	Drīzāk netiek	Viduvēji	Drīzāk tiek	Tiek	Grūti pateikt
3.19.	Cik plaši ekspertu ziņojumos tiek iztirzāti mācīšanās rezultāti un to sasniegšana?						
3.19.1.	Raksturojiet:						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.20.	Vai studiju virzienu akreditācijai būtu lielā mērā jābalstās uz mācīšanās rezultātu novērtējumu?						
3.20.1.	Raksturojiet:						

	Mācīšanās rezultātu lietojums iepriekšējās izglītības atzīšanā
3.21.	Vai un kāda ir jūsu pieredze ar iepriekšējās izglītības atzīšanu? Raksturojiet:

4. Perspektīvas/gaidas saistībā ar mācīšanās rezultātu lietojumu un informācijas iegūšanu

		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
4.1.	Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek atbalstīta studenta centrēta pieeja?						
4.2.	Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek sekmēta iespēja piemērot izglītību individuālajām vajadzībām (veicināt „interaktīvu mācīšanos”)?						
4.3.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs labāku studentu izpratni par attiecīgās studiju programmas vai studiju kursa jēgu un nozīmi?						
4.4.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem ietekmēs studentu sasniegumu vērtēšanas metodes?						
4.5.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs salīdzināmāku studentu sasniegumu vērtēšanu?						
4.6.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem mazinās šķēršļus mūžizglītībai?						
4.7.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs dialogu starp ieinteresētajām pusēm no izglītības jomas un no darba tirgus?						
4.8.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs iepriekšējās izglītības atzīšanu?						
4.9.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos iekšējo augstskolas kvalitātes novērtēšanu?						
4.10.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos ārējo augstskolas kvalitātes novērtēšanu?						

		Internetā	Publikācijās	Semināros	Tieši sazinoties ar iestādi, kas tos ievieš	No kolēģiem	Cits
4.11.	Kāds būtu vēlāmākais informācijas iegūšanas veids par mācīšanās rezultātiem?						